

STEEN STEENSEN

BLICHER

PASTORUL DIN
VEOLBYE

STEEN STEENSEN BLICHER
CLASICII LITERATURII UNIVERSALE
STEEN STEENS!

BLICHER

PASTORUL DIN VEOLBYE și alte povestiri

Traducere din limba daneză de LOTHAR SCHMIERER
București - 1967

EDITURA PENTRU LITERATURĂ
UNIVERSAL

! Povestirile din acest volum s-au tradus după edițiile : *Praesten i Vejlbye* og andre *Noveller* (Reitbzel Forlag, Koben'havn, 1962) și *Digte og Noveller*, bind 1 (Gyldendal Forlag, Kobenhavn).

STEEN STEENSEN BLICHER — scriitor netradus pînă astăzi în țara noastră — este unul dintre prozatorii cei mai interesați și mai originali ai Danemarcei.

Ca și în cazul multor alți scriitori, critica literară a vremii — așa-numita „epocă de aur” a literelor daneze — nu l-a fost prea binevoitoare. Însă foarte curînd după moartea lui Blicher, opera sa a pătruns în cercurile largi ale cititorilor și astăzi el este așezat alături de cei mai cunoscuți dintre contemporanii săi: Hans Christian Andersen, strălucitul povestitor; Adam Oehlenschläger, scriitor liric și dramatic; B. S. Ingemann, autor de romane istorice. Meritul său 777 ai constă și în faptul că este cel dintîi autor danez care descrie oamenii și natura peninsulei Iutlanda, acea parte a țării considerată — în prima jumătate a secolului al XIX-lea, de burghezia din Copenhaga — ca înapoiată sub toate aspectele.

Născut în Iutlanda — La Vium, lîngă Viborg — la 11 octombrie 1782, în Iutlanda și-a petrecut cea mai mare parte a vieții

Tatăl său care, după o veche tradiție familială, se făcuse pastor, călăuzit de idei progresiste, și-a crescut fiul în același spirit. Nu l-a învățat numai limbile clasice, dar i-a trezit interesul și pentru soarta patriei și poporului său, pentru natura și istoria țării, l-a ajutat să cunoască oamenii și să-i înțeleagă.

Împlinind 12 ani, fu trimis la școala clasică din Randers, unde se pregăti pentru studiul teologiei, pe care îl și începu în 1799, ca să-l întrerupă după doi ani, din cauza unei boli grele.

Pînă la 1803 a trăit ca preceptor pe o moșie din insula Fcdster. Reluîndu-și apoi studiile la Copenhaga, l-au ajuns din urmă gravele evenimente politice: două invazii engleze, prin care Danemarca pierdu cea mai mare parte a flotei sale comerciale; alianța cu Franța și participarea la războaiele de cucerire ale acesteia; pacea de la Kiel din 1814, prin care Norvegia își redobîndea independența după patru secole de dominație daneză. Aceste evenimente au constituit fundalul concret-istoric al nașterii romantismului danez.

Numai în anul 1809, Blicher și-a putut în sfîrșit termina studiile. În 1810 a fost numit profesor la școala clasică din Randers. În răstimp, se însură cu o văduvă bogată, dar fericirea nu fu de lungă durată. Banii s-au irosit, familia creștea mereu și greutatea materiale l-au urmărit de fapt fină la moarte. Pierzînd postul de profesor, a trăit pînă în 1819 ca simplu țărăn la Randlev. Atunci obținu în sfîrșit postul de pastor la Thorming, lângă Viborg. Parohia se afla într-o regiune sărăcăcioasă — și chiar după ce putu prelua parohia Spentrup, cu veniturile substanțiale ale unui ținut îmbelsugat, datoriile îi crescuseră pînă într-atît, încît nu scăpă de amenințarea unei vinzări silite decît printr-o colectă publică, în anul 1840.

Cea mai mare parte a operelor sale datează din vremea sederii la Spentrup. Dar încă mult mai înainte începuse să scrie. Astfel, o dramă romantică inedită a pierit la bombardarea orașului Copenhaga, în 1807. A tradus și publicat, în dduă volume, Scrierile lui Ossian de Macpherson. În 1814, numele său apăru pentru întîia dată pe coperta unei cărți — o colecție de poezii. În tot acest timp a luptat zadarnic pentru a ieși din izolarea unei parohii rurale, de parte de capitală și chiar de alte regiuni unde ar fi putut avea contact cu cercuri intelectuale. Nu și-a putut realiza arzătoarea dorință de a vizita țări străine, mai ales Anglia. O singură dată a putut călători în Suedia. Chiar la Copenhaga, nu ajungea decît la intervale de mai mulți ani. După una dintre aceste călătorii a

*apărut, în 1877, opera sa poetică O călătorie de șase zile în
lutlanda, în care combate, în formă satirică, sentimentalismul
versificatorilor romantici atât de depărtați de realitate, prosternați
la picioarele domnilor celor mari și cere ca versurile lor „să nu
acopere jelanile care se ridică din cocioabe spre tronul
stăpînitorului”. El susține că poetul trebuie să fie „un cîntăreț al
păcii”. Blicher detesta războiul și îl înfiera pe scriitorii care îl
preamăresc. Între anii 1820 și 1830 apărură cele două volume :
Ghiocel și Păsări călătoare ; acestea cuprind cele mai bune poezii
ale sale.*

*Apogeul activității literare Blicher îl atinge în nuvele.
Trecuse de 40 de ani cînd, în 1824, îi apărură într-o, revistă
din lutlanda primele trei nuvele. În publicația lunară „Au-
roră boreală”, creată și editată de el cu imense sacrificii, au
apărut între anii 1827 și 1829 un număr de 25 de nuvele ;
dintre acestea, abia în ultimii ani ai vieții sale, o editură din
Copenhaga i-a publicat cîteva.*

*Numărul acestor nuvele este mare și calitatea lor
artistică nu este omogenă nici ca fond, nici ca formă, dar
cele mai bune se bucură și astăzi de mare popularitate în
Danemarca. Ele prezintă o extremă varietate în ce privește
tematica, epoca acțiunii și stilul. Personajele sînt luate din
toate straturile societății, de la zăătarul nomad pînă la
nobilul latifundiar. Locul acțiunii este de cele mai multe ori
lutlanda. Blicher este un maestru desăvîrșit al stilului, pe
care îl variază cu aceeași amplitudine ca și temele. Povestirile pe
care le prezentăm astăzi cititorilor noștri sînt o ilustrare a acestor
calități.*

*Blicher a luat parte activă la politica țării sale, propa- gînd
ideea reunirii celor trei țări scandinave; pacifist convins, el a
combătut ideile liberalismului șovin, propovăduind ca poporul
danez să înlocuiască spiritul războinic al strămoșilor vikingi cu
năzuința spre înfăptuiri pașnice, mai ales în domeniul cultural.*

*Străduințele sale au avut prea puțin răsunet. Dezamăgit și
obosit de dificultăți, copleșit de griji materiale, Blicher s-a stins la
26 martie 1848, în parohia sa din Spentrup.*

TRADUCĂTORU

LPASTORUL DIN VEJLBYE

*Povestea unei crime*¹

(Din jurnalul pretorului Erik Sarensen precum și din două scrii de însemnări ale pastorului din Aalsee)

A

JURNALUL LUI ERIK SØRENSEN

În numele Domnului ! Așadar, după a Lui Dumnezeu milostivă hotărîre și din a scumpului meu stăpîn² însărcinare, am fost înălțat din nevrednicia mea la slujba de prefect și jude al acestui popor. Fie ca Judecătorul atotcu- prinsului să mă lumineze ca să-mi împlinesc această sarcină împovăratoare cu înțelepciune, dreptate și blagoslovire ! „Judecata oricui purcede de la Domnul.” (Proverbe, 29, 26).

Nu-i bine că omul să fie singur. Astăzi simt în stare să-mi hrănesc femeia și deci a sosit vremea să o caut ; fica pastorului din Vejlbys are nume foarte bun printre toți cei care o cunosc. După ce maică-sa a adormit întru Domnul, ea a cîrmuit gospodăria cu multă pricepere și fără risipă. Dar cum nu sînt decît doi copii, ea și studentul, poate aștepta o moștenire frumușică atunci cînd bătrî-nul, odată și odată, se va săvîrși.

Astăzi a fost la mine Morten Bruus din Ingvonstrup — aVea de gînd să-mi cinstească un vițel grăsun ; dar mi-am adus aminte de cuvintele lui Moise : „Blestemat să fie cel care primește daruri”. Ăsta-i om căruia-i arde numai de pricini de judecată, de a înșela lumea — și mai e și un mare lăudăros ; nu vreau să am nici o treabă cu el, decît doar atunci cînd sînt în scaunul de jude.

Acum m-am sfătuit înții cu Stăpînul Cerului și apoi cu inima mea ; m-am lămurit că fecioara Mette Øvist este singura fătă ou care înțeleg să viețuiesc și să mor. Însă vreau să mai văd o bucată de vreme cum merg lucrurile, în liniște și cu luare-aminte. Frumusețea e înșelătoare și drăgălășenia e deșertăciune. Dar nici

1

Subiectul este inspirat de o celebră eroare judiciară, comisă în anul 1626, comentată ulterior în repetate rînduri. În povestirea sa (apărută tn 1823), Blichcr a introdus un al doilea personaj principal, căruia îi dă rolul de judecător unic. În realitate, procesul a fost judecat de un tribunal, hotărîrea confirmată de Curtea supremă, iar apelul la clemența regelui, respins. Pentru a reda cît mai expresiv coloritul epocii, scriitorul a ales ca formă literară însemnările — imagine — a doi contemporani, puțînd păstra astfel nestirbite stilul, vocabularul și ortografia de atunci. (Notele aparțin traducătorului.)

2

Denumirea „stăpîn” este atribuită de bună seamă dregătorului care înainte de .1660 fusese superiorul ierarhic și instanța de apel a judei (judecător unic, în primă instanță). Judele era ales dintre țărani circumscripției judiciare și nu avea nici un fel de pregătire specială. Judele întrunea cele două funcții care, mult mai tîrziu, prin Legea de organizare a justiției din 1916, vor fi repartizate între judecător și polițai. Judele era retribuit prin alocarea unei proprietăți scutite de zeciuială și de alte dări.

nu pot tăgădui că e cea mai mindră făptură din câte mi-a fost dat să văd în viață.

Nici eu nu știu pentru ce anume, dar mi-e silă de acest Morten Bruus ; e de ajuns să-l văd ca să mă treacă un fel de vis urît, dar atît de întunecat și nedeslușit, că nici nu aș putea spune că l-am visat vreodată. Poate că nu-i decît un fel de presimțire. Iar a fost aici, ca să mă îndemne să-x cumpăr o pereche de morencopi — dobitoace de toată frumusețea și la un preț de nimica toată. Dar tocmai asta mi-a dat de bănuît; știu că a pus mîna pe ei pentru 70 de taleri ; el voia să mi-i lase la același preț, cu toate că fac cel puțin 100 taleri, ca pereche de prăsilă. Oare nu-i și asta un fel de mituire ? De bună seamă că așteaptă iar să se judece — nu-mi trebuie cai de la unul ca el.

Azi m-am dus la pastorul din Vejlbye. Fără îndoială, e un om de treabă și cu frica lui Dumnezeu ; însă nestăpînit și iute la mînie ; nu îngăduie să i te împotrivești cînd a spus într-un fel ; și mai e și strîns la punga. Tocmai fusese un țaran la el, cu rugămintea de a-l dezlega de zecimală. Omul era mai mult decît sigur un tîlhar, fiindcă darea lui nu era prea mare ; dar domnul Saren îl bruftui așa fel, încît nici un cîine n-ar fi primit o bucată de pline de la el ; și cu cît ocăra mai mult, cu atît se învîpăia mai tare. Dar, Doamne Sfînte, fiecare om își are greșeliile sale. Asta nu înseamnă că avea vreun gînd rău, fiindcă îndată după aceea porunci fiicei sale să-i dea omului o bucată de pline cu ceva bun și un pahar cu bere. Fică-sa e o fată atît de cuviincioasă și frumușică ! Era atît de drăgălașă și smerită cînd îmi dădu bună ziua, încît mi-a mers drept la inimă și nu am mai fost în stare să-i spun o singură vorbă.

Vătaful meu slujise acolo vreme de trei ani ; vreau să-l mai întreb și pe el cu toată băgarea de seamă cum se poartă dînsa cu argații și să încerc să mai aflu și orice altele despre ea. De la slugi aflî adesea cele mai temeinice lămuriri.

Doamne, Dumnezeule ! Rasmus, vătaful, îmi povesti că nu e mult de cînd Morten Bruus fusese în pețit la parohia din Vejlbye și plecase cu buzele umflate. Pastorul nu s-ar fi împotrivit, fiindcă pețitorul era om cu stare, însă fata nu voia cu nici un chip. Oncît a stăruit tatăl la început, cînd a văzut cîtă silă îi era, a rămas după voia ei. Asta n-a fost din trufie — spunea Rasmus — fiindcă fata este tot atît de smerită pe cît este de bună și nu se ferește de loc să spună că tatăl ei se trage tot din țărani, ca și Morten Bruus.

Acum înțeleg ce rost aveau morencopii din Ingvorstrup aici, la Rasmus ; rostul era să abată judecata din calea ei dreaptă. Turbăria și livada lui Ole Andersen făceau la un loc mai mult decît un blid de linte ; ei bine, nu, cinstite Morten ! Nu-l cunoști pe Erik Sorensen. „Să nu încâlci dreptul săracului.”

1 În original *Mohrenkopper* — adaptare foarte puțin modificată a termenului german *Mohrenkopf*, nume dat unei rase de cal negri.

Domnul Seren din Vejlbys a fost azi-dimineață la mine. N-a stat decît puțin, doar pentru a-mi povesti întîmplarea cu noul vizitîu pe care-l tocmise, Niels Bruus, frate cu proprietarul din Ingvorstrup. S-a arătat de la început că omul era leneș, obraznic și mai avea și obiceiul să vorbească fără a fi întrebant. Ar fi voit pastorul să-l pedepsească și să-l vadă închis în temniță ; dar nu avea martori pentru așa ceva. L-am putut sfătui numai să caute să se descotorosească de el cît mai degrabă, sau să se descurce cu el pînă la sfîrșitul cîștiului. La început mi-a răspuns cam ținîos ; dar cînd mi-a auzit temeiurile, mi-a dat dreptate ; ba îmi și mulțumi pentru bunele mele povești. Se minie repede, dar nu-i rău și-i destul de înțelegător dacă-i dai timp să-și ia seama. Așa că ne-am despărțit ca buni prieteni. Nu am apucat să vorbim nimic de fecioara Mette.

Am avut o zi cît se poate de plăcută în casa parohială din Vejlbys. Cînd am ajuns eu acolo, domnul Soren nu era acasă, dar fecioara Mette m-a primit cu multă prietenie. Cînd am intrat pe ușă, ședea la roata ei și torcea, și mi s-a părut că fața i se învioră, ba chiar se roși. Nu știu oum se făcu, dar mi-a trebuit multă vreme pînă am găsit ce să vorbesc cu ea. Cînd am de judecat o pricină, știu întotdeauna ce am de spus, iar cînd desos un tîlhar nu caut mult; dar în fața acestei copile blînde și nevinovate am rămas ca un găinar prins cu mîna în cotet. În sfîrșit, mi-a dat în gînd să-i vorbesc de pricina lui Ole Andersen, de turbăria și de livada lui ; și iarăși, nu știu cum se făou de am schimbat vorba de la livadă la flori. Și așa, de la una la alta, am ajuns la trandafiri, la viorele și la părălute, pînă ce în sfîrșit mă luă cu dînsa în grădină ca să-mi arate podoaba de flori îngrijite de ea. Cu aceasta treou timpul, pînă veni de la îndeletnicirile sale și domnul Soren. Atunci dînsa se duse la bucătărie și nu s-a mai înapoiat decît aducînd tot ce trebuia pentru masa de seară.

Tocmai cînd intra pe ușă, pastorul îmi spuse : „N-ar fi prea tîf-ziu să începi și dumneata să te gîndești la întemeierea unei căsnicii, astfel cum îi place Domnului.” (Chiar cu o clipă mai înainte vorbisem de strălucita nuntă de deunăzi de la moșia Hagholm.) Fecioara Mette roși iarăși ca un bujor. Tată-său surise pe sub mustață și spuse : „Ți se vede pe față, fîca mea, că ai stat mult lîngă vatră.”

Bovața cea bună a pastorului mi-a pătruns drept în inimă și nici nu va trece multă vreme pînă cînd — în numele Domnului — voi merge să cer mîna fetei, fiindcă socoteam că vorbele tatălui erau ca un îndemn nemărturisit și că i-ar plăcea să-i fiu ginere. Dar fîca — pentru ce oare roșie ? — nici asta nu putea fi decît un semn bun.

Așadar, sâracul își păstrează turbăria și livada, iar bogatul are desigur mare necaz pe mine. Înainte de a se citi hotărîrea, el se uitase cu îngîmfare și în bătaie de joc la sârmanul Ole Andersen. La cuvintele „în numele legii, judecata...”, Morten Bruus se uită în toate părțile cu un rînjet răutăcios, ca și cum nu se îndoaia de loc că va cîștiga. Și nici nu se îndoise vreodată — știm

bine că mai înainte se lăudase că „ar fi o prostie ca păcătosul de calic să-și inchipuie că ar putea ciupi ceva tocmai de la unul ca mine”. Totuși, așa s-a întâmplat.

Cînd auzi hotărîrea, se încruntă, își strînse buzele și se făcu alb ca varul. Se stăpîni însă și la ieșire îi spuse potrivitului : „Să-ți fie cu noroc ce-ai cîștigat, Ole Andersen ! Mlaștina ta de turbărie n-are să mă sarațcească ; boii din Ingvorstrup își vor găsi finul ce le trebuie și fără livada ta.”

După ce ieși afară, l-am auzit făcînd haz de necaz și, în timp ce porni călare, scotea pocnet după pocnet din bi>ci, de răsuna pădurea.

Greu să fii judecător ! La fiecare nouă hotărîre, te alegi cu un nou dușman. Dar ce-are a face ! Bine că ne mai putem păstra conștiința ca prieteni ! „îndură jalea de dragul conștiinței !”

Astăzi a fost ziua cea mai fericită a vieții mele : în casa parohială din Vejlbye s-a serbat logodna noastră. Viitorul meu socru a vorbit, alegînd ca temă „Milei tale am încredințat fiica mea” (Moise, Cartea I, 16, 5). A lămurit aceste vorbe cu multă inimoșie, arătînd cum avea să-mi lase în grijă comoara sa cea mai scumpă pe lume și cerînd ca, mai presus de toate, să fiu bun cu ea. (Și eu vreau aceasta ! Așa să-mi ajute Dumnezeu !)

N-aș fi crezut niciodată că omul acesta, atît de serios și aproape aspru, să poată fi atît de duios ; la urmă avea lacrimi în ochi și îi tremurau buzele ca și cum abia se putea stăpîni să nu izbucnească în plîns. Iubita mea logodnică plîngea însă ca un copil, mai ales cînd tatăl ei ajunse a vorbi despre mama ei adormită întru Domnul. Iar cînd apoi spuse cuvintele : „tatăl și mama te vor părăsi, însă Dumnezeu va rămîne cu tine”, am izbucnit și eu în plîns — mă gîndeam că am avut și eu cîndva părinți iubiți, pe care încă de mult Domnul i-a luat în sălașul său de veci ; apoi însă a îngrijit cu atîta milostivire de un sărman copil ca mine.

La sfîrșitul sărbătoririi am primit de la dulcea mea logodnică cel dintîi sărut. Dumnezeu să-i umple sufletul de bucurie ! Mă iubește negrăit de mult.

La masă, veselia era mare. Dintre oaspeți, mulți erau rude ale răposatei doamne pastor, însă nimeni din partea pastorului, fiindcă nu avea decît puține și foarte îndepărtate neamuri, care locuiau tocmai sus, la Skagen. Nu s-a preocupat nici vinul, nici mîncarea, iar după ospaț s-a jucat cu însuflețire aproape pînă s-a făcut ziua nameaza mare. Au fost de față și pastorul din Lyngbye, cel din Aalsbø și cel din Hyllested ; celui din urmă i se urcase la cap vinul, încît am socotit că-i mai bine să-l culcăm. Viitorul meu socru a băut și el destul de mult, dar se ținea bine, căci are o putere de uriaș și ar rămîne treaz și după ce toți pastorii din eparhie ar cădea sub masă. Am băgat de seamă că ar fi avut mare plăcere dacă mi s-ar fi învîrțit și mie puțin capul, dar eu m-am ferit — și apoi, nici nu-mi plac băuturile tari.

A fost de rău că viitorul meu socru l-a luat în slujbă pe Niels Bruus ! E o fire îndărătnică ; se potrivește bine cu fratele său din Ingvorstrup. Ce bine ar fi să-și la simbria și apoi să închidă ușa

pe dinafară — mult mai bine decât ca stăpînul să-şi murdărească degetele pe un măgar ca el. Dar bunul pastor e atît de iute la minie şi atît de greu i se poate intra în voie — şi două pietre tari nu macină bine. Ține neapărat ca Niels să slujească pentru cît a fost tocmnit — şi de acolo nu ies decît supărare şi necazuri. Acum cîteva zile i-a tras o palmă, după care nemernicul a ameninţat că: „Asta ai să mi-o plăteşti!” Dar toate s-au petrecut între patru ochi. L-am chemat la mine, l-am dojenit şi l-am arătat că treaba putea să aibă urmări rele. Aproape nu mi-a răspuns nimic — omul e îmbufnat. Logodnica mea şi-a rugat şi ea tatăl să se descotorosească de asemenea slugă, dar pastorul nici nu vrea să audă. Nu prea ştiu cum o să meargă lucrurile cînd faita va intra în casa mea, fiindcă ea îl scuteste pe bătrîn de multe neplăceri şi ştie să îmbune firile.

Desigur că îmi va fi o soţie iubitoare : „Un butuc de vie în jurul casei mele.”

S-a hotărît ca nunta noastră să se facă după şase săptămîni. Domnul să ne dea bogata şi milostiva sa blagoslovire ! A mers rău şi e bine că a fost aşa ; acum Niels şi-a cătat singur de drum. Scumpul meu socru turbează de mi-nie ; însă eu mă bucur pe ascuns că în chipul acesta a scăpat de un om atît de rău. E adevărat că Bruus va încerca la cel dintîi prilej potrivit să se răzbune ; dar mai avem legi şi dreptate în ţară şi dreptul dă fiecăruia ce-i al său.

Pastorul îi poruncise lui Niels să sape grădina. Cînd veni apoi să vadă ce făcuse omul, îl găseşte rezemîndu-se liniştit în sapă şi spărgînd nişte alune, pe care tocmai le culesese ; dar nu făcuse nici o treabă. Pastorul îi ia la rost; dar el răspunde lăptos că nu e tocmnit lucrător cu sapa. Pentru vorba asta se alege cu o pereche de palme şi atunci zvîrle cît colo sapa şi începe la rîndul lui să ocărască. Acum bătrînului îi sare muştarul, apucă sapa şi îl croieşte de cîteva ori — asta nu trebuia s-o facă, fiindcă sapa e o armă nepotrivită ca să baţi cu ea, mai cu seamă în mina unui om zdravăn, adus la turbare. Ticalăosul s-a trîntit întîi jos, ca şi cum ar fi mort ; însă cînd pastorul speriat a dat să-l ridice, sare singur cît colo peste gard şi o ia la sănătoasa spre pădure. Aşa mi-a povestit socrul meu însuşi această istorie neplăcută.

Logodnica mea e însă foarte îngrijorată ; se teme, poate, că omul se va răzbuna într-un chip sau altul, va vătăma vitele, poate chiar va da foc casei. Ferească Domnul de aşa ceva !

Mai sînt încă trei săptămîni şi o voi aduce pe dulcea mea logodnică în casă, ca soţie. A şi fost aici şi s-a uitat cu de-amănuntul, atît înăuntru cît şi pe afară. S-a arătat foarte mulţumită şi n-a avut decît vorbe de laudă pentru curăţenia şi rînduiala din casă. Singurul lucru de care-i pare rău e că trebuie să-şi părăsească tatăl ; bineînţeles că şi ea îi va lipsi lui. Dar voi face tot ce-mi va sta în putinţă ca să-i înlocuiesc pierderea ; voi face schimb cu el şi i-o voi da în loc pe buna mea mătuşă Gjertrud. E o femeie vrednică într-o casă şi încă destul de îndemmatică pentru vîrsta ei.

Logodnica mea e un inger ; asta o spun si toti cei care o cunosc — voi fi fara indoiala cel mai fericit sot. Numai lui Dumnezeu sa-i fie slava !

Ciudat — unde s-o fi ascuriS Niels ? Poate ca a fugit dincolo de granița! Oricum, neplăcută istorie; se zvonesc tot felul de lucruri între locuitorii din ținut, sforării care, după cum isocot, își au izvorul la Ingvorshmp. Ar fi rău ,să ajungă la urechile socrului meu. Ce păcat că nu mi-a ascultat povăța. Din minia omului nu iese nimic bun în fața Domnului. Dar nu sînt decît un om de rînd și nu mă pot încumeta să dojenesc pe un slujitor al Cuvîntului Domnului ; mai cu seaihă că e mult mai bătrîn decît mine. Îmi rămîne numai să nădăjduiesc că birfeala se va opri de la sine în curînd.

Mine voi fi la Vejlbeye și voi afla acolo dacă pastorul a auzit ceva din toată astă vorbărie.

Noua brătară, pe care mi-a făurit-o meșterul aurar, e foarte frumoasă și o va bucura desigur pe iubita mea Mette ; numai să i se potrivească, fiindcă am luat măsura în taină și cu toată graba, cu un fir de iarbă !

Mătușa va culege laude pentru gătirea patului — ciucurii sînt deosebit de frumoși

.Scumpul meu socru este cu totul abătut și mîhnit — nu-l mai văzusem niciodată așa. Oameni de bine, oricînd gata să facă asemenea slujbe, îi aduseseră la cunoștință zvonurile prostesti ajunse acum în gura tuturor din ținut. Bruus ar fi spus că „pastorul trebuie să l-l aducă pe frate-său, chiar de-ar fi să-l scoată de sub pămînt”. Poate că se ascunde undeva, la Ingvorsirup — poate că a dispărut și nimeni nu l-a mai văzut sau auzit de atunci. Biata mea logodnică își face prea din cale-afară mult sînge rău ; e căznită de presimțiri și vise urite.

Domnului să-i fie milă de noi toți ! Sînt atît de pleoștit de sipaimă și de mîhnire, că abia sînt în stare să țin pana în mină ; cred că de cel puțin o sută de ori mi-a căzut pe masă. Atît mi-e de strînsă inima și gîndurile atît de cuprinse de indoieli, încît nici tîu știu bine cu ce să încep. Parcă totul s-a năpustit asupra mea într-o singură clipă, ca un trăsnet. Timpul s-a destrămat pentru mine ; seara sau dimineața e totuna ; întreaga zi de groază e o singură străfulgerare, care a pișolit pînă în temelie clădirea falnică a dorințelor și visurilor mele de fericire. Un vrednic propovăduitor al cuvîntului Domnului, tatăl logodnicii mele, ridicat și întemnițat ! — și nu numai atît, dar ca răufăcător, ca ucigaș !

Numai o singură nădejde mai am : că totuși e nevinovat ; dar, vai ! e numai paiul de care se agată cel amenințat să se încece. Îl copleșește o grozavă bănuială — și eu, nevreținut de mine, mai trebuie să-i fiu judecător ! Iar fiica, fiica lui e logodnica fâgăduită mie.

Doamne, Mîntuitorule, fie-ți milă de noi ! Nu mai pot îndura!

Ieri a fost ziua cea blestemată ! Cam o jumătate de oră înainte de răsăritul soarelui a venit aici Morten Bruus, însoțit de clăcașul Jens Larsen din Vejlbj, precum și de văduva și fiica ciobanului *ibidem*¹. După cum spune, Morten Bruus are bănuiele temeinice că pastorul din Vejlbj l-a ucis pe fratele său. I-am răspuns că auzisem și eu vorba asta, dar am socotit că e sîcmitură prostească și pizmașă.

17

¹ Ibidem = din același loc (l. latină).
mai cu seamă că însuși pastorul mi-a spus limpede că oniul fugise.

„Dacă într-adevăr Niels ar fi vrut numai s-o șteargă” se împotrivi Bruus, „ax fi venit mai întîi la mine și m-ar fi înștiințat. Dar s-a întîmplat cu totul altceva — ce anume, vă pot dovedi acești oameni buni și de aceea vă rog să-i ascultați în însușirea Voastră de județ”.

„Chibzuiește bine ! Îi spun eu, chibzuiește bine, dragul meu Bruus — și tot astfel, voi, oameni buni, înainte de ai învinovați un preot, un duhovnic cîștit și neprihănit ; dacă nu puteți dovedi, și foarte mă îndoiesc că veți putea, să știți că vă veți căi amarnic.”

„Preot sau nu”, se răsti Bruus, „stă scris «Să nu ucizi !» Și mai stă scris: «Nu în zadar poartă stăpînirea paloșul.» Încă mai avem lege și dreptate în țară. Un ucigaș nu poate scăpa de pedeapsă, chiar dacă are de ginere un prefect de eparhie.”¹ M-am făcut că nu bag de seamă întepătura și am răspuns :

„Ei bine, fie precum doriți ! Kirsten Madsdatter¹, ce știți despre ceea de ce îl învinuiește Morten Bruus pe domnul pastor al vostru ? Spune numai curatul adevăr, așa cum îți poți lua răspunderea în fața judecății Atotputernicului și așa cum vei avea să-l întărești după aceea cu legiuitul jurămînt !”

Iată mărturia ei : În ziua în care s-a spus că Niels Bruus a fugit din casa parohială, puțin după-amiază, trecuse, dimpreună cu fiică-sa Else chiar pe lângă grădina pastorului. Cînd au ajuns cam pe la mijlocul ulucii care îm- prejmuește grădina dinspre răsărit, au auzit pe cineva che- mînd-o pe Else. Era Niels Bruus, care stătea dincolo de tufișul de aluni și dădea acum la o parte crengile, îttre- bînd-o pe Else dacă nu vrea cîteva alune. Ea primi o mîna de alune și-l întrebă ce făcea acolo. El i-a răspuns că pas-

„Morten Bruus folosește expresia în bațocură: Erik Serensen era pretor peste un ținut mic. Funcția de prefect de eparhie (în limba daneză : *stiftamtmanden*) e inexistentă ; Danemarca a avut întotdeauna' un singur episcop.

2 Kirsten Madsdatter = Kirsten, fiica lui Mad. Femeilor 11 se spunea ue numele de botez urmat de numele tatălui completat cu sufixul datier (= fiică), torul îi poruncise să sape ceva în grădină, dar că el nu s-a prea sinchisit să facă o asemenea treabă și că-i plăcea mai bine să culeagă alune. În clipa aceea se auzi zgomotul unei uși în casă și Niels spuse : „la să vedeți cu ce prafură ne alegem acum.” îndată după aceea auziră — de văzut nu puteau vedea nimic, fiindcă uluca era prea înaltă și tufulul prea des — că doi oameni se certau și nici unul din ei nu rămânea dator celuilalt cu vreo vorbă. La urmă l-au auzit pe pastor strigînd : „O să te bat, cline, pînă te-oi vedea mort la picioarele mele” — după care s-au auzit două-trei pocnituri, ca niște palme zdravene. Apoi Niels îl făcu pe pastor de călău și de tîlhar ; la asta pastorul nu mai răspunse, dar în schimb răsunară două lovituri înăbușite și femeile văzură fierul unei sape și o parte a cozii învîrtindu-se deasupra tufei, dar nu se putea vedea cine învîrtea sapa, fiindcă tufa era prea înaltă și prea deasă. După aceea s-a făcut liniște în grădină, însă ele (adică văduva ciobanului și fiica ei) prinseră teamă și, îngrijorate, au plecat la vitele de pe imas.

Aceeași declarație ca a mamei sale o dădu și fiica. Le-am întrebat dacă nu l-au văzut pe Niels Bruus fugind din grădină ; ammdouă au spus că nu, cu toate că se uitaseră îndărăt de mai multe ori.

Toate acestea se potriveau întocmai cu cele pe care mi le povestise pastorul ; iar dacă nu-l văzuseră pe Niels ieșind din grădină, era de înțeles — fiindcă nici partea de miazăzi a grădinii nu era departe de pădurea unde, după spusele pastorului, pornise Niels în fuga sa.

I-am lămurit acum lui Morten Bruus că mărturiile nu aduceau nici o dovadă cu privire la omorul de care îl învinuia pe preot. Întrucît acesta îmi povestise de bunăvoie întreaga întîmplare, întocmai așa cum o arătaseră acum cele două femei.

La aceasta, Bruus răspunse numai cu un surîs șiret și mă rugă să-l ascult și pe al treilea martor — ceea ce am și făcut.

Jens Larsen depuse următoarea mărturie : Într-o seară, tîrziu (însă după cum își amintea, nu era seara zilei în care Niels Bruus fugise, ci seara următoare) venea din Tol-strup spre casă și mergea pe cărarea obișnuită, la răsărit de grădina pastorului. A auzit că în grădină sapă cineva. La început îl cam prinse teama, dar, cum luna lumina din plin, se hotărî totuși să validă ce se întîmplă acolo, adică cine putea să aibă treabă în grădină la așa oră tîrzie. El își scoase sabotii de lemn, se cățăară pe împrejmuire și dădu puțin la o parte crengile tufei, ca să poată privi. îl văzu pe pastor în halatul său obișnuit și cu scufla albă de noapte în cap, cum netezea pămîntul cu o sapă ; dar n-a văzut decît altc. Tocmai atunci pastorul se întoarse deodată într-acolo de unde i se păruse

de bună seamă că auzise un zgomot ciudat — martorul fu cuprins de teamă, s-a desprins repede de pe ulucă și tot atît de repede a fugit acasă.

Cu toată că, fără îndoială, mi s-a părut destul de ciudat ca pastorul să aibă vreo treabă atît de tîrziu în grădină, încă nu am găsit că era destul ca să trezească bănuiele cu privire la omorul de care era învinuit — ceea ce i-am și spus acuzatorului, cu îndemănare stăruitoare : Nu numai să-și retragă pîra, dar să și spună în auzul tuturor că zvonul este fără temei și să facă bine să nu-l mai răspîndească în nici un fel. La acestea mi-a răspuns : „Nu înainte de a vedea ce a îngropat pastorul în grădina sa.”

„Atunci ar putea fi prea tîrziu”, i-am răspuns, „și-ți pui în cumpănă primejdioasă atît cinstea, cît și rostul vieții.”

„Am datorita față de fratele meu să înfrunt această primejdie, răspunse el, și aștept de la legiuita stăpînire să nu-mi tăgăduiască ajutorul și sprijinul dreptății.”

Unei asemenea cereri nu puteam decît să-i dau urmare.

Am pomit atunci, cu acuzatorul și martorii, la Vejlbys ; și inima îmi era grea, nu atît de frica de a-l găsi pe omul cu pricina îngropat în grădină, cît de grija de a pricinui spaimă și necaz domnului pastor și logodnicii mele. Pe drum am chibzuit cum aş putea face ca birfitorul să simtă întreaga asprime a legii. Ah ! Doamne, Doamne, mă aștepta cea mai groaznică descoperire.

Îmi pusesem în gînd să-l iau pe preot deoparte ca să-l pregătesc, să-i las timpul să-și vină în fire și să se stăpînească, dar Morten Bruus mi-o luă înainte. Cînd să intru cu trăsura în curte, el goni călare pe lîngă mine, se opri drept în ușa și, cînd pastorul o deschise, Morten strigă : „Oamenii spun că l-ați ucis pe fratele meu și că l-ați îngropat în grădină. Am venit acum cu pretorul să cercetăm.”

La auzul acestor vorbe, pastorul a rămas atît de uluit încît n-a putut spune nimic. Am sărit atunci din trăsura strigînd :

„Ați auzit învinuirea, spusă pe șleau. Legea mă silește să dau urmare unei asemenea învinuiri. Dar și onoarea voastră icere ca adevărul să iasă la lumină, ca să se poată închide gura birfitorilor.”

„E destul de dureros pentru o față bisericească, zise atunci pastorul, să fie silită a se apăra împotriva unei învinuiri atît de cumpilate ; dar, poftiți, grădina vă e deschisă, ca și casa mea.”

Am trecut prin casă și am ieșit de partea cealaltă, în grădină. Acolo ne-a înîtimipinat logodnica mea, care s-a înspăimîntat cînd l-a văzut pe Bruus. I-am șoptit repede :

„Fii liniștită, scumpa mea ! Intră în casă și nu-ți face nici o grijă. Dușmanul vostru își pregătește singur pieirea.”

Morten Bruus merse acum înainte spre răsărit în grădină, îndreptîndu-se spre mărăcișul din fund ; noi, ceilalți, l-am urmat împreună cu oamenii gospodăriei, cărora pastorul le poruncise să vină cu sape și hîrlete. Pîrîtorul s-a oprit puțin și s-a uitat în jur pînă cînd l-am ajuns. Atunci el arătă spre un loc și spuse :

„Aici pare să se fi săpat de curînd : aici să căutăm.”
„Săpați!” strigă preotul minios. Oamenii săpară, dar Bruus, căruia i se părea că nu se lucrează destul de repede, luă hîrlețul din mîna unui argat și începu să sape el însuși de zor.
La adîncime de cîteva palme au dat de un strat atît de tare, încît se vedea limpede că acolo un se săpase de mult — poate de ani de zile.
Ne-am bucurat cu toții — afară de unul singur — și cel care s-a bucurat cel mai mult a fost pastorul ; începuse a crede că și-a biruit potrivnicul și-i zvîrli batjorocitor :
„Ai găsit ceva, clevețitorul e ?”
Acesta nu-i răspunse, dar după ce a stat să chibzuiască puțin strigă :
„Jens Larsen, unde ai văzut că săpa pastorul ?”
Pînă acum, cită vreme s-a lucrat, Jens Larsen se ținuse deoparte, cu brațele încrucișate, uitîndu-se la ceilalți. Cînd îi chemă Bruus, se trezi ca dintr-un vis uitîndu-se împrejur și arătă spre un colț de despărțitură, departe ca la vreo trei sau patru stînjeni de locul unde ne aflam, spunînd :
„Colo mi se pare c-a fost.”
„Ce tot spui, Jens !” strigă pastorul minios. „Cînd am săpat eu ?”
Fără a se sinchisi de aceasta, Morten Bruus își chemă oamenii spre colțul arătat. Acolo se găseau cîteva cotoare pâlite de varză, crengi și vreascuri, pe care el le dădu mai întîi la o parte. Oamenii s-au pornit iarăși pe săpat.
Eram foarte liniștit și mulțumit, vorbeam cu pastorul de toată treaba asta și de osînda ce-l aștepta pe birfitor, cînd unul din argați strigă :
„Sîntte Cristoase !”
Ne-am uitat într-ăcolo — se ivise marginea unei pâlării.
„Aici o să-l găsim pe acela ce-l căutăm !” strigă Bruus.
„Asta-i pâlăria lui Niels, o cunosc eu.”
Mi se păru deodată că-mi îngheață singele în vine. Toată nădejdea mea se năruia la pămînt.
„Săpați, săpați !” zbiră neînduplecatul răzbunător, săpînd și el din toate puterile.
Mă uitam la preot — era alb ca un mort, dar holba ochii fără a clipi drept spre locul acela înfiorător.
Un nou strigăt — din pămînt ieșea o mină, îndreptată parcă înspre cei care săpau.
„Uitați-vă !” răcnî Bruus. „Pe mine vrea să mă apuce ; da, frate Niels, sînt aici ! Nu mai e mult și-ți vei afla răzbunarea !”
Oamenii săpau mereu și repede fu dezgropat tot trupul — tînu încăpea îndoiă!ă : era al celui dispărut. Obrazul lui nu mai putea fi bine deslușit, fiindcă începuse să se descompună și afară de aceasta nasul era zdrobit și turtit ; dar toate hainele, ca și cămașa cu numele său cusut pe ea fură recunoscute de ceilalți argați, chiai- și un cercel de plumb din urechea stîngă era știut de

toți cîți stăteau în jur ca al lui Niels Bruus, care îl purtase mereu în ultimii ani.

„Ei, preacucemice !” strigă Morten Bruus. „Vino acum și pune mina pe mort, dacă îndrăznești !”

„Dumnezeule Atotputernic !” gemu preotul și ridică ochii spre cer. „Îmi ești martor că sînt nevinovat ; nu tăgăduiesc că l-am bătut, dar nu într-atît ca să nu fi putut omul să fugă ; l-am bătut și acum mă căiesc amarnic de asta ; dar cine l-a îngropat aici, numai Atotștiutorul poate s-o știe.”

„O mai **Știe** și Jens Larsen,” strigă Morten Bruus și poate că și alții. Domnule pretor, desigur, veți asculta și mărturiile argaților ; dar mîai întîi aștept să-l duceți pe acest lup în piele de oaie acolo unde să nu poată scăpa.”

Vai, Doamne Dumnezeule ! Nu-mi era îngăduit să mă îndoiesc ; lucrul era prea vădit; dar îmi venea să intru în pămînt de groază și de scribă. Ibcmai voiam să-i spun pastorului să se pregătească a merge la închisoare, cînd el mi-o luă înainte — era palid și tremura ca varga.

„Toate-s împotriva mea, căci e o uneltire a diavolului și a îngerilor săi. Dar încă mai trăiește Unul, care totuși va aduce la lumină nevinovăția mea. Luați-mă, domnule pretor ! în cătușe și în lanțuri vreau să aștept ce va hotărî să-i hărăzească unui păcătos ca mine. Alinați durerea fiicei mele ! Gîndiți-vă că vă e logodnică !”

Nu apucă bine să rostească aste vorbe, că am și auzit un țipăt și o bufnitură în spatele meu — era logodnica mea leșinată, întinsă la pămînt. Dar-ar bunul Dumnezeu să zăcem acolo amîndoi și să nu ne mai trezim niciodată ! Am ridicat-o și am prins-o în brațe — credeam că murise ; dar tatăl o smulse din brațele mele și o purtă în casă ; îndată după aceea am fost chemat iarăși lîngă cel omorît, ca să văd o rană în capul lui care fusese făcută cu o lovitură de sapă — sau, oricum, de vreo unealtă boantă.

După aceea am intrat cu toții în casă. Logodnica mea își venise în fire. Se aruncă la pieptul meu și mă rugă din tot sufletul — în numele Domnului și a tot ce-mi e mai scump — să foc ce-mi stă în putîntă pentru a-i mîntui tatăl din această grea încercare ; apoi stăruî, în numele dragostei noastre, să-i dau voie să-l urmeze în închisoare, ceea ce am și încuviințat. L-am însoțit apoi eu la Grennaae ; dar numai Domnul știe în care stare mă aflam. Nimeni din noi n-a scos un cuvînt în tot lungul acestui drum cumpnit. M-am despărțit de ei cu inima zdrobită.

Mortul a fost pus într-un sicriu, pe care Jens

Larsen și-l pregătise ¹ ;
mîine i se va face o
cinstită înmormîntare în
cimitirul din Vejlbye

1 Era lucru obișnuit ca țăranii, chiar cei mai săraci, să-și aibă sicriul pregătit în casă.

Tot mine va avea loc cea dintîi înfățișare a martorilor. Dumnezeu să-mi dea putere, mie, care nu sînt deoseit un biet om ! Doamne ! De ce m-ai împovărat cu această slujbă de atîta răspundere, pe care năzuisem cu atîta tărie să o capăt ? E o grea sarcină aceea de a fi judecător — de mi-aș putea schimba slujba cu oricare dintre sfinți !¹

Cînd acest slujitor al Domnului se află înaintea mea cu lanțuri la mîini și picioare, gîndul mi s-a dus la Mintuito-ruil nostru stînd în fața judecătii lui Pilat. Mi se părea că logodnica mea — Dumnezeu s-o ajute, ea zace bolnavă la Greraniaae — sta aieva în fața mea și-mi șoptea : „Nu se cuvine să-l judecați pe acest om al adevărului”. Dar-ax Dumnezeu să fie un astfel de om, dar nu văd încă nimic ce ar putea îndreptăți așa ceva.

Cei dintîi trei martori au repetat spusele lor de mai înainte, vorbă cu vorbă, întărindu-le cu legiuitul jurămint ; n-au spus nici mai puțin, nici n-au adăugat ceva. S-au înfățișat apoi alți trei martori : cei doi argați ai pastorului și o slujnică. Cei doi fuseseră în odaia argaților în ziua în care s-a săvârșit omorul și, fereastra fiind deschisă, auziseră deslușit cum pastorul și cel ucis se ocărau mînișois și cum cel dintîi spusese — ceea ce declaraseră și văduva ciobanului și fajta ei — „O să te bat, ciine, pînă te-oi vedea mort la picioarele mele !” Afară de aceasta, mai auziseră în alte două rînduri cum pastorul îl amenințase și îl stîmisesse pe Niels Bruus. Ei mai declarară apoi că preotul, cînd se mînia, nu șovăia să bată cu ce-i cădea mai întîi sub mîină și că îl bătuse și pe fostul argat dinaintea lui Niels cu un ciomag.

Slujnica spusese că, în noaptea în care Jens Larsen îl văzuse pe pastor în grădină, nu putuse dormi și, cum era trează, a auzit scrîrîind ușa care dă din tindă în grădină ; cînd s-a sculat apoi de s-a uitat afară, l-a văzut pe preot, în halat și scufie ide noapte, ieșind în grădină. Ce a făcut el acolo n-a putut vedea; dar, cam ceva mai tîrziu, a auzit iarăși scrîrîind ușa.

După ce martorii au fost ascultați și l-am întrebat pe nefericitul om dacă vrea să-și mărturisească fapta sau, dacă nu, ce alta are de spus întru apărarea sa, și-a încrucișat mîinile pe piept și a spus : „Așa să-mi ajute Dumnezeu și isfîntul Său cuvînt ! Vreau să spun tot adevărul, dar nu știu nimic altceva decît ceea ce am mărturisit mai înainte. L-am lovit cu sapa pe răposatul ; dar nu într-atît ca să nu fi putut să iasă fugind din grădină ; ce s-a în-împlat după aceea sau cum a putut ajunge să zacă în grădina mea, asta nu o știu. Ceea ce au spus slujnica și Jens Larsen — că am-au văzut în grădină în timpul nopții — este ori o minciună, ori și asta tot o zămislire a iadului. Eu, păcătosul de mine, n-am pe nimeni pe pămînt care să mă apere ;

1 Judecătorul era asistat de opt locuitori, un lei de jurați.

văd aceasta cum nu se poate mai lămurit. Dacă Cel-de-Sus vrea să tacă, nu-mi rămîne decît să mă plec vouîtei Sale celei de nepătruns.* După care își plecă obrazul, lăsă să-i cadă iniinile și oftă adînc.

Mulți dintre cei de față nu și-au putut opri plînsul. Se auziră șoaapte că poate totuși e nevinovat; dar acestea pomeau numai din milă și compătimire. Și inima mea ar fi voit să-l achite, însă pentru nimic în lume inima nu trebuie să biruiască mintea judecătorului ; nici mila, nici ura, precum nici batrîrul, nici pizma nu trebuie să aplece cituși de puțin talgerul din cumpăna dreptății.

După convingerea mea, nu pot judeca decît așa : acuzatul l-a ucis pe Niels Bruus, dar nu cu premeditare și pregătire ; adevărat este că avea năravul să-l amenințe pe cel pe care era miniat și că mai punea minia la inimă și după ce celălalt nici nu se mai gîndea ; dar, după știrea mea, amenințările lui nu au ajuns niciodată la înfăptuire. La fel de adevărat e că orice om vrea, dacă se poate, să-și păstreze viața și să-și țină cîntea nepătată și de aceea stăruie în tăgăduirea sa cîtă vreme îi e cu putință.

Morten Bruus — îndărătnic cum era din fire și înrăit acum încă, din pricina uciderii fratelui său — începu să vorbească despre anumite unelte care pot stoarce mărturisirea celui ce a păcătuit și sităruie să tăgăduiască ; dar ferească-mă Domnul isă pun la cazne pe un astfel de acuzat. Și ce alta @înt. caznele decît o piatră de încercare a tăriei sau slăbiciunii trupesti și sufletești ? Cel care e în st'are să îndure chinurile — cît și cel care se lasă covîrșit de ele — pot minți la fel de bine. O mărturisire smulsă cu sila nu-i niciodată un adevăr în care să te poți încrede. Nu, mai bine las în plată Domnului împo- vărătoarea mea slujbă și s-o ia cine poțeste !

Ah, buna și credincioasa mea logodnică! Pierdută e pentru mine pe lumea aceasta — și cît o iubeam de mult !

Mi-a fost dat să îndur o cumplită lovitură. Cum stam și cumpăneam în fel și chip grozava pricină în care aveam de judecat, se deschide deodată ușa și fiica păstorului — nu-mi mai era îngăduit să-i spun logodnică, fiindcă de bună seamă nu-mi va mai fi niciodată soție — se aruncă la picioarele mele și-mi cuprinse genunchii. Era pierdută cu firea, părul îi era despletit. Am ridicat-o în brațe și am plîns amîndoi multă vreme, înainte de a fi în stare să scoatem o vorbă.

Ei am fost cel care mi-am stăpînit mai întîi cumplita îndurerare și l-am șoptit: „Știu ce vrei, inima mea ! Vrei să-ți mintuiesc tatăl. Da ! Dumnezeu să ne ajute, sîntem numai niște bieți oameni, dar nu pot! Spune tu singură, copila mea dragă, crezi că tatăl tău e nevinovat ?”

Ea își apăsă mîna pe piept și îngînă.

„Nu știu” — și apoi începu iarăși să plîngă amarnic. „Nu-mi vine să cred că l-a îngropat, dar se prea poate ca argatul să fi murit în pădure de loviturile căpătate — ferească Domnul, se prea poate.”

„Draga mea, Jens Larsen și slujnica l-au văzut doar mergînd în noaptea aceea.”

Ea dădu din cap încetîșor și spuse : „Necuratul i-o fi orbit.”

„Ferească-ne Cristos, Mîntuitorul nostru”, răspunsei eu, „ca Satana să aibă o așa de mare putere asupra bunilor creștini.”

Ea începu din nou să plîngă.

„Spune-mi deschis”, începu ea după o mică tăcere, „îgpune-mi adevărat își fără să te ferești, logodnicul meu ; dacă Dumnezeu nu aduce altă lămurire în această pricină, ce osîndă vei rosti ?”

Se uita înfricoșată la mine și buzele îi tremurau. „Dacă n-aș ști că oricare altul ar fi mai aspru decît mine”, i-am răspuns, „mi-aș părăsi slujba de județ — ba aș face asta cu ușurarea sufletului. Dar nu pot să-ți ascund, fiindcă mă întrebi, că osînda cea mai ușoară pe care au hotărît-o prin lege, atît Dumnezeu cît și regele, este «viață pentru viață».” Ea căzu în genunchi, dar se ridică îndată și se dădu înapoi cu cîtiva pași, tipînd ca înnebunită : „Vrei să-mi omori tatăl ? Vrei să-ți omori logodnica ? Vezi aici ?” — se apropie iar de mine și ținu mîna cu inelul în fața ochilor mei — „Vezi acest inel de logodnă ? Ce-a spus nefericitul meu tată în ziua cînd mi l-ai pus în deget ? «Milei tale o încredințez pe fiica mea.» Iar dumneata vrei să-mi zdrobești inima !”

Vai, Dumnezeule ! Fiecare vorbă pe care o rostea, mi-o zdrobea pe a mea.

„Dulcea mea copilă”, am oftat eu, „nu vorbi așa ! Îmi sfîșii inima cu un clește înroșit în foc. Ce vrei să fac ? Să-l mintui de vină pe cel pe care Dumnezeu și legea oamenilor îl osîndesc ?”

Ea nu răspunse și ridică ochii spre cer. Am urmat atunci :

„Un lucru vreau să fac — de e nedrept, să nu mi-l socotească Domnul ca păcat ! Ascultă-mă, copilă dragă, dacă pricina se judecă aici pînă la urmă, viața tatălui tău e pierdută ; nu vād altă scăpare decît fuga. Dacă găsești vreun mijloc pentru asta, voi închide ochii și-mi voi zăvori gura”. Iată ! Îndată după ce tatăl dumitale a fost internîțat, i-am scris fratelui dumitale la Copenhaga și acum îl putem aștepta în fiecare zi. Vorbește cu el și încercăți amîndoi să-l căpătați de prieten pe temnicer ! Dacă nu aveți destui bani, puteți lua tot ce e al meu !”

Cînd i-am spus aoste vorbe, i s-au îmbujorat tot obrazul de bucurie și m-a îmbrățișat strigînd :

„Dumnezeu să-ți răsplătească povața ! Numai să vină fratele meu și ne vom descurca noi.”

< Pedepșa capitali simplă, neprecedată de tortura.

3 Un pretor avea și atribuții de polițai, pa lângă sarcinile sate administrative și judecătorești. Erau deci de competență sa orice chestiuni în legătura cu paza deținuților, urmărirea unor evadați din închisori etc.

Apoi stătu o clipă pe gânduri, se desprinse din brațele mele și urmă :

„Dar încotro să plecăm ? Și dacă vom găsi un adăpost undeva, într-o țară străină, să nu te mai văd niciodată ?”

Spusesse aceste vorbe cu atîta înduioșare, încît îmi singera inima. Am strigat :

„Scumpa mea, am să te găsesc oricît de departe te-ai duce ; și dacă n-au să ne ajungă mijloacele ca să avem cu ce trăi, apoi aste ale mele brațe au să muncească pentru noi toți ; am învățat în tinerețea mea să minuiesc toporul și rindeaua.”

Atunci obrazul îi străluci iarăși de bucurie și mă sărută de nenumărate ori. Aminîndoi laim înălțat (rugăciuni fierbinți), ca Dumnezeu să se milostivească de noi și să izbutim în ceea ce puneam la cale ; apoi dînsa își luă rămas bun, plină de nădejde și voie bună.

Începusem și eu să cred că lucrurile se vor întoarce spre bine. Dar abia plecase logodnica mea și o mie de îndoieli îmi copleșiră cugetul, iar toate pledicile pe care crezusem să le putem înălțura mi se păreau acum munți uriași, pe care mina mea slabă nu-i va putea urni din loc niciodată. Nu, nu, din așa noapte neagră numai El știe singura cale, El, pentru care bezna nopții e luminoasă ca ziua.

Alți doi martori ! Nici aceștia nu aduc nimic bun ; fiindcă Morten Bruus îi vestește cu un aer răutăcios — omul acesta are o inimă .de piatră, care mai e și plină ele otravă și de fiere.

Înfățișarea are să fie milne ; sint copleșit de gîndul că vin să aducă dovezi împotriva mea însumi. Dumnezeu să-mi dea putere !

S-a isprăvit — a mărturisit tot!

La înfățișare a fost adus arestatul, ca să audă ce aveau să spună cei doi martori noi. Aceștia au declarat că în noaptea cu pricina au mers pe drumul care străbate pădurea și apoi trece pe la grădina casei parohiale ; atunci ieșise un om din pădure cu un sac în cîrcă, îndreptîndu-se, la oarecare depărtare de cei doi, spre grădina pastorului ; fața n-au putut să o recunoască, fiindcă era ascunsă de sac ; cum însă luna îi lumina spatele, au putut vedea deslușit că era îmbrăcat într-un veșmînt verde care atîrna lung (adică halatul său) și purta o scufie albă, de noapte ; omul a dispărut apoi, cînd a ajuns lîngă uluca grădinii.

Abia isprăvise această declarație cei dintîi dintre cei doi martori, cînd pastorul se făcu cenușiu la față și numai cu glas stîns mai putu rosti : „Mi se face rău.” I s-a dat un scaun. Atunci

Bruus strigă celor din jurul său : „Asta l-a ajutat să-și aducă aminte !” Pastorul nu-l auzi — dar îmi făcu semn și-mi spuse : „Duceți-mă înapoi, în închisoarea mea ! Acolo vreau să vă vorbesc.” l se făcu pe voie.

Am pornit la Grennae ; pastorul era într-o trăsurică, însoțit de temnicer și de un paznic înarmat, iar eu eram călare. Când se deschise ușa arestului, o văzui acolo pe logodnica mea, care îi făcea paliul tatălui ei ; pe speteaza unui scaun de la căpătiul patului era halatul cu pricina.

Cînd mă zări, logodnica mea izbucni într-un strigăt de bucurie ; credea că tatăl ei fusese scos de sub învinuire și că venisem acum ca să-l liberez din închisoare. Ea lăsă ce avea în mîini lși se aruncă lla pieptul țatălui. Bătrînul plîngea, lacrimile îi curgeau fără încetare. Nu cuteza să-i spună fiicei ce se întîmplase la înfățișare ; o trimise în oraș cu cîteva însărcinări și o rugă să-i facă tot soiul de tîrguie!l. Înainte de a pleca, ea veni repede la mine, îmi apucă mîna și și-o puse pe piept, întrebînd în șoaptă : „Veste bună ?” Că să-îmi ascund durerea și tulburarea, am sărutat-o pe frunte și i-am spus :

„Ai să auzi mai tîrziu ce s-a petrecut — încă nu știu dacă e lucru de seamă — dar du-te acum să-i aduci tatălui dumnilale cele ce ți-a cerut.” Dînsa plecă.

Vai, vai ! Ce jalnică deosebire între vechea casă parohială unde înainte vreme această nevinovată copilă trăia fără griji și fericită, și această mohorîtă închisoare, unde o vedeam copleșită de îngrijorare și durere, tremurînd de teamă și chiar de groază.

„Șezi, dragul meu”, îmi spuse preotul, așezîndu-se și el pe margimea patului. lși împreună mîinile în poală și rămase așa multă vreme, adînc îndurerat și cu privirea ațintită în pămînt. În sfîrșit, se îndreptă din șale și lși ridică ochii drept spre mine ; așteptam în tăcere și cuprins de frică — parcă aveam să aud hotărîrea care mă osîndea pe mine însumi — da, da, într-un fel avea să se hotărască și soarta mea.

„Am un mare păcat pe suflet”, începu el. Gît de mîre e păcatul, asta o știe numai Dumnezeu din ceruri — eu unul nu o știu. El vrea să-mi rostească osînda aici, precum ca să-mi juruiască în lumea de apoi mîluire și fericire pe veci ; slăvit și cinstit fie numele Lui pentru asta !”

Acum părea să fi aflat mai multă liniște și tărie — și reincepu a vorbi :

„Din copilăria mea, de cînd îmi aduc aminte, am fost întotdeauna certăreț, aprig la minie și nu îngăduiam să aibă nimeni dreptate decît numai eu ; oricînd eram gata să scot spada din teacă. lnsă nu se prea întîmpla să apună soarele înainte de a-mi trece mînia ; tot astfel, nu purtam ură împotriva nimănui.

Mai eram încă un băiețandru cînd am săvîrșit o faptă de care m-am căit apoi amarnic și de multe ori, ba chiar și acum mă doare cînd îmi aduc aminte de ea ; clienele nostru de curte, o

jivină blindă, care nu făcea rău nici unei ciori, îmi ciupise gustarea de după-amiază, pe care o lăsasem pe un scaun ; în minia mea, l-am lovit atît de tare cu sabotul meu de lemn, încît a chelălăit și s-a chinuit grozav pînă a pierit. Era numai un dobitoc fără grai — dar însemna totuși să fiu cu băgare de seamă, că m-aș putea atinge și de oameni. Ca student, am umblat în țări străine și odată i-am căutat ceartă unui *bursch*¹ la Lipsea, l-am provocat la duel și l-am rănit așa de rău în piept, încît abia-abia a mai scăpat cu viață. Chiar numai pentru aceasta mi s-ar fi cuvenit ceea ce trebuie să îndur acum, atît de tirziu ; dar pedeapsa cade acum cu greutate înzecită pe capul păcătosului de mine — om bătrîn, preot, sol al păcii și părinte ! Vai, Dumnezeule, Dumnezeule ! ca părinte, du-, rerea e cu-atît mai cumplită..."

Sări de pe marginea patului și-și frînse minile, încît îi trosniră toate degetele în încheieturi. Voiam să-i spun cîteva vorbe de mîngiere ; dar nu mi-a dat nimic în minte. După ce se liniști puțin, se așază iarăși și urmă : „în fața dumitale, altădată prietenul meu² astăzi judecătorul meu, vreau să recunosc acum o faptă — pe care³ Student mai vechi (l. germ.). fără nici un fel de îndoială am săvîrșit-o — dair de care totuși nu-mi pot da seama în întregime... (mi se păru ciudat și nu știam unde vrea să ajungă, sau dacă știa bine ce vorbește, fiindcă eram pregătit să aud o mărturisire deplină și fără nici o tăinuire) — înțelege-mă bine și ia aminte la vorbele mele. Că l-am lovit cu sapa pe acel nefericit, asta o știu și am mărturisit-o nesilit... dacă a fost cu latul sau cu muchia, n-am putut simți în înfruntarea mea minioasă... că a căzut atunci și a fugit... vezi, asta e tot ce știu cu știrea simțurilor. Ce-a mai fost apoi au văzut din păcate patru martori — anume că am adus leșul și l-am îngropat ; și că într-adevăr așa este, sînt silit să cred — și vei auzi îndată pentru ce ! De trei sau patru ori în viața mea s-a întimplat să fiu lunatic. Cea din urmă dată — să tot fie nouă sau zece ani de-atunci — aveam să țin a doua zi o predică la îngropăciunea unui om care își pierduse zilele pe nepregătite și într-un chip jalnic. Nu știu de ce îmi era greu să găsesc ideea potrivită, cînd îmi veniră în minte vorbele unui înțelept din Grecia veche : «Nu ridică pe nimeni în slavă înainte de sfîrșitul său.»¹ Nu prea se potrivea să folosesc maxima unui păgîn pentru o predică creștinească ; mi se părea însă că același gînd și cu aproape aceleași cuvinte trebuie să se găsească undeva și în Sfînta Scriptură ; am căutat și am tot căutat, dar nu puteam găsi unde anume. Era tirziu și eram foarte obosit după o zi de grea muncă,

1 Cuvinte cu care Solon îl dojenise pe bogătaşul Cresus.

asa că m-am dezbrăcat, m-am culcat și am adormit. Când, a doua zi dimineața, m-am așezat la masa mea de lucru ca să aleg un alt text și să întocmesc ciorna pentru acea predică, văd spre marea mea mirare, drept în față pe masă, scris cu litere mairi pe o foaie de hîrtie : «Nu ridica pe nimeni în slavă, înainte de sfîrșitul său ! Sirah, cap 11, versul 34» ; dar, nu numai atît ci și întreaga cuvîntare, scurtă, însă mai bine întocmită decît oricînd ; — și toate scrise de mîna mea. Nu fusese suflet de om în odaie, fiindcă zăvorisem ușa pe dinăuntru ; făcusem asta deoarece clanta slăbise și vîntul ar fi putut deschide ușa ; nici pe fereastră n-ar fi putut intra nimeni, căci era iamă și cercevelele erau prinse de gheață pe toc. Acum știam cine scrisese predica ; nimeni altul decît eu însumi. Nu trecuse decît o jumătate de an de cînd, aflîndu-mă într-o stare tot atît de neobișnuită, mă dusesem noaptea în biserică să aduc o batistă de care îmi adusesem aminte seara că o lăsasem pe un scaun, în spatele altarului.

Și așa, dragul meu, cînd cei doi martori și-au făcut astăzi declarația la înfățișare, mi-a venit deodată în minte că mi se întîmplase să umblu în somn. Și mi-am mai amintit că în dimineața după ziua în care fusese îngropat cadavrul, m-am mirat cînd mi-am găsit halatul pe podea în fața ușii, deoarece în fiecare seară îl atîrn pe speteaza unui scaun, lîngă pat ; ceea ce, pînă în clipa aceea, uitasem. Nenorocita jertfă a miniei mele nestăpînite trebuie să fi murit deci în pădure și eu, în starea mea de sOmni, văzusem aceasta aievea și am căutat-o acolo. Da ! Doamne mi-luiește-mă — acesta trebuie să fie adevărul ; așa trebuie să se fi întîmplat."

Aici se opri ; își ȳduse iminile la ochi și plînsese amarnic. Eu însă eram în culmea mirării și copleșit de îndoieli. Crezusem tot timpul că cel ucis murise pe loc și fusese îngropat acolo unde căzuse ; cu toate că mi se părea ciudat că preotul să fi putut săvîrși așa lucru în timpul zilei, fără ca cineva să fi băgat de seamă și ca el să fi avut destulă stă- pînire de sine pentru astfel de treabă. Însă —mă gîndeam iarăși — nevoia îl silise; poate că acoperise mortul la repezeală cu cîteva lopoți de țărîna și apoi, noaptea, l-a îngropat mai adînc. Însă cei din urmă doi martori declaraseră că l-au văzut venind cu un sac din pădure ; asta îmi păruse îndată foarte ciudat și m-am gîndit o clipă dacă nu cumva această declarație nu le dărima pe ale celorlalți doi martori și că în acest fel nevinovăția nefericitului pastor nu începea să iasă la iveală. Vai, din păcate, acum toate se înlănțuiesc cum nu se poate mai bine și nelegiuirea sa nu mai îngăduie nici un fel de îndoială. Mă miră numai întorsătura neobișnuită pe care o dă lucrurilor ; că a făptuit totul, e sigur ; dar dacă a doua și cea mai puțin însemnată parte s-a petrecut în stare de trezie sau de somn — acesta e singurul lucru nesigur. Declarația pastorului de la început pînă la sfîrșit, întregul său fel de a arăta amănuntele, totul poartă pecetea adevărului — și de dragul adevărului

renunță de bunăvoie la viață ; dar poate că mai încearcă acum să mintuie ceva din cinstea sa ! Ori poate 32 (ii și în această privință îi e credincios adevărului ? O asemenea stare de somnambulism s-a mai pomenit și tot ast- l ol s-a mai întâmplat ca un om rănit de moarte să mai poată umbla cîtăva vreme.

Preotul făcu cîtiva pași în sus și în jos ; apoi se opri î 11 iața mea și spuse :

„Ai auzit acum, între zidurile închisorii, mărturisirea mea ; știu că gura dumitale mă va osîndi ; dar ce spune • inima dumitale ?”

„Inima mea” — abia puteam vorbi de năduf — „inima mea isuferă cumplit, și bucuos s-ar sfîșia în clipa asta dacă ;i,sl,iel v-ar putea mintui de o moarte rea și rușinoasă...” (Nu-mi era îngăduit să-i vorbesc despre cel din urmă mijloc de scăpare : fuga.)

„Nu ai voie” — îmi căzu el repede în vorbă — „viața mea e pierdută, moartea mea e îndreptățită și va fi o pildă pentru cei ce îmi vor supraviețui, precum ca să se ferească de asemenea fapte. Dar făgăduiește-mi că nu o vei părăsi pe sărmana mea fică — m-ara glîndit odată să o încredin-- lcz milei tale — (aici își șterse lacrimile ce-l prîdîdiseră) — cu șînt cel care a năruit această mindră nădejde ; nu poți lua de soție pe fiica unui răufăcător, dar făgăduiește-mi că o vei oblădui ca un al doilea părinte.”

Copleșit de durere și cu lacrimi fierbinți în ochi, i-am .Ntrîns mîna.

„Ai mai auzit ceva în răstimp despre fiul meu ?” a urmat el apoi. „Nădăjduiesc că nu va afla nimic despre ;iceastă jale, decît după ce totul se va săvîrși — nu aș fi în stare să-i îndur privirea.”

Aici își ascunse obrazul între mîini ; se întoarse și-și sprrijini fruntea de perete — scîncea ca un copil. A ținut o bună bucată de vreme plînă ce fu în stare să vorbească iarăși :

„Să ne despărțim acum, dragul meu, și să nu ne mai vodem decît în sălașul necrutătoarei dreptăți. Și mai îndatorează-mă cu cea din urmă dovadă de prietenie : fă să se isprăvească repede — chiar mîine ! Îmi doresc moartea, fiindcă nădăjduiesc întru Domnul că-mi va fi intrarea întir-o viață mai bună decît aceea de acum, care nu mi-a dat alt decît chin și groază. Du-te, dragul meu, milostive judecător ! Dă poruncă să fie chemat mîine în fața judecății și trimite încă astăzi după domnul Jens din Aaisae. El să mă pregătească pentru moarte. Domnul te aibă în paza Sa.”

Îmi întinse mîna fără a se uita la mine ; am ieșit din închisoare clătînindu-mă — eram amețit, ba aproape în nesimțire.

Aș fi pornit de-a dreptul spre casă, fără a mai vorbi cu fiica, dar dînsa m-a îndîmînat chiar în fața închisorii. Trebuie să fi citit osîndirea la moarte în obrazul meu, fiindcă îngălbîni și mă apucă de amîndouă brațele. Se uita la mine ca și cum și-ar cerși viața ; nu era în stare să mă întrebe, sau nu cuteza.

„Fugiți, fugiți ! Scapă-ți tatăl !” — n-am avut vlagă să spun mai mult.

Am sărit pe cal și m-am pomenit acasă fără să-mi dau seama cînd am ajuns. Așadar, mîine.

Osînda a fost rostită. Pastorul o ascultă cu mai multă liniște sufletească decît avea cel care îi dădea citire. Toți cei de față, afară doar de neînduplecatul său dușman, erau cuprinși de multă milă ; unii șopteau chiar că osînda era prea aspră — da, în adevăr aspră ! Îl desparte pe un om de viață și lipsește pe alții trei de fericirea vieții și de pacea cugetului. Milostivul Dumnezeu să mă judece cu mai multă îndurare decît îmi e îngăduit mie, sărman păcătos, să fiu față de aproapele meu.

Dînsa a fost aici — m-a găsit bolnav la pat ; nu mai e nici o scăpare : el nu vrea să fugă.

Temnicerul fusese cîștigat de partea noastră ; un pescar, nepot al răposatei ei mame, se învoise să-i ducă în Suedia și aștepta cu luntrea cu pinze pregătită pentru aceasta ; dar vinovatul, în cumplita sa căință, nu putea fi înduplecat. El nu voia să scape de sabia dreptății, nădăduind să aștepte dreptate mai bună prin moartea sa și aceea a Mintuitorului, pe lumea cealaltă.

Fecioara Mette mă părăsi tot atît de deznădăjduită precum venise ; însă fără nici o vorbă aspră.

Dumnezeu s-o miluiască, sărmana ! Cum va putea îndura ziua aceea îngrozitoare ? Iar eu zac aici, cu trupul și sufletul bolnav — nu pot da nici mîngiere, nici ajutor. Fratele ei nu s-a arătat.

Rămii cu bine, rămii cu bine, scumpa mea logodnică, iubită mai presus de orice ! Dumnezeu să te ajute în această lume cumplită, pînă ne vom înîntîni odată în alta mai bună.

Poate în curînd — fiindcă simt că moartea își întinde brațul după mine — să ajung în Ceruri înaintea celui pe care l-am trimis într-acolo silit de cruda mea slujbă.

„Rămii cu bine, ales al inimii mele !” — spuse ea. „Te părăsesc fără ură, fiindcă ți-ai îndeplinit numai aspra datorie. Dar acum rămii cu bine, pentru că nu ne vom mai vedea niciodată !”

Ea făcu semnul păcii asupra mea. Fie ca Domnul să-mi hărăzească în curînd pacea de veci.

Dumnezeule ! Unde se duce ? Ce are de gând ? Fratele ei nu a venit — iar miine, Movila Cionlor !¹

(Aici jurnalul pretorului Erik Sorensen se întrerupe ; însă pentru lămurirea și completarea acestei întâmplări pe cît de groaznică, pe atît de adevărată, ne vom servi de însemnările scrise ale pastorului din parohia vecină, Aalsee. De altfel, dacă vreun cititor ar pune la îndoială autenticitatea acestor piese, nu trebuie să repudieze, o dată cu veș- mîntul dat povestirii, esența ei, care — din nefericire — este prea adevărată. Amintirea faptelor este încă vie în întreg ținutul, iar legenda mai adaugă că tocmai acest caz tragic a dat prilej ca mai tîrziu pricinile să fie judecate, trecîndu-se prin toate instanțele ; juriștii vor putea, de bună seamă, să stabilească epoca la care s-a produs această modificare a legislației.)

B

ÎNSEMNĂRILE PASTORULUI DIN AALSEE

În al șaptesprezecelea an al păstoriei mele s-a întîmplat în parohia vecină ceva ce ne-a umplut pe toți de spaimă și de groază și a adus rușine mare și pagubă vazei slujitorilor Bisericii ; anume, pastorul din Vejlbj, învățatul domn Sorela Qvist și-a ucis la minie argatul și apoi l-a îngropat noaptea în grădina sa. El a fost dovedit de această faptă îngrozitoare după cuvenita cercetare a județului, atît prin mărturia multora cît și prin spovedania sa — și apoi osîndit să i se taie capul. Osîndă care a fost adusă la îndeplinire aici, pe cîmpia de lângă Aalsee.

Osînditul, al cărui duhovnic fusesem, rugase să-l cercetez în închisoare. Și trebuie să spun cu adevărat că nu am dat niciodată sfînta împărtășanie cuiva care să fi fost mai bine pregătit, mai pocăit și să fi fost un creștin mai evlavios. El se spovedi cu adîncă potăință că trăise cu trupească încredere în sine și că fusese iute la minie, pentru care Dumnezeu îl lăsase pradă păcatului și înăsprii cugetului, îl adusese la mare înjosire și la adîncă tulburare, încît nu m-aș putea fi mîntuit decît prin mila Domnului. El a rămas credincios adevărului ceresc pînă la sfîrșit, iar la locul de osînidă a ținut poporului din jur o predică plină de tărie și de cucernicie, pe oare o întocmise în închisoare în cele din urmă zile ale sale și o învățase pe dinafară. A vorbit despre minie și groaznicele ei urmări, învinuindu-se pe sine însuși de aceasta și de înfiorătoarea sa nelegiuire ; a vorbit în cuvinte mișcătoare despre ceea la ce îl ademenise și împinsese minia. Temeiul textului era luat din Plîngerile lui Ieremia, cap. 2, versetul 6 : „Domnul l-a rușinat pe preot în minia Sa”.

1 Colina de pe cîmpia Aalsee de lîngă Grennae, unde preotul Sören Qvist a fost decapitat în anul 1626, mai poartă și astăzi acest nume.

După aceea și-a scos veșmîntul, și-a legat singur ochii și a îngenunchat cu minile împreunate ; și cum am rostit cuvintele : „Fii mîngîiat, iubite frate, astăzi încă vei fi cu Mântuitorul în Rai”, capul său căzu sub securea gidelui.

Ce i-a amărât mai mult moartea a fost gîndul la cei doi copii ai săi, din care cel mai mare, fiul, nu era de față — după cum se credea, era la Copenhaga, dar, cum s-a aflat apoi, la Lund de aceea nu a sosit aici decît în seara zilei <1>.d tatăl își ispășise păcatul. Pe fiica lui, care — spre nemărginita durere de mai tîrziu a ei și a iubitului ei — fusese logodită scurt timp cu pretorul, am luat-o din milostenie creștinească în casa mea, unde a fost adusă mai mult moartă decît vie — în zorii zilei cînd își luase rămas bun ele la tatăl ei, pe care îl îngrijise în închisoare cu duioșie filială.

Cînd m-am înapoiat de la cea mai grea slujire din viața mea, l-am găsit-o destul de liniștită, îndeletnicindu-se cu pregătirea veșmintelor de înmormîntare ale celui tăiat (deoarece fusese îngăduit să fie îngropat în pămînt creștinesc, dar fără nici un alai¹). Nu mai plîngea, însă nici nu scotea vreo vorbă. Tăceam și eu ; fiindcă — ce i-aș fi putut spune ? Și, oare, nu eram și eu copleșit de gînduri amare ?

După un ceas, sosi o trăsură cu mortul și puțin după aceea intră în curte un tînăr în goana calului — era fiul pastorului. Se aruncă peste trupul neînsuflețit al tatălui său și apoi în brațele surorii sale ; fratele și sora se ținură multă vreme îmbrățișați, dar nici unul din ei nu putea vorbi.

După-amiază am pus să se sape o groapă chiar în fața portalului bisericii din Aaloe ; acolo au fost înhumate, în tăcerea miezului de noapte, rămășițele pămîntești ale celui care fusese pastorul din Vejilbye. O lespede de gresie, pe care era săpată o cruce — piatră pe care o hotărisem mai întîi pentru mine însumi — acoperă mormîntul și-i aduce aminte oricui intră în biserică de adîncul păcat al acestui nefericit și de slăbiciunea firii omenești precum și de singura mîntuire a păcatului prin Crucea lui Isus¹.

A doua zi, fratele și sora, aoum rămași și fără tată, dispăruseră fără urme — nimeni n-a mai putut nicicînd auzi sau afla ceva despre ei. Dumnezeu știe în ce colțișor s-or fi ascuns, ca să nu-i vadă lumea.

Pretorul bolește mereu și se crede că nu va mai trăi mult. Eu însumi sînt copleșit de grijă și de necazuri și mi

¹ Trupurile celor executați, ca și ale sinucigașilor, nu erau înmormîntate în cimitir, ci chiar pe locul execuției sau la marginea unei preturi sau a unei parohii. Dacă, în unele cazuri, se obținea autorizația de

1 Lespedea se mai află și astăzi în același loc, pe drumul care duce de la poarta cimitirului către biserică.

inmormintare în pământ consacrat, aceasta se făcea după apusul soarelui - se pare că moartea e cel mai mare bine la care putem năzui cu toții.
Bunul Dumnezeu să ne călăuzească, după înțelepciunea și milostivirea Sa !

Doamne, nepătrunse sînt căile Tale !

În cel de-al treizeci și optulea an al păstoriei mele și douăzeci de ani după ce pastorul parohiei vecine, domnul Saren Qvist din Vejlbjerg fusese învinuit și osîndit și apoi căzuse sub seculăra călăului pentru omorul săvîșit asupra unuia dintre argații săi, s-a întîmplat să vină un cerșetor în curtea mea. Era un bătrîn cărunțit, care se sprijinea pe o icerjă. Lipsea tocmai toți argații și de aceea m-ai dus însumi la bucătărie ca să-i dau o bucată de pine ; și atunci l-am întrebă de unde era de fel. El oftă și răspuise :

„De nicăieri.”

L-am întrebă atunci de numele său ; el oftă din nou, se uită sfîcios în jurul său și răspuise :

„Cîndva mă numeam Niels Biuus.”

Aceasta mă lovi ca un trăsnet. Spusei :

„E un nume urîcios ; așa s-a numit unul care a fost ucis aici acum vreo douăzeci de ani.”

El oftă și mai greu și mormăi :

„Numai de-ar fi fost așa, ca să fi murit atunci ; mi-a fost de rău că am plecat din țară.”

Mi s-a făcut părul măciucă și am început să tremur de groază, fiindcă acum mi se părea că îl recunosc deslușit ; ba chiar îl vedeam parcă aievea pe Morten Bruus, peste care aruncasem cîteva lăpțe de țărîmă acum trei ani. M-am dat îndărăt și m-am închinat ; credeam că e un strigoi.

Dar el se așeză pe pragul vetrei și oftă :

„Dumnezeule mare ! Aud, domnule pastor, că fratele meu Morten a murit. Am fost la Ingvorstrup, însă noul gospodar m-a gonit — mai trăiește fostul meu stăpîn, pastorul din Vejlbjerg ?”

Acum se făcu lumină în mintea mea — avui ca o vedenie a întregii înfrîtoare întîmplări, dar eram atît de amețit încît o hună bucată de vreme îmi pieri glasul.

„Da”, spuse el apoi și mușcă hîlpav din pine, „totul a fost din vina lui Morten — dar oare domnul pastor a avut de suferit ceva din pricina asta ?”

„Niels, Niels !” strigai eu cu inima plină de spaimă și picîrîbă, „ți-ai încărcat sufletul ou iun păcat de moarte : din vina ta, nevinovatul a trebuit să-și lase viața sub seculăra călăului.” Cerșetorul scăpă din mină pinea și cîrja și era cît pe ce să se năruiască el însuși în focul din vatră.

„Dumnezeu să te ierte, Morten”, gemu el, „nu m-am gîndit la asta. Dumnezeu să-mi ierte păcatul meu cel mare ! Dar nu poate să fie așa, ori vreți să mă speriți ? Am ajuns aom aici,

venind de departe, tocmai de dincolo de Hamburg, fără să aud o vorbă despre asta. Nici nu m-a recunoscut nimeni până acum, părinte, nici nu m-am dat în vileag în fața altcuiva ; dar cînd am trecut prin Vejlbye și >am întrebat Idacă mai trăiește pastorul, mi is-a răspuns că da."

„Oamenii credeau că e vorba de cel nou", am spus eu, „nu de cel oare din vina ta și a nelegiuitului tău fraite și-a pierdut viața."

Acum omul înopeu să plîngă cu hohote ; își frîngea mîniile și se zbuciuma în așa fel că mi-am dat seama : fusese numai o unealtă oarbă în mîna diavolului ; ba în sufletul meu se iscă milă pentru el. Și l-am luat cu mine în cancelarie, i-am spus cîteva vorbe de mîngiere și am izbutit să-i aduc destulă liniște în cuget ca să-mi arate și să-mi lămurească, vorbind în răbufniri, toate amănuntele acestei isprăvi a diavolului.

Fratele Morten — o odraslă a Satanei — prinsese ură de moarte împotriva domnului Seren din Vejlbye încă de cînd acesta se împotrivise să i-o dea pe fiică-sa de nevastă. Așa că de îndată ce pastorul rămăsese fără vizitiu, l-a îndemnat pe frate-său să ceară a fi tocmît în această slujbă. „Și acum, bagă bine de seamă — îi opusesse el lui Niels — cum se va ivi prilejul, o să-i jucăm un renghi cioroiului și nici tu n-ai să fii în pagubă." Niels, țeapăn și îndărătnic din fire și încă silîmit de Morten, ajunsse repede la gliceavă cu stăpîn-său ; și îndată ce căpătase cea dintîi bătaie, s-a dus să-l pîrască la Ingvorstrup. „Să îndrăznească să te mai bată o dată — îi spusese Morten — că i-o plătim noi : fă așa ca să aflu îndată."

După aceea a venit întîmplarea ou ocările și ce s-a mai întîmplat în grădină și el a dat fuga de-a dreptul la Ingvorstrup. Frații s-au întîlnit în afara curții. Niels a povestit ce se petrecuse. „Te-a văzut cineva pe drum în- : coace?" întrebasese Morten ; Niels credea că nu-l văzuse nimeni. „Atunci o să-i tragem o sperietură, pe care n-o s-o uite atît de curînd." Apoi Niels fusese adus pe ascuns în; casă, unde stătu pitit pînă seara. De îndată ce se culca-- seră toți ai casei, porniră amîndoi spre un loc unde cu : două zile mai înainte fusese îngropat trupul unui argat cam de vîrsta, mărimea și înfățișarea lui Niels. (Omul slujise la Ingvorstrup și se spînzurase acolo din deznădejde — d>upă cum șopteau unii, de pe urma samavolniciei și amenințărilor lui Bruus — după alții, din dragoste nefericită.)

Cei doi frați dezgropară cadavrul — oricît se împotrivise Niels, însă Morten îi silise — și-l cărară pînă în curtea de la Ingvorstrup, care era destul de aproape. Acum Niels a trebuit să se dezbrace ou totul și cu fiecare bucată a fost îmbrăcat mortul ; ba îi puseră chiar și cerceul lui Niels. După aceasta, Morten îl pocnise pe mort o dată peste față și o dată în tîmplă cu o sapă și îi băgaseră într-un sac pînă a doua seară. Atunci duseră sacul în pădurea de lîngă Vejlbye.

Zadarnic îl tot întrebase Niels pe frate-său ce avea de gând și la ce erau bune toate astea ; Morten răspundea mereu : „Nu-i treaba ta, asta mă privește numai pe mine.”

Îi pădure, Morten îi spuse : „Acum ai să-mi aduci una din hainele de fiecare zi ale pastorului ; dacă se poate, cea lungă, verde, cu care l-ai văzut adesea dimineața.”

Niels răspunse : „Nu îndrăznesc, fiindcă o țin în odaia în care doarm.”

„Atunci îndrăznesc eu”, spuse fratele, „și acum pleacă, să nu mai fii văzut niciodată pe-aici ! Na o pungă cu o sută de taleri. Banii o să-ți ajungă până ți-i găsi un rost undeva, la miazăzi, însă foarte departe — auzi, unde nu te cunoaște nimeni ! Ia-ți un alt nume și să nu mai pui piciorul niciodată pe pământ danez. Umblă numai în timpul nopții și ține-te pitit ziua în pădure ; lată și o desagă cu merinde, pe care am luat-o cu mine de acasă — o să-ți ajungă până treci granița regelui nostru. Grăbește-te acum și să nu te mai prind pe-aici, (dacă ții la viață.”

Niels se supuse și cu aceasta cei doi frați se despărțiră — și nici nu s-au mai văzut din acea zi.

Fugarului i-a mers foarte rău printre străini ; a fost luat la armată, a slujit mulți ani, a fost și în războaie care i-au mîncat sănătatea — slab și prăpădit, îi veni în gînd să se îndrepte spre țară : anevoie și cu mare trudă izbuti să ajungă.

Lată, pe scurt, ce povesti această piază-rea — de a cărei sinceritate, din păcate, nu mă puteam îndoi. Și așa mi se lămuri cum nefericitul meu frate întru Domnul căzuse jertfă celei mai josnice răutăți, prin orbirea judecătorului și a martorilor și prin însăși puterea sa de închipuire.

Vai ! Ce este oare omul, ca să se întruchieze el în judecător și osînditor al vieții aproapelui său ? Cine are căderea să-i spună fratelui său : ești dator să mori ? Răzbunarea este numai a Domnului ; numai El singur, care dă viața, are voie să dea moartea. El să-ți răsplătească acolo sus, amara ta moarte de mucenic cu nemărginita bucurie a vieții de veci !

Nu în-am socotit îndreptățit să-l denunț pe acest păcătos, atît de mihnit și de pocăit, cu atît mai mult cu cît pretorul mai era în viață și ar fi fost o cruzime neomească să-l lămuresc despre cumplita sa rădăcire înainte de a se îndruma într-acolo unde ies la lumină toate cele oare aici jos rămîn ascunse ochilor noștri.

Așa că m-am străduit să-i împărtășesc celui întors din nou între noi mîngierea credinței în cele sfinte și am încercat să-l fac a lua aminte, cu întreaga tărie, să-și tăie- nuiască numele și toate cele petrecute. I-am făgăduit pe acest temel casă și masă la fratele meu, oare locuiește într-un ținut foarte depărtat.

A doua zi era duminică. Seara, tirziu, cînd m-am întors de la parohia mea, cerșetorul pierise ; însă înainte de a se însera a doua zi, se știa tot în întreaga vecinătate. Îmboldit de neliniștea cugetului său, s-a dus în grabă la Rosmus și s-a .destăinuit drept

adevăratul Niels Bruus în fața pretorului și a tuturor argaților din curte. Pe pretor l-a lovit damblaua și și-a dat duhul înainte de sfârșitul săptămânii ; iar Niels Bruus a fost găsit marți dimineața mort, zăcînd pe lespede din fața porții bisericii din Aals0e, pe mormîn- lul preacucernicului Soren Ovist, adormit întru Domnul. ELSE SANDBERG

La miazăzi de Viborg, departe cam de trei leghe, pe acele meleaguri în care, pe vremuri, Sven Grathe își pierduse viața și crăia, se află răzeșia Revl. Acareturile sînt vechi, dărăpănate și acoperite „de mușchi. Nici un colțisor de grădină nu aduce puțină viață în înfățișarea lipsită a gospodăriei. Sînt numai cîteva straturi sărăcăcioase de zarzavat, între fișii ceva mai înalte, cu puțină iarbă și răzlețe itaife de ililiaic pipernicit. Paste acestea își pleacă ramurile scorojite un sorb bătrîn, pe care l-au strîmbat și încovoiat vittturile tăioase din apus, încă de cînd nu era decît un copăcel. De jur împrejur și pînă unde poate cuprinde ochiul, sînt movile joase pe care crește puțină iarbă neagră. Între aceste movile se răsfrî o întreagă rețea de mlaștini gal- ben-cenușii, aproape toate legate între ele prin nenumărate și felurite cotituri. Pe alocuri, mlaștinile se lărgesc de s-ar părea că vor să sugrume movilele între ele ; în alte părți se îngustează și nu rămîn decît niște bazine strimte. Cine nu cunoaște bine locurile acestea, s-ar rătăci ușor într-un asemenea învălmășag de mocirle. Numai spre toamnă, ținutul are o față mai prietenească. Atunci își desfac foile smeritele floricele, buruienile de pe băltoace, iar iarbă neagră de pe movile are sclipiri liliachii. Pe un pămînt atît de neroditor nu mișună nici prea multe jivine. Cîte-o corlă singuratică șade pe movilița sa și reia mereu aceeași fluierătură, prelung și a jale. Glăsciorul ciociriei de băltă se aude tremurător și plîngăreț din tufa de rozmarin — singurul copăcel care crește în această pustietate. Un cocos de munte stingher, stîrnit de tircoalele unei vulpi, zboară doar pînă la o altă movilă și apoi se înfundă în desișul de iarbă neagră. Ca ființă omenească, răsare numai cînd și cînd un ciobănaș, înconjurat de cîteva oi răzlețite, suflînd nevolnic într-un fluier de doi hani.

Ținutul acesta nu a fost
întotdeauna atît de
pustiu și de pleșuv. În
vremuri de demult, pe
aici se întindeau păduri

dese de hrad și de
mesteacăn. Acolo unde
astăzi sînt tunbării, erau
atunci lacuri pe care-și
făceau sălaș nenu-
mărate stoluri de păsări
de toate soiurile. Acolo
unde se află astăzi
ticăita gospodărie Revl,
se înălța, pe o limbă de
pămînt sau pe un banc
de nisip, un castel
mîndru. În jurul acestuia
era o grădină frumoasă
cu pomi roditori, în-
conjurată la rîndul ei de
două șiruri de brazi

înalți, ca o perdea prin
care nu se putea vedea
castelul dinspre uscat ;
numai trecînd peste cea
din urmă creastă de
movilă, se întrezăreau
hornurile albe, isclipind
printre vîrfurile brazilor.
Înspre lac, către miazări,
castelul se putea vedea
în toată măreția sa, iar
de pe malul celălalt,
părea că se înalță chiar
din fundul apei. Era
clădit ca toaite celelalte
aastele din acea
vreme : înnădire de

bîrne de stejar nevop-
site, cu zidărie de
cărămidă roșie-
negricioasă ; trei caturi,
fiecare depășindu-l în
lățime pe cel dedesubt,
lăsînd să treacă și mai
departe capetele
bînelor cioplite ; multe
ferestre înalte și
înguste, cu geamuri
mărunțele chenăruite cu
plumb ; la cele patru
unghiuri cîte un turn
rotund, ieșind în afara
clădirii și purtînid aîte
un rînd de metereze.

Drept în fața intrării, un
donjon mai mare, ale
cărui metereze treceau
de înălțimea hornurilor,
pe când jos îl
împodobeau opt uriași
de piatră. Doi dintre
acești voinici străjuiau,
cu paloșul de lemn
ridicat, poarta mare și
boltită a donjonu- lui. În
spatele incintei, între
aceasta și un val întărit,
se întindea un șanț
adânc și lat, cu stufăriș
pe maluri, iar deasupra
sa se legăna o punte

ridicătoare. De cele
două părți ale punții,
înspre castel, erau stâlpi
de piatră, pe care erau
culcați lei de hronz.
Dincolo de valul întărit
și de livada cu pomi,
mai era încă un șanț cu
punte — cea dinitii
apărare a cetății

.În acele vremi trăia aici nobilul și băubătosul cavaler
Henrik Sandberg, care se căsătorise cu nobila și virtuoasa
domnișoară Mette Daae. Pronia cerească le hărăzise o singură
fiică, Else. Părinții nu aveau dorință mai fierbinte decât să o vadă
cît mai bine măritată. În asemenea împre-; jurări, mamele au
avut întotdeauna obiceiul să nu se mulțumească numai cu
dorința ; ele trec la fapte. Doamna: Mette nu era mai puțin
zeloasă decât alte mame. Dimpotrivă, duse negocieri mult
înțelepte dar cuvinicioase cu viteazul și înstăritul domn Mogens
Munk, proprietarul dome-i niului Aunsberg, încît se și hotărîse
ziua în care fiul său, juncherul Jens, avea să se cunună cu
domnișoara Else. Mai mult : ziua aceea venise și aproape li se și
citise cununia. Mirii stăteau în fața pastorului, gătiți — ca și
acesta — cu mărețe gulere cu crețuri, în spatele lor se rînduiseră
părinții, rudele și prietenii cei mai apropiați. Privirea mirelui
trecea nedîlintită și obraznică pe ;Lingă capul pastorului, în timp
ce ochii miresei se plecau, smeriți și rușinoși, spre picioarele lui.
Pastorul începu să vorbească. Glasul îi era bărbătesc și armonios.
Fără să vrea, mireasa îl asemui cu graiul flecăros al mirelui, care
mai vorbea și pitigăit, după moda de atunci. Pe furis și repede,
Else își ridică ochii spre gura din care ieșea acea cuvîntare atît de

frumoasă. Și iar făcu o asemuire, anume între fața tină și vioaie a preacuviosului pastor și obrazul spălăcit și înfumurat al iuncherului. Deasupra unei frunți înalte, albe și netede, părul castaniu închis, cu o cărare la mijloc, cădea în bucle pe gulerul cel mare. Sprâncenele negre bolteau deasupra ochi-lor cărui plini de foc. Între buza de jos, îngustă, și cea de sus, îndrăzneț răsfrîntă, străluceau dinții ca un șirag dej mărgelile albe ca zăpada.

Domnișoara Else nu ridicase ochii decît o clipă și genele ei lungi căzură iarăși peste o pereche de ochi de un albastru închis și cu o privire blîndă. Roși doar puțin. Domnul Saren, cuviosul pastor, trebuia să se uite la frumoasa mireasă. Dar cu cît o privea, cu atît se tulbura. La rîndul ei și mireasa se tulbura tot mai tare. În cele din urmă, cînd pastorul începuse tocmai să piardă firul cuvîntării și spunea ce-i trecea prin minte — mireasa îngălbeni, se clătina și era să cadă la pămînt, dacă nu o prindea în brațe ma-mă-sa. „Leșină !” strigă pastorul. De unde îi venise leșinul ? Din emoția pricinuită de încurcătura în care se afla, pastorii ? Din milă pentru dînsul ? Poate că era numai pre-5 făcut oa isă-il scape pe pastor sau ca s-o mîntuie pe din saț de căsătoria cu iuncherul ? Iată cîteva din întrebările și temeiurile oare făceau ca părerile să fie foarte împărțite, cu toate că ar fi trebuit să fie toți de aceeași părere. Oricum, cununia nu se făcu nici acum și nici mai tîrziu, fiindcă domnișoara Else tot spunea că are sănătatea prea subredă. Aceasta nu era nicidecum pe placul iuncherului Jens, cu atît mai mult cu cît avea o oarecare bănuială cu privire la pricina pentru care dorința sa cea mai vie nu avea să- se îndeplinească poate niciodată.

Cîtăva vreme mai tîrziu, se întîmplă să-î întîlnească l>c pastor la Viborg, într-o societate de nobili și de ofițeri, l'ie că băuse cam prea mult, fie că vederea pastorului îi zgîndărise rana ascunsă — sau poate din amîndouă pricinile — începu a face glume proaste despre ciudata tulburare a pastorului, cînd cu nenorocita de cununie întreruptă. Mai întîi, pastorul se reținu cu multă răceală. Dar cînd iuncherul ajunse la obrăznicii fătîșe și la grosolăni, nu se mai putu stăpîni și în cele din urmă îi spuse :

— Prea ai multă încredere, domnule iuncher, în veșniintul pe care-l porți și despre care știi prea bine că mă oprește să-ți dau o învățătură de bună purtare.

— Ba domnia-ta te înorezi prea mult în acest veșmîiț, răspunse iuncherul, fiindcă-ți îngăduie să te porți ca un laș !

— Am eu leac pentru aceasta ! strigă pastorul, care își scoase sutana și o anunță pe un soaun. Acolo a rămas preotul, iar aici stă bărbatul. Pofteste încoace, iuncher Jens ! Iar dintre dumneavoastră, cine îmi face cîntec să-mi împrumute sabia ?

Unul dintre ofițeri i-o întinse pe a sa și se oferî să-î (ie martor. Un altul se dădu de partea iuncherului și tuspătru pomiră

călări spre câmpia de la miazăzi de oraș. Domnul Soren¹ își făcuse studiile în Germania și deprinsese, printre studenții de acolo, să minuiască arma cu atîta măiestrie, încît nu odată putuse învăța pe unul sau albul cum să se poarte. Putea face față și iuncherului. Pe •icesta îl îndrăcea din ce în ce mai mult siguranța și răceala ou care potrivnicul său știa să pareze orice lovitură. Făcea o fentă neizbutită după alta, sabia lui aluncea mereu pe aceea a dușmanului său îndemănatic, pe care nu-l putea atinge. Acesta nu înceta nici o clipă să stăpânească lupta, dar își cruta adversarul cu generozitate. Atunci iuncherul se minie și, unindu-și toată silința și toată puterea în trei duble fente executate repede una după alta, nu numai că se descoperi cu totul, dar intră singur cu pieptul în sabia întinsă a pastorului. Se clătina puțin și căzu. Duelul se sfîr- șise. Rana părea atît de grea, încît martorii îl sfătuiră pe pastor să încalece și să fugă.

Domnul Soren ascultă sfatul și goni spre casă. Ajuns acolo după o oră, își strînse repede banii și puțină îmbrăcăminte, se aruncă îndată pe un alt cal, tot atît de iute, și goni mai departe spre miazăzi, mînat de teamă, de căință și de neliniște sufletească.

Drumul său trecea prin fața castelului Revl. Soarele era aproape de asfințit și hrazii cei înalți începuseră să-și întindă umbrele peste curte și grădină. Pe una dintre cărări mergea, cu pași mărunți și capul plecat, frumoasa domnișoară Else. Tinea în mîini un buchet de flori strălucind în toate culorile. Cine ar fi văzut-o astfel, ar fi putut ușor crede că se gîndea „la cineva drag ; ba mai putea crede și că acel cineva era tocmai călărețul care se apropia de castel — fiindcă, de cum îl zări, lăsă să-i scape florile din mîini și se infundă pe o cărare mai ferită.

— Rămăneți cu bine, nobilă domniță, strigă el fără a strînge frîul. Iertat și să vă fie iertat ! — apoi își îndesă pălăria peste ochi și goni mai departe, tot mai departe. Mirată, tulburată și adînc mîhnită, fata privi după el în zare și se întoarse în castel abia după ce se lăsase noaptea. La aceeași oră o ajunse știrea cea înspăimîntătoare : pastorul îi ucisese logodnicul.

Nu era decît firesc ca, după aceasta, fata să fie cuprinsă de o groază neprefăcută și apoi de o mîhnire tot atît de neprefăcută. Dar adevărata pricină rămase o taină pentru toți, afară de ea însăși. Cum însă părinții credeau că jelește după iuncherul Jens, nu numai că încuviințau aceasta, dar aveau și toată înțelegerea pentru împotrivirea încăpățînată a fetei față de orice nouă încercare de a o mărita.

1 În Danemarca, înainte vreme, cînd se vorbea despre o față bisericăscă, se folosea numele său de botez precedat de „domnul”.

Astfel trecură cîțiva ani, în timpul cărora doamna Met- te închise ochii pentru totdeauna, tocmai cînd dibuise iară pe cineva, care i se părea vrednic pentru a-i încredința mîna fiicei sale. Acum domnișoara Else își dobîndise libertatea, căoi tatăl ei nu voia să silească pe nimeni în nici un fel, numai să fie el lăsat în pace să-și caute de vînătoare și de pescuit. Dar, din păcate, nu avu parte multă vreme nici de una nici de alta ; goarna războiului îl smulse din liniștea și mulțumirea vieții de țară, miînindu-l în luptă contra ostașilor Suediei.¹ Trebui să o lase pe Else castelană la Revl, după ce mai întîi o sfătuisă în zadar să se mute la bătrînul ei unchi, domnul Tyge, proprietarul domeniului Kjaersholm. Adevărul este că nimeni nu putea bănui sfîrșitul nenorocit al războiului, fiindcă niciodată mai înainte vechiul castel al neamului Sandberg nu zărise vreun suedez înarmat. Două luni după plecarea cavalerului Henrik, se întoarseră călare cei doi scutieri ai săi, purtîndu-i paloșul și stindardul ; amîndouă erau înfășurate în zăbranic negru și vesteau moartea vitejească a nelnfricatului cavaler în lupta contra dușmanilor biruitori ai Danemarcei. Acești dușmani călcaseră hotarele țării și se apropiau mai mult și mai mult; veni și ziua cînd cel dintîi drapel dușman flutură deasupra cîmpiei Gnathe și o ceată de călăreți în platoșe lucitoare intră cu alai în domeniul Revl. Capetenia era un om de vîrstă înaintată, cu înfățișare cruntă și sălbatică. La ivirea sa în curte, toți fură cuprinși de spaimă — afară de feciorelnica stăpînă. Ea îl întîmpină cu o demnitate liniștită și îl pofti să primească, el și oamenii săi, tot ce putea da castelul ca hrană și băutură. Apoi îl rugă să-i dea o gardă personală.

— O vei avea, frumoasa mea fată, zise el, dacă nu ne vei precupeți băutura. Să vedem mai

1 Războiul Danemarcei, Poloniei și Rusiei împotriva regelui Carol al XIII-lea al Suediei (1700).

Întîi cum arată pivnița cu vinuri

Zis și făcut. Atît în ziua aceea cît și în toate cele care
urmară, făcu atîta cinste butoaielelor de vin, îndît după o lună, el și
călăreții săi goliră toate butoaielele pînă la cea din urmă picătură.
Și aceasta îi pieri și bună-cuviința și voia bună. Garda personală
trebuia să fie plătită acum în ficcare zi cu bani peșin. Din fericire,
nu mult după aceasta părăsi curtea — el și ceata lui de cheflii.
Nu însă fără a cerceta pînă în fund lada de bani a castelanei.
Îndată după plecarea lui pătrunse în curte un nou escadron, sub
comanda unui cavaler tinerel, frumuseț și mlădios. Domnișoara
Else îl întîmpină ca și pe cel dintîi și îi prezentă aceeași rugă-
minte.

— Nu aveți nevoie de așa ceva, dulcea mea copilă,
apuse el. Văd că și așa curtea are un înger păzitor.
Ea îi spuse cu părere de rău și roșind că acela care
fusesse înaintea lui avusese grijă să nu mai lase nimic pentru alții.

**Asta nu face nimic,
răspunse galantul ostaș.
În loc de vin, voi fi
bucuros să-mi dați
numai cîteva picături de
nectar**

.Din acest început se vede prea bine pe cine avea să-l
înfrunte biata fată. Însă prin răceala purtării și statomicia
opunerii, izhuti să-l țină între limitele bunei-cuviințe. Un dușman
atît de îndemînat și-ar fi ajuns totuși pînă la urmă ținta — dacă
nu-i venea tocmai la vreme ordinul de plecare. După el veni un
polonez, care nu se prea sînchisea nici de vinuri, nici de sărutări ;
în schimb, era un amator ou atît mai serios de bunuri reale. Nu
vorbea daneza și iștia -numai trei icuvinite germane : Bani. Aur.
Argint ; dar pe acestea le folosea atît de des și atît de stăruitor,
încît după numai cîteva zile domnișoara Else își dădu seama că
nu imai avea nici un rost să-și încuie lada cu bani. Polonezul mai

avea apoi apucătura de a lua asupra sa lingura, cuțitul, furculița și cupa după ce isprăvise să mă-ninice și să bea. Într-o zi, sosi vestea că se apropie armata brandenburgheză. Atunci începu jaful în lege. S-a scos din scrinuri și dulapuri tot ce era de aur, argint, veșminte din brocart de aur, totul s-a aruncat laie peste grămadă într-o ladă, care fu ferecată și așezată pe un car ce avea să urmeze ceata de călăreți în frunte cu cel care pusese la cale jaful. Carul nu apucă să ajungă la răsărit de castel și lac, cînd călăreții brandenburghezi tăbăciră peste movila din apus. Însoțitorii carului își dădură seama că vor fi ajunși repede din urmă și că atunci lada cea plină de lucruri scumpe va cădea în mâinile dușmanului ; o ridicară de pe car și o rostogoliră peste malul drept de lângă drum. Zornăind și dîndu-se de cîteva ori peste cap, lada căzu în fundul lacului, care în acel loc era foarte adînc. Acolo mai zace și astăzi, însă nu o mai acoperă apa, ci turba și millul. Gîteodată iese acolo o lumină și de multe ori oamenii au încercat să sape ca să dezgroape lada cea scumpă, dar în zadar — nimeni nu-i poate dibui locul. Lumina nu se arată niciodată decît la mare depărtare și piere de cum l e apropii de ea.

Sficioasă, aproape amețită, uluită de atîtea prădăciuni, încercări și amenințări, domnișoara Else îl întîmpină pe ofițerul brandenburghez cu ouvinele :

— Bunul meu domn, veniți aici într-o casă deșartă. Mincare, băutură, bani, lucruri de valoare — totul a fost prădat de cei care au trecut pînă acum. Am putut ascunde numai cîțiva galbeni și cîteva giuvaericele — amintiri de la răposaii mei părinți. Dar vă pot arăta îndată ascunzătoarea, ca să faceți cu aceste rămășițe ce veți găsi de cuviință.

Ostașul cel înăsprit în lupte fu atît de mișcat la auzul imor asemenea cuvinte, încît multă vreme nu avu putere Nil răspundă.

— Nu vă fie frică, nobilă fecioară, spuse el în sfîrșit cu glas stîns și tremurător. Am venit ca prieten, adăugă apoi cu o privire duioasă și lungă care, la rîndul ei, o mișcă pe domnișoara Else pînă într-atît încît deodată se tulbură, îngălbeni și îl părăsi. Numai, după trei zile l-a îngăduit să o revadă.

Această îngăduință a fost apoi reînnoită în fiecare zi — ^ dura de la răsăritul pînă la apusul soarelui în fiecare dintre aceste zile.

Ca să nu mai lungim povestea, se cuvine să spunem că după trei săptămîni erau soț și soție ; iar cînd, după alte șase săptămîni, se încheie pacea, plecară împreună în Germania. De acolo nu s-a mai auzit după aceea nici un singur cuvînt despre ei.

Cîtăva vreme după plecarea lor din castelul Revl, s-a descoperit, zgîrnat cu diamantul pe geamul uneia dintre ferestrele camerei în care locuise ofițerul, următorul text: ..Søren Madsen Lihme, fost pastor în parohia Thorning,

acum căpitan de cavalerie în serviciul Electoratului Brandenburg¹.
TELSB

1

Pământul era acoperit de zăpadă, cerul presărat cu stele. Luna apunea. Toate vînturile dormeau. Aici jos, totul era liniștit ; dar sus, pe boltă, era mișcare nesfîrșită. Din depărtare întunecoasă a necuprinsului, mîile de lumini luceau în întuneric, scinteiau, liăreau, sclipeau și străluceau ca niște ochi de îngeri. Acoperit de giulgiul iernii și încurajat de scinteierea

albăstruie a boltii veșniciei, dormea satul Wöhrden — și la capătul de miazăzi al acestuia, casa lui Hans Wollersien. În partea dinspre cîmpie, era deschisă o fereastră și acolo stătea o fată care își rezema din cînd în cînd brațele pe zîmțul ei, scotea capul afară și se uita cînd într-o parte, cînd în cealaltă.

Dacă o fată de șasesprezece ani stă la fereastră deschisă pe un ger cumplit, de bună seamă că nu se uită la stele. Atît de departe nu i se duce nădejdea și dorul. Gîin- durile ei se opresc la ceva ce cade sub simțuri. Și dacă o fată așteaptă așa cum am văzut, apoi nici vorbă că nu așteaptă în zadar.

La oarecare depărtare se vedea pe întinsul înzăpezit o pată întunecoasă care se făcea tot mai mare și aproia tot mai mult ; era Reimer din Wiemerstedt, un flăcău frumos printre flăcăii din Dithmarschen ¹ întîiul la joc și la luptă între semenii săi. Acum fata trase încetîsor fereastra, • ilar nu o închise de tot și se culcă îmbrăcată pe pat. Tî- nărul veni, deschise fereastra și într-o clipă se și afla în odăița iubitei.

Nu vă speriați, neprîhănite fecioare și preacinstite mame ! Nu începe îndoiială că era o întîlnire, dar flăcăul nu venise pentru a petrece un ceas de dragoste în brațele iubitei sale. Era o întrevedere ou totul nevinovată a unor logodnici care, după o străveche datină a poporului și cu gînd curat, se sfătuiau cu privire la căminul ce aveau să-î înighebe curînd, la felul cum trebuia să fie orînduită casa și gospodăria, cum aveau să fie folosite darurile de nuntă ce erau de așteptat — în sfîrșit, la alegerea celor ce urmau să fie poftiți la nuntă și care dintre ei să fie cinstiți cu diferite însărcinări. ²

1

Mică regiune din Germania, situată între Elba și Marea Nordului ; pînă în 1867 a aparținut Danemarcei.

2

După o veche datină. În țările scandinave, chiar și astăzi, se dau relor mai de seamă dintre nuntași anumite însărcinări, după un ritual i cspectat cu sfințenie ; e vorba îndeosebi de toastrile care urmează o ordine perfect stabilită după rangul și vîrsta nuntașilor. La masă nimeni nu are voie să bea pînă nu închină mai întîi gazda, urînd „bun- venit”, iar

În timpul acestei cuviincioase convorbiri, se auzi deodată scrișnitul zăpezii sub pașii cuiva care de bună seamă se apropia de casă.

— Prinde fereastra cu cârligul, șopti fata.

Reimer se sculă, puse zăvorul, dar rămase acolo pentru a vedea cine putea veni la asemenea oră — o umbră care se tot apropia.

Cîtă vreme stătuse la fereastră, Reimer rămase tăcut ; numai după ce se așeză iarăși pe marginea patului spuse — dar fără pizmă :

Cine poate fi ? Se pare că mai vrea și altul să vină la tine.

— Cred că e Wolf Issebrand, răspunse dînsa. Acum cîteva zile îmi spusese că va veni la mine una din nopțile astea. Credeam că vorbește în glumă și tot în glumă i-am răspuns că acum nopțile sînt prea reci și că fereastra mea e înțepenită în gheață.

În aceeași clipă se și auză cîteva bătăi ușoare în geam și apoi glasul celui de afară :

— Teise Hansdatter, dormi ?

— Nu, răspunse ea, dar aici nu intră nimeni.

— Tobuși, văd urme de pași spre fereastră ta și nu văd alte urme pormind de acolo.

— Eu sînt ! strigă Reimer.

— Care „eu” ? întrebă cel de afară.

— Reimer din Wiemenstedt, fu răspunsul. Am venit înaintea ta, Wolf Issebrand !

Asta puteai să mi-o spui și mai înainte, drăcoaică mică — se auzi iarăși glasul celui de afară. Nu-i frumos să lași un om în toată firea să alerge noaptea pe ger și în zăpadă, numai așa, de florile mărului !

— Nu fi supărat, Wolf, răspunse fata. Credeam că glumești. Și-apoi, oamenii spun că te împaci bine cu Marie Wieben — casa ei nu e departe de-aici, așa că n-ai făcut drumul degeaba !

— S-o ia dracu pe Marie, Wiebe ! izbucni Wolf. S-a îndrăgostit și ea tot de o mutră lînsă, de nu i-a dat nici mustața. Acum Reimer sări la fereastră și se răsti :

— Tulelele se pot face barbă, iar obrazul lîns poate să fie tot atît de bun ca unul ciupit de vărsat !

— Ssst ! Fără gălăgie ! se grăbi Teise să-l potolească. Fii

cuminte, Reimer, pleacă de la fereastră !

Flăcăul o ascultă și atunci fata se întoarse de la fereastră :

— Wolf Issebrand, află că sîntem logodiți, Reimer și cu

mine, iar de azi în două săptămîni facem nunta.

— Să fie cu noroc ! răspunse el răspicat. Numai că se prea poaite ca plină atunci Reimer să mai aibă și alte griji. Încă odată, noroc bun și noapte bună.

— Ce vrea să spună ? întrebă fata nedumerită.

— Spun oamenii că miroase a război. Se pare că domnii cei mari din Holstein vor să se ia la harță cu noi, cum au mai făcut-o de-atâtea ori, ei cu lăncile de cavaleri — noi cu aracii.

— Dacă nu-i decît atît, spuse mîndra fată ditmar- scheană, îi snopim noi și cu aracii.

Așa credea și Reimer, dar adăugă :

— Oricum, de data asta vom avea musafiri de vază

— ducele Friedrich și fratele său, regele Danemarcel.

Această convorbire politică fu întreruptă și ea de o ciocănitură mai puternică în fereastră și de un alt glas mai tare :

— Telse Wolliersien, dormi ?

— Ce-o mai fi și asta ? șopti Reimer. Și-au dat întâlnire aici și în toiul nopții toți tinerii din Wohrden ?

— Telse, se auzi acum mai tare de afară, dormi ?

— Da, răspunse ea cu un rîs înăbușit. Apoi îi șopti lui Reimer : Țsta-i Carsten Holm.

— Dacă vorbești în somn, se auzi glasul de afară, apoi poți să te și scoli în somn și să mă lași să intru.

— Ba asta n-o fac, spuse Telse, fiindcă tocmai visam că afară mă plîdește un motan rău, lîngușitor și hoțoman.

— Nu mai glumi atît, drăguța mea, spuse cel de dincolo de fereastră cu glas dulce, hai, deschide fereastra — știi doar că am gînduri curate.

— Da, da, oftă ea, tot atît de curate ca cele pe care le-ai avut și cu Anne Delve, pe care-ai tot încîntat-o și la urmă ai lăsat-o cu buzele umflate. Îți cunosc eu gîndu- rile !

— Mulțumesc, micuțo, dar atunci de ce m-ai ademenit să vin în noaptea asta ?

— Ca să-ți piară odată pofta de a tot peți și ca să știi că am scăpat de pisălogeala ta.

— Mii de draci ! răcni amăgitul cuceritor de inimi. S-a mai pomenit ca o broscuță să-și facă mendrele cu mine ?

— Fără sud ăi mi ! Era glasul lui Reimer, care sărise cît colo.

Telse îl apucă de braț și încercă să-i astupe gura cu mîna ; dar flăcăul, scos din fire, strigă :

— Dacă nu te cari, hoț de făină ce ești, vin la tine să te tăvălesc prin zăpadă, să-ți trosnească toate încheieturile.

— Reimer, Reimer ! îl dojeni fata, ăsta-i Carsten Holm din Heide, om cu stare și cu vază. Cuvîntul lui cîntărește mult în fața poporului.

— Aha ! strigă Holm. Va să zică, asta-i pricina. De, cine vine cel dintîi la moară macină înainte de toți. Asta nu-i decît pe bună dreptate. Și, dacă-i voie de întrebare, cam cine-i

fericitul care îmi vorbește atît de curtenitor ? După glas, s-ar părea că e Reimer din Wiemerstedt.

— Chiar ei ! spuse acesta. Și aști doi pumni sînt ai lui. Dacă ai poftă să-i încerci, așteaptă numai o clipă.

— Altădată, prietene, răspunse morarul. Nu face risipă. Vom avea nevoie în curînd de toți pumnii cîți îi avem. Iar tu, cea de colo, din casă, care atîta te ferești de bărbați, nu te zori să-ți coși țoalele de mireasă. Poate că foarte curînd ai să te îndeletnicești cu altceva. Noapte bună, dormiți bine, amîndoi !

Cu aceste cuvinte de bațjocură și rîzind zgomotos, plecă și cel de al doilea pețitor cu buzele umflate.

— S-a miniat, dar ar fi fost mai bine să nu afle că ești la mine. Cine știe ce va născoci ca să-ți facă în necaz. Dar și tu te aprinzi îndată, cum se aprind cîlții cînd te apropii de ei cu luminarea.

— Ba nici că mă sinchiesc ! fu răspunsul. Ce poate să-mi facă făinarul ăsta lăudăros ?

— Nu știu, dar mi se năzare că va scorni ceva, oftă dînsa.

— Ciudată fată ! Mai întîi atît de inimoasă și deodată atît de speriată. O să te sărut pîlîi și-o pieri frica.

— Nu ! Nu ! strigă ea cu hotărîre. Nu așa ! Astîm-pără-te, Reimer. Niciodată n-ai fost așa. Îl strig pe tata ! Pleacă acum. Afară, pe fereastră cu tine.

— Noapte bună atunci, mîrîi tînărul și dădu la o parte mîna iubitei. Dar peste două săptămîni facem nunta, auzi, nunta ! Ura !

Cu acest sfîrșit al unui cîntec de nuntă dithmarschean se duse la fereastră, o deschise, sări afară și cu pași sprinteni de dans porni pe zăpadă spre casă.

Teise se ridică de pe crivat, se duse la fereastră și se uită încă multă vreme după umbra iubitului care sălta pe zăpadă. Și încă mai multă vreme, după ce nu-4 mai putea vedea, îl auzi ba fluierînd, ba cîntînd : „Ura ! Nunta, da, nunta e azi !”

Cînd închise apoi
fereastra, cînta și ea
încet : „Nunta, da,
nunta !" și sfîrși cu un

oftat prelung — tot în
șoaptă

.Vechiul castel Mehlbek nu găzduise niciodată mai înainte între zidurile sale atât de mulți și atât de nobili oaspeți, lăra acolo regele Hans, domn peste trei regate¹, fratele său ducele Friedrich de Holstein, nepoții acestora, conții Adolph și Gtto de Oldenburg, pe lângă care mai mult de douăzeci de cavaleri și nobili danezi, holsteineni și prusaci, astfel că nu numai toate camerele întinsei clădiri erau ticsite, dar și în satul vecin. Oamenii — afară doar de stăpînii fiecărei gospodării — trebuiau să plece din casele lor pentru a face loc scutierilor, grăjdărilor, servitorilor și tuturor celor ce alcătuiesc nesfîrșitul convoi ce urmează după unitățile de luptători.

În toate sălile era forfotă și zarvă, hartă, cînt și zăngănit de cupe, rîs și gîlceavă; numai în cea mai mare dintre săli, unde se aflau capetele încoronate, vuietul nu era atât de mare ; numai acolo era cu puțință ca fiecare să audă cel puțin ce spunea el însuși.

La coada lungii mese de stejar acoperită de macaturi cu ciucuri de argint seșea gazda, Heinrich Rantzau, om bătrîn dar încă plin de vlagă și luptător nelîncricat. La locul de onoare în capul mesei, seșea domnul celor trei regate, venit de curmă aici din Stockholm, după ce îi învinsese pe suedezi răsculați și îi silise să-și jure credință. De-a dreapta și de-a stînga regelui, de amîndouă laturile mesei, seșeau ducele, conții de Oldenburg și apoi, după rangurile lor, cei mai de seamă nobili și căpitani de oaste. Bineînțeles, se vorbea aproape numai despre războiul care avea să înceapă.

După ce mai mulți comeseni închinaseră pentru una sau alta, se ridică ducele Friedrich, cu cupă plină în mînă și, îndreptîndu-se spre rege, spuse :

— Domnul ¹ meu rege și frate ! O dată cu această cupă, vă închin întregul tînut Dithmarschen ! Apoi goli cupa cea mare. Regele o ridică pe a sa și răspunse :

— Vă mulțumesc și închin această cupă pentru o frățască împărțire între noi !

Toți se ridicară și își goliră cupele.

la sfîrșitul mesei, cel mai de frunte dintre oaspeți trebuie sfi «pună „mulțumim pentru masă”. Ceremonialul se respectă chiar într-un cere familial restrîns.

1 La acea epocă, după un război victorios împotriva Suediei, coroana Danemarcei domnea peste Suedia și Norvegia.

2 ¹ La epoca aceea, și încă mult mai tîrziu, în țările scandinave regelui se spunea „domnule rege” — termenul „domn” folosit în sensul de

Knud Gjøe, stăpînul moşiei Krenkerup şi judecător în Lolland, bău cel din urmă şi cel mai încet. Iar cînd se aşeză apoi, mormăi ca pentru sine : „Blana ursului din pădure...”

— ...să n-o duci la mezat! sfîrşi zicala vecinul său de masă, Ebbe Geed, vorbind mai tare. Mai mulţi dintre nobilii holsteineni auziră cîte ceva, dar, cum se vorbea în daneză, nu pricepură nimic.

Regele însă, cu toate că îşi avea locul mai departe, auzi partea a doua şi îi înţelese prea bine tălcul — regii nu au numai braţe lungi.

Oare se teme capra¹ de urs ? Întrebă el în daneză — pînă atunci vorbise şi el în germană, ca toţi ceilalţi meseni.

— Nu, Maiestatea Voastră, răspunse cavalerul danez repede şi sincer. Dar socot că e mai bine să te păzeşti decît să te căieşti. Nici un duşman nu trebuie dispreţuit şi pre- vederea nu strică niciodată. Altfel se prea poate oa sin- gele de capră să nu fie cel mai scump dintre toate felurile de sînge ce vor avea să curgă în curînd !

— Ce spune ? Îi întrebă contele Otto de Oldenburg pe unchiul său, ducele Friedrich.

— Spune, răspunse acesta batjocoritor, că cel mai bine ar fi să cădem la picioare ţăranilor băltăreţi² şi să sărutăm mina celor patruzecisiopt de dregători³.

Un hohot de ris de-a lungul întregii mese îl răsplăti pe duce pentru această vorbă de duh, iar Hanis Ahlefeldt, care avea să poarte mindrul Danebrog⁴, spuse cu glas şi mai batjocoritor :

— Cine vrea să pornească în Dithmarschen, să nu aibă blană de iepure legată la spate.

— Un iepure în faţa frontului poate să fie tot atît de rău, spuse Egge Geiss.

Această vorbă amară nu fusese aruncată în vînt. Danezii şi prusacii riseră, chiar şi regele zîmbi, dar holstei- nenii îşi muşcară buzele. Şi iată de ce : trecuseră o sută de ani sau ceva mai mult de la o întîmplare foarte ciudată, anume că un iepure a pus pe fugă o întregă armată a provinciei Holstein şi a gonit-o din Dithmarschen. Avangarda trecuse tocmai graniţa, cînd un iepure, speriat de zornăitul armurilor, sări de-a curmezişul drumului. Cavalerii, deprinşi cu vînătoarea, izbucniră îndată în strigătele lor vînătoreşti tradiţionale. Grosul trupeii, crezînd că duşmanul atacase fără veste, se opri şi apoi bătu în retragere. Toată armata ajunsese în dezordine, iar duşmanul, care pin- dea din ascunzători, se folosi de zăpăceală, trecu în adevăr la atac şi izbinda lui fu deplină.

Regele — pentru a curma hărtuiala de vorbe şi în dorinţa de a nu lăsa să încolţească dezbinare între cele două popoare — ridică iarăşi o cupă plină şi spuse cu multă vioiciune :

— Conte Ahlefeldt, odată cu această cupă vă închin moşile mănăstireşti de la Meldorf !

— Plecăciunile noastre, cuvioase stareţ, strigă ducele plin de veselie.

Se molipsiră şi ceilalţi de această veselie şi tînărul conte Adolph de Oldenburg îi spuse cu smerenie făţarnică stareţului astfel înscăunat :

— Preacucemice părinte, *ora pro Jobis*⁵ cînd veţi sluji cea dintîi liturghie !

— Şi daţi-ne dezlegarea, din pronia cerească, pentru păcatele noastre viitoare, adăugă fratele său.

— N-aveţi decît să vă dezlegaţi singuri de păoate, domnişorilor, cînd veţi fi egumeni la Lunden, răspunse Ahlefeldt cu glas încă mai voios.

— Dar, întrebă regele, dacă dumneavoastră toţi, domnilor, veţi fi stareţi, egumeni şi monahi — după cum pare că se va întîmpla — ce voi fi eu atunci ?

— Papă, domnule frate, răspunse ducele în numele tuturor, papă în Dithmarschen !

— Iax eu, strigă contele Otto, eu vreau să fiu duhovnic într-o mănăstire de maici !

Aceste glume ar mai fi urmat încă multă vreme, dacă nu intra atunci în sală fiul gazdei, tînărul Breide Rantzau, cu vestea că jos în curte se află doi plenipotenţiarî dith- marscheni care roagă să fie primiţi în audienţă de rege şi duce.

— Plenipotenţiarî ? Întrebă ducele în bătaie de joc, au şi ţăranii plenipotenţiarî ?

— Unde sînt oamenii ? Întrebă contele Otto.

— Jos, în piaţa de arme, răspunse tînărul Rantzau.

Contele se ridică şi se duse la fereastră.

— Aş vrea să ştiu cum arată aceşti buhai de baltă, spuse el.

— Ei, cum arată ? Întrebă fratele său, care nu se ri- dicase de pe scaun.

— Mari şi spătoşi şi bine îngrăşaţi, răspunse Otto de la fereastră. Negri ca nişte corbi din cap pînă în picioare : aştia nu încape decît pe muchie pe o uşă obişnuită. Cred că sînt încotoşmănaţi cu cel puţin şase sumane şi cîte o duzină de itari.

— Bune straie de iarnă, spuse ducele. Întrebă-i, dragul meu Rantzau, ce au de cerut.

— Am şi făcut aceasta, răspunse tînărul, dar mi-au spus că au poruncă să-şi arate rugămintea numai în faţa Maiestăţii Sale şi a înălţîmii Voastre.

1 Joc de cuvinte : *Geed* = capră (în daneză).

2 *Marschen* = bălţi (în l. germană).

3 Tînutul Dithmarschen era condus de un Colegiu de 48 de vătămani ai celor mai mari sate.

4* Denumirea drapelului naţional al Danemarcei.

5 Rugaţi-vă pentru noi (l. latina).

— Moji, proști și obraznici ! se încruntă ducele.
Doar dacă vim să facă act de supunere...

— Poate, spuse regele, dacă și domnia-sa fratele meu socotește astfel, nu ar strica să-i primim în audiență. La mine acasă am obiceiul să stau de vorbă și cu cel mai mărunț dintre supușii mei, dacă asta îi e dorința. Să nu auzim oare cum își înfățișează rugămintea și acești ticăloși semeți ?

— Fie voia voastră, domnule frate, răspunse ducele.
Dar știu de mai înainte că nu vom auzi decît palavre și cuvinte grosolane. Se poate însă ca înfățișarea înaintea noastră a acestor moji să fie o mică petrecere pentru străinii din mijlocul nostru, fiindcă mulți dintre ei încă n-au avut cîntea să fie la un loc cu prea nobilii noștri țărani din băltoace. Aduceți-i încoace, domnule conte.

— Breide Rantzau ieși și veni repede îndărăt cu cei doi plenipotențiarî care, ținînd pălăriile lor cu margine largă în mină, se opriseră lîngă ușă, plini de respect, dar fără a părea înfricoșați sau strîmțorați.

— Ducele, care sta cu spatele, își întoarse capul numai pe jumătate și, vorbind într-o parte, întrebă :

— Primit-au cîrmuitoarii din Dithmarschen înștiințarea noastră de nepace ? Și ce au de răspuns? Tot atât de încăpățînați sînt, ori s-au răzgîndit și v-au trimis să cereți iertare și milă ?

— Cel mai bătrîn dintre soli, un om mare și voinic de vîrstă mijlocie, luă cuvîntul și spuse :

— Luminăția ta, domnule duce ! Din însărcinarea celor patruzeci și opt de vătămani, a juraților și a întregului popor vă rugăm, atît pe domnia voastră cît și pe regescul domniei voastre frate, să ne dea pace și liniște pentru țara noastră...

— Pace și liniște ! îl întrerupse ducele minios și se sprijini pe rezemătoarea scaunului. Pace și liniște ? Asta-i ce dorim pentru noi și pentru supușii noștri și ceea ce voi călcați și stingheriți în fiecare zi. Nimeni nu poate călători nesupărat în țara voastră și nici o corabie nu poate trece pe lîngă coastele voastre tîlhărești.

— Oriunde sînt uscături, domnule duce, răspunse dith-tnarscheanul. Se prea poate și nici nu voi tăgădui că din cînd în cînd s-au făptuit și nedreptăți...

— Ei, vezi ? Întrerupse iarăși ducele. Dar cînd oare a fost vreodată pedepsită de înțelepții și dreptii voștri vă-lămani și jurați o asemenea „nedreptate” — cum vă place vouă să numiți tîlhăria și omorul ? Spuneți, cînd a fost pedepsit cea din urmă oară un asemenea răufăcător ?

— Domnule duce, răspunse solul, la ceartă și bătaie, vina o au de obicei amîndouă părțile, dar la vecinii noștri se păstrează o datină, după care numai nouă ni se bagă toată vina, nu numai pentru păcatele noastre, dar și pentru ale altora. Iar cînd, după vreo nelegiuire, se caută vinovatul în toate părțile, apoi se spune întotdeauna : e un dithmarschean.

— Fiindcă așa și este aproape întotdeauna, spuse ducele. Unde nu e foc, nu iese fum. Sînteți un popor har-țagos, crud și fără credință !

— Fără credință ? se oțărî țaranul. Se făcuse roșu la față, dar își stăpîni rainia.

— Da, fără credință am zis, se încruntă și ducele. Nu vă ajunge să prădați și să uciideți în țara voastră — de cite ori, în plină pace, cînd armele tăceau, nu v-ați făcut vinovați de fapte dușmănoase la granițele mele, nu le-ați atacat și le-ați încălcat, și tot astfel v-ați purtat și la granițele regescului meu frate — ați necinstit, ați pirjolit, ați omorît !

— Asta s-a întîmplat numai în cîteva rînduri, în puține rînduri, răspunse celălalt, iar făptașul, dacă nu era un singur om, era cel mult o familie, o parohie. Lucrurile s-au petrecut fără știrea și voia stăpînirii noastre ; oamenii și-au făcut singuri dreptate pentru vreo nelegiuire suferită, după ce se jeluiseră zadarnic în fața stăpînirii dumneavoastră.

— Ducele, cu fruntea încrețită, îi întoarse iarăși spatele și mirii :

— Flecăreli și șiretlicuri răsuflate. Nu v-am lăsat să intrați ca să mă dondănesc cu voi, ci pentru a auzi dacă, da sau ba, vreți să primiți condițiile noastre de pace.

— Condițiile nu sînt nici grele, nici nedrepte, adăugă acum regele. Fără a ține seama de înarmările noastre costisitoare, nu cerem decît cinci mii mărci — afară de cele cincisprezece mii de la Rendsburg — și cele trei locuri pentru ridicarea fortificațiilor, pe care le vom face însă pe cheltuiala noastră și cu munca noastră.

— Maiestate, spuse atunci al doilea sol, un bărbat mai tînăr, cu obrazul mohorît și dîrz, să nu recunoști alt stă-pîn care să ne poruncească decît Dumnezeu și alt protector bisericesc decît arhiepiscopul de Breme. Nu plătim nici o dare, fiindcă ar însemna să ne înfățișăm noi înșine ca supuși. Nu lăsăm să se ridice fortificații în țara noastră, fiindcă ar însemna să ne încătușăm noi înșine.

— Atunci ce căutați aici ? strigă ducele.

— Am venit să cerem pace și să oferim pace, răspunse cel mai bătrîn dintre soli.

— Să cereți război și să oferiți război, îl îngină ducele. Războiul îl veți avea ! Dacă-i vorba numai de atîta, apoi am isprăvit.

— Ani mai avea să vă dăm un sfat bun, înălțimea Voastră, spuse acum cel mai tînăr trimis. Vorbea cu vădită răceală.

— Ia te uită ! Ducele rîdea cu multă veselie. Un sfat bun ! Nu prea ducem lipsă de sfaturi — dar să auzim.

— Din moși-strămoși, dithmarschenii și-au apărât libertatea. Cu ajutorul Domnului și prin puterile noastre ne-am apărât glia. Pentru un bun atît de vechi și atît de scump, sîntem hotărîți să luptăm pînă la cel din urmă și, decît să ne predăm oricărui dușman cu chip de om, mai degrabă ne lăsăm înghițiți de valurile mării, noi înșine, nevestele și copiii noștri, vitele noastre, casele și ogoarele noastre — itot ce avem. Domniile voastre, bărbați ide viță regească și domnitoare, conți și cavaleri,

aveți de gînd să ridicați glorioasele dumneavoastră arme împotriva unor țărani săraci ?

La aceste vorbe, o licărire de surîs se arătă pe obrazul morocănos al tînărului, care urmă :

— La noi nu vă puteți alege nici cu o cinste, nici cu cîștig. Dacă învingeți, nu se va duce faimă mare în lume, fiindcă nu e greu ca trei mari regate și un ducat, care pot avea sub arme de zece ori mai mulți luptători decît toți locuitorii din Dithmarschen, să ajungă a cotropi cîteva sate de țărani. Nici pradă nu ar putea fi decît mărunță, fiindcă puțînul nostru avut l-
-am lua cu noi. Diar dacă norocul s-ar întoarce împotriva dușmanilor noștri, dacă Dumnezeu și Sfînta Fecioară ar lupta alături de cei în nevoie...

Aici se opri o clipă. Sprîncelele sale stufoase se ridicară pe frunte și ochii, care pînă atunci abia se puteau vedea, aruncară o privire mîndră și neînfrîcată împrejurul mesei cu domnii cei mari. Apoi urmă :

— Nu numai o dată cavalerii din Holstein au ieșit mai i cpede din Dithmarschen decît au intrat și au ajuns acasă mai puțin decît plecaseră. S-a mai întîmplat și altădată ca stăpînul unui ducat să-și piardă oștirea și viața prin bătălie noastre.

În timpul acestei mîndre cuvîntări, aproape toți se ridicaseră de la masă, adunîndu-se în jurul celor doi soli. Unii se uitau la ei cu priviri batjocritoare; alții, cu deosebire cei mai tineri, rideau de îmbrăcămîntea lor. Numai regele, cei doi cavaleri danezi, Knud Gjoe și Ebbe Geed precum și un domn străin nu-și părăsiseră locurile. Cum isprăvi dithmarscheanul cele ce avea de spus, adică își dăduse sfatul său cel bun, izbucni minia tuturor, stăpînită parcă pînă acum de dorința ciudată de a vedea pînă unde putea să se încumete cineva în fața unei adunări atît de nobile.

:— Ne amenință ! — Auziți, țărănul ne amenință ! — Ne înfruntă ! — Ne face de ocară ! — strigară unii și alții.

— Dacă am fi în țara mea, răcni un cavaler prusac, i-am spîmzura pe acești bătărați nerușinați !

— Oare în Holstein nu crește cîneapă pentru gîturii ca ale lor ? strigă altul.

— Dacă sînt atît de năsoși — ei bine, să li se taie nasul ! mai strigă un al treilea.

Ducele Friedrich își făcu drum printre ceilalți pînă drept în fața celor doi soli și răcni :

— Ce mă împiedică să pedepsesc obrăznicia voastră cu moartea ?

— Propria dumneavoastră- onoare, spuse cel mai bă- trîn dintre ei.

— Și frica de răzbunare din partea celor de un neam cu noi, adăugă cel mai tînăr.

— Frică ! țipă ducele îndirjit. N-o fi avînd domnul Heinrich Rantzau oare, aici la curte, un capăt de frînghie destul de tare pentru acești butuci grei ?

Acum se ridică regescul său frate și spuse :

În parte, au dreptate țăranii : onoarea noastră ne poruncește să-i trimitem acasă fără a ne atinge de ei. Frate Friedrich ! Nu ne șade bine să lovim în astfel de oameni ou minia noastră.

Ducele se întoarse tăcut la locul său și ceilalți, unul cîte unul, îi urmară pilda.Domnul cel străin — care, în timp ce se petreceau toate acestea, nu spusese un cuvînt, ci înfuleca de zor din- tr-o măreată căpătîină de mistret, după cum nu luase parte nici în timpul mesei la convorbiri, decît doar prin aceea că-și golea și el cupa ori de cîte ori se închina pentru un rost sau altul — acest domin își isprăvise în cele din urmă toată munca pe care i-o ceruse mîncatul ; acum dădu la o parte tava cea mare de argint, își împinse scaunul îndărăt și se ridică de la masă. Era de vîrstă mijlocie, avea un trup uriaș — era încă mai lung și tot atît de spătos ca cel mai mare dintre cei doi soli dithmarscheni, avea un obraz ars de soare și ciupit de vîrșat, păr negru, sprî- cene albe și ochi mari, căprui.

— Oare Dithmarschen o fi legat cu lanțuri de cer, mirii ei, ca să se facă atîta vorbărie ? Sînt aici destule arme pentru a sfărîma un întreg regat. Mă prind de piept cu întreaga băltoacă, eu singur cu garda mea. *Wahr dî, Buer ! De Garr de kummt* ."

Scoase un fel de mormăit care putea fi socotit ca un rîs, dar obrazul său împietrit rămase nemîscat.

Cel mai tînăr dintre soli se uită țîntă în ochii lui și spuse numai cîteva cuvinte, dar pline de înțeles :

— lunchere Slenitz, băltoaca are și loc de morminte !

Însoțitorul său mai bătrîn îl atinse cu cotul și șopti :

— la seama, Wolf Issebrand ! I-ai îndirjit îndeajuns.

Mă tem că ne întoarcem acasă cu oasele rupte ! Apoi făcu cîțiva pași înspre duce și îi vorbi atît de încet ca să poată auzi numai acesta și regele : — Măriile Voastre, aș dori să vă mai spun un cuvînt — numai din însărcinarea mea.

Ducele se ridică de la masă, se uită cîteva clipe la el cu o privire scrutătoare și spuse :

— Mă poți urma în camera de alături.

Ajunși aici, dithmarscheanul începu :

Blagorodnice domn duce ! Numai silit de împreju- rări am luat parte la această solie, semeată și îndrăzneată. Dithmarschenii, încapătîinați, au pornit orbește pe calea pieirii. Îmi dau seama de asta eu și încă vreo cîțiva dintre ai noștri ; dar glasul nostru nu găsește răsunset și nici nu sîntem lăsați să ne spunem părerea. Mă numesc Carsten Ii olm, sînt cetățean al orașului Heide și de meserie morar. Prin zel și economie mi-am agonisit ceva și dacă înălțimea Voastră vrea să-mi chezășuiască siguranță împotriva prădării și a sarcinilor de îndată ce veți fi stăpîni la noi, sînt gata să vă destăinuiesc planurile noastre de apărare, să vă arăt calea și mijloacele pentru a vă atinge ținta cît mai ușor cu putință.

i Păzește-te, țărane ! Vine Garda ! (În dialectul german de pe litoralul Mării Nordului.)

— Dacă nu te vei abate de la adevăr, răspunse ducele, îți făgăduiesc, în numele meu și al regescului meu frate, libertate și siguranța persoanei și avutului. Să auzim ce ai de spus.

Iată ce dezvălui Garsten Holm :

— ■ Ai noștri așteaptă atacul pe drumul obișnuit, pe la mord de Hamme, unde au durat întărituri puternice și unde vor să-și adune cea mai mare parte a oștirii. Sfatul meu este să îndreptați într-aolo o unitate mai mică, pentru a nu da în vileag adevăratul plan de luptă, înaintînd însă totodată cu grosul oastei dinspre stînga, prin Wind- bergen, direct spre Meldorf. Puteți avea toată încrederea că acolo nu veți găsi decît o slabă împotrivire, fiindcă mica trupă de mercenari lăsată să țină acea poziție, va fugi la auzul celei dintîi salve de tun. Odată ce veți lua în stăpînire Meldorf, cel mai însemnat oraș al țării — și acolo nu va fi nevoie să arătați prea multă blîndețe — celelalte orașe vor încremeni de spaimă și se vor preda cu siguranță la apropierea oastei. Dacă totuși gașca războinicilor va avea cuvîntul hotărîtor, puteți găsi întreaga oștire la Heide sau la Lunden. În acest caz, nu trebuie să vă opriți la Hamme, ci să înaintați prin Hemmingstedt direct spre Heide. Cînd veți ajunge acolo ca învingători, aduceți-vă aminte, Măriile Voastre, ce mi-ați făgăduit cu legămînt domnesc.

Ducele îi repetă făgăduința și apoi îl duse pe Carsten Holm înapoi în sală, lîngă compatriotul său, care era înconjurat de cei doi conți și de mulți dintre ceilalți cavaleri, pe care îi privea liniștit și nelîncorșat și cărora le răspundea cînd zîmbind, cînd dînd din umeri la toate momeliile și la toate cuvintele de batjocură.

Regele, Hans Ahlefeldt și iunohorul Slenitz, comandantul Marii Gărzi, se duseră în altă cameră, pentru a dezbate operațiile de război.

Cei doi soli fură duși în incinta castelului și de acolo porniră spre graniță, însoțiți de o puternică escortă. Pe drum avură prilejul să audă multe cuvinte jignitoare și multe înjurături din partea luptătorilor holsteineni, care nu-și puteau înfrîna vechea lor ură națională, adînc înrădăcinată. Cei doi dithmarscheni se făceau că nu aud nimic și vorbeau între ei despre vremea bună și rea și de altele oare nu supără pe nimeni

.Ebbe Geed, oare conducea escorta alcătuită din trei Hute de cavaleri iutlandezi, putu numai anevoie să-i țină în frâu pe holsteinenii îndrăgiți și în parte beți. Unii, înarmați cu paloșede lor scurte, încercară totuși să străbată >-rin cordonul de protecție. Când fură gonii înapoi cu latul săbiei, unul din ei începu să îngine un vechi cântec de batjocură la adresa danezilor : *Gritz und Gritz !*¹

Dar Ebbe Geed îl auzi și îl pocni pe cîntăreț atît de tare cu lancea în pîetot, încît omul se rostogoli și îi pieri cîntecul de pe buze. Dacă nu ar fi sosit în aceeași clipă ttreide Ramtzau cu mai mulți ofițeri holsteineni, această neînsemnată rîcă ar fi putut avea un sfîrșit sîngeros. Așa însă ajunseră toți cu bine la graniță, unde solii fură luați în primire de mulțimea de oameni care îi așteptase încă de mult.

La despărțire, Wolf Issebrand îi întinse' mina cavalerului danez, zicînd :

— Vă mulțumesc pentru plăcuta tovărășie și pentru că m-ați ferit de primejdii. Ca să vă arăt recunoștința inea, vreau să vă dau un sfat sincer : rămîneți de data asta departe de Dithmarschen — dacă puteți dacă și voiți. Mai am dorința cinstită oa noi doi să nu ne revedem atît de curînid.

Ebbe Geed îi strînse mîina, zîmbi și spuse :

— Cînd se întîlnește un bărbat cu alt bărbat, e bine — așa a fost din totdeauna.

65

Apoi își întoarse bidiviul și, împreună cu ceata sa, porni înapoi spre Mehlbek.

3

În piața cea mare din Heide — poate cea mai mare din lumea întreagă — se adunaseră mai mult de jumătate din locuitorii din Dithmarschen. Cît era de deosebită înfățișarea acestei adunări de cea de la castelul Mehlbek ! Acolo se înălța falnic vechea cetate întunecoasă, chiar

¹ Colecșă și colesă (1. germană).

mohorită — castelul feudal cu turnuri înalte, crestate de metereze cu ziduri groase, cu ferestre adînci, cu curți înguste, bine apărat prin două rînduri de șanțuri, cu două rînduri de valuri ce ajungeau până la jumătate din înălțimea acareturilor de cărămidă roșu-închisă, ca un simbol amenințător al mindriei nobilimii și al puterii stăpînito- rilor — totodată cetate și închisoare, înconjurată de movile și văi împădurite.

Dar îndărătul castelului, cită viață, cită petrecere, cită strălucire și cită măreție ! Toate curțile erau ticsite de luptători leiți în zale lucii, de servitori în veșminte de toate culorile, de care de război și cai, totul într-o forfotă infrigurată, ameteitoare, nelncetată. Toate sălile erau pline de dormi în haine bogate : veșminte de mătase cu minci înguste, bufante la umeri, pantaloni înguști tot de mătase, îngroșați la solduri, de cele mai multe ori în culori vii — roșu, verde, galben, albastru ;

încălțăminte cu bot lat și cu funde uriașe — aceasta era ținută de rigoare în acele vremuri. Inele, brățări, coliere, toate din aur artistic lucrat, desăvârșeau belșugul de măreție.

Cine s-ar fi strămutat de acolo de-a dreptul la Heide ar fi putut crede că se află în altă lume sau poate în alt veac, de mult trecut. Orașul deschis, cu casele sale scunde, cu marele său maidan, ou întinsele șesuri împrejmuitoare, părea întruchiparea însăși a păcii și a libertății, a smereniei și a cumpătării — a tuturor virtuților unor vremuri fericite. Dar lucrurile nu stăteau tocmai așa — decît doar în ce privește libertatea. Celelalte, din păcate, sufereau îngrădiri simțitoare. Cu vecinii — danezii, frizii de nord, holdsteinenii — starea de război era aproape neîntreruptă ; cînd cu unii, cînd cu alții. Iar cînd era liniște la hotare, se întîmpla cîteodată ca două comune să se războiască între ele pentru a împăca pe calea armelor o ceartă sau alta dintre două familii.

Cu smerenia, dithmarschenii nu se puteau lăuda nici atît; conștiința propriei puteri și autorități, amintirea iz, binzilor strămoșești, înfrîngerea oștilor dușmane, umilirea unor inamici necruțători îi umpleau pe țăranul bălțaret de o mîndrie care de multe ori ajungea pînă la semeție. Dar mîndria sa nu se arăta în îmbrăcăminte, ci se afla în străfundul inimii, în simțămîntul valorii sale de om și cel al neatîmării sale. Portul său țăranesc era sărăcăcios dacă-l uleamui ai strălucitul veșmînt al domniilor celor mari. În piața cea mare din Heide și pe străzile învecinate forfoteau numai fături posomorite — dintre care multe intrau și ieșeau din biserică. Era ca în jurul unui stup în timpul roitului. Preoții își cîntau liturgiile în fața altarelor și mii de credincioși, bărbați și femei, tineri și bătrîni, veneau să îngenuncheze în fața icoanei Sfintei Fecioare, pe care o rugau să hărăzească țării amenințate izbîndă și ocrotire. Pe întînsul ținutului Dithmarschen toate clopotele cheamă poporul la pocăință și la rugăciune.

În piața cea mare din Heide ținea sfat Colegiul celor Patruzecișiopt ; împrejur erau îngrămădite cete de bărbați mai bătrîni și mai tineri. Niciodată mai înainte libertatea nu se aflase în asemenea primejdie, niciodată nu se uniseră dușmani atît de mulți și atît de puternici pentru a subjuga țara și a o duce la pierde.

Aceasta și era pricina pentru care părerile erau împărțite. Mulți, mai ales cei tineri, îndemnau la apărare, la luptă pe viață și pe moarte, dar aproape tot atît de mulți, cu deosebire dintre cei mai bătrîni, sfătuiau înțelegere — primirea unei păci cu îndatoriri mai puțin împovărătoare. Aceștia din urmă izbutiseră chiar să trimită solii la Mehlbek ; dar au ținut ca tînărul Wolf Issebrand, prea îndrăzneț și dîr din fire să fie însoțit de Carsten Holm, nu numai fiindcă era mai bătrîn, dar mai ales fiindcă era șiret și mîdios.

Împuternicirea dată solilor era : dacă nu vor vedea nici un alt chip de a se înțelege, să făgăduiască regelui și ducelui o sumă de bani — însă nu ca bir sau tribut — și să nu încuviințeze în nioi un caz zidirea de fortărețe la Mel-dorf și Brunsbiittel ; numai a treia întăritura de pe malul i lului Eider putea fi îngăduită în anumite condiții. Precum văzurăm, strășnicia neînduplecată a celor două capete încoronate, mîndria tot atît de neînduplecată a lui Issebrand și poate și propriile planuri secrete ale lui Carsten Holm cel cu două fete au zădărnicit orice putință de tir-guială.

Amîndoi solii se întorceau aom și — înconju-rați de o mulțime de oameni însetați de știri, care se înghesuiau mereu și puneau nenumărate întrebări, dar nu primeau decît răspunsuri scurte și nu prea lămurite — își croiră drum prim gloată și se înfățișară înaintea cîrmuitorilor țării.

— Război ! strigă laseforand încă înainte de a fi în-trebat.

—¹ Război ! rețpetătineretul domic de luptă.

— Război ! răsună acum un singur glas uriaș din mijlocul pieții mînzindu-se tot mai departe și pe tgate ulitele. Femei și copii strigau cuvîntul cel groznic, mai îmliți cu durere și spaimă; dar foarte curînd pornirea de la început se prefăcu în mîhnire, îndărjire și ură de moarte ; femeile erau în fruntea celor care îmboldeau bărbații la luptă pentru cămin și pentru libertate, le făgăduiau ajutor și sprijin plin la cea din urmă picătură de sînge, întocmai cum mamele lor luptaseră pe vremuri cot la cot cu băr-

Cei doi soli dădură un raport amănunțit despre în-săr-cinarea lor și audiența avută la domnii cei mari întrunîți în castelul din Mehlbek. Cînd Holm ajunse la redarea convorbirii sale secrete cu ducele, mai mulți membri ai Colegiului îl priviră cu neîncredere ; pînă și Issebrand, căruia însoțitorul său ar fi trebuit să i se destăinuiască mai 'dinainte, se uita din cînd în cînd la el cu un zîmbet care putea fi socotit și într-un înțeles și în celălalt.

— Ce ai urmărit cu această întrevedere tainică ? îl întrebă repede unul dintre cei Patruzecișiopt. Nu ai fost îm-puternicit să faci asta.

— De o parte, ca să aflu ceva despre planul de luptă al dușmanului, răspunse Holm ; de altă parte, ca să-i ade-menesc pe cît ou putință într-o îndoită cursă. M-am prefăcut că nu puteam nădăjdui ca războiul să aibă un sfîrșit fericit pentru noi și că eram gata să trădez planurile noastre și mijloacele noastre de apărare. Ca să-l iac pe duce să aibă încredere în mine, am cerut cheazăie pentru; mine și avutul meu, dacă ei vor cucerii țara. Am văzut prea bine că nu avea mare încredere în ce-i spuneam, de aceea i-am spus adevărul — socotind că nu-mi va da crezare. I-am spus că grosul oastei noastre are să fie adunat la nord de Hamme și că, dimpotrivă, Meldorf va fi pă-'răsit în soarta lui și la cheremul celor cîțiva mercenari. După cît mi-am dat seamia, ei vor socoti acum că adevărul este tocmai celălalt : că Meldorful are o garnizoană pu-; ternică, iar Hamme numai o slabă apărare ; își vor în-* drepta deci atacul împotriva acestuia din urmă loc. Sfatul meu, prin urmare, este să adunăm acolo cele mai multe din steagurile noastre, fără însă a pierde din vedere nici Meldorful.

— Ești mare șiret, Carsten Holm, spuse unul dintre cei Piatruzecișiopt, dar cam prea meșteșugit în socotelile tale. Cu încercarea ta atît de întortocheată și vicleană n-ai făcut decît

să ne încurci pe noi, și știm tot atât de puțin ca și mai înainte ce axe de gînd să facă dușmanul. N-ai fost iscoadă bună, dacă nu ești vrednic acum să spui, mai bine decît oricine dintre noi, unde anume vom fi atacați.

— Nu pot s-o spun cu tot temeiul, răspunse solul, poate că în clipa asta n-ar putea s-o spună nici chiar ducele și regele; însă ar fi cuminte să-i așteptăm la nord de Hamme.

— Carsten Holm are dreptate ! strigă un altul. La noiid de Hamme trebuie să ne adunăm grosul oștirii.

— Ce ne facem noi, cei din Meldorf ? întrebă unul dintre cei mai bătrîni din Colegiu.

— Facem cum a spus Holm, răspunse cel dmtii. Nu avem destui oameni ca să-i împărțim în două locuri, fiindcă atunci s-ar putea să ne taie legătura dintre cele două jumătăți.

După lungi dezbateri, multe întîmplări și păreri po-trivnice, fu luată în cele din urmă hotărîrea a se face așa cum sfătuisse șiretul morar, cu toate că dithmairschenii din sud se împotriveau cu tărie. Inșă cînd aceștia își dădură seama că sînt prea puțini pentru a putea răzbate cu părerea lor, unul de fel din Meldorf strigă :

— Dacă voi, cei din miazănoapte, nu vă sinchisiți de ce se poate întîmpla la miazăzi și dacă noi, pentru a vă apăra, trebuie să ne părăsim casa și ograda, nevasta și copiii...

— Luați cu voi ce puteți, îl întrerupse Carsten Holm. Aici nu-i nimeni care să nu primească oricînd cu dragă inimă la masa lui cîțiva copii ai neamului.

— Să-i luăm cu noi ? mirii celălalt. Ușor de spus. Acum, în toilul iernii, să lăsăm în plata Domnului tot avutul nostru pentru un blid de linte ? Mult mai frumos ar fi să veniți voi, ca să ne ajutați să ne apărăm bruma noastră de agoniseală. Ar trebui să vă prisosească cel puțin un steag sau două pentru noi. Vîno și tu cu ele, doar crezi că-i așa de sigur la Meldorf !

— Acolo mă voi simți cel mai bine, unde-mi voi putea sluji mai faine țara, se oțări Carsten Holm. Dacă cei Pa-truzecișiopt sînt de părere să pornesc la Meldorf cu steagul m e u n u mă voi împotrivi cîtuși de puțin. Dacă acolo cîntea e mai mică, apoi tot acolo e și primejdia mai mică.

Și așa, totul fu hotărît.

Sfatul de război se țînuse în mijlocul pieței celei mari. La oarecare depărtare, pe una dintre laturile pieței, se afla biserica. Acum ieși de acolo cel mai bătrîn dintre preoți, ținînd în fața sa o mare cruce de aur.

Mulțimea se dădu la o parte cu evlavie și preotul se îndreptă către cercul vătămanilor, unde fu întîmpinat cu încă mai multă evlavie.

Sfînta Fecioară să vă binecuvînteze, judecători ai poporului, spuse el blagoslovînd în toate părțile, care-i sfatul pe care vi l-a hărăzit Domnul ?

— Să ne apărăm țara și să luptăm pentru neațmare cu trupul și singele nostru ! răspunse întregul Colegiu.

— Acest sfat vă vine de la Dumnezeu ! strigă preotul. Dar acum nu uitați să dați Domnului ce e al Domnului ! **Jurați-vi** făgăduință atotputernicului Domn al oștirilor — făgăduință pe care să o țineți cînd veți învinge — Lui, care a călăuzit poporul lui Izrael prin **Marea** Roșie și i-a poruncit acesteia să-l înghită pe faraon cu oștirea lui de sute de mii de oameni. Ce voiți să-i făgăduiți, dacă va da dușmanul în miinile voastre ?

După această întrebare urmară mai întii cîteva clipe de tăcere cînd unul dintre cei Patruzecișiopt înaintă spre preot și răspunse :

— Spune singur, cucernice părinte, ce socoți că e mai bine să făgăduim ; vom lua apoi cuvenita hotărîre.

Preotul zise :

— Țara noastră este singura din toată creștinătatea care încă nu are o mănăstire de maici. Făgăduiți să ridicați o astfel de mănăstire și s-o închinați Sfintei Născătoare a Domnului !

— Steag — miqă subunitate militară, alcătuită din o sută **de** ostași. Făgăduim și jurăm că așa vom face ! strigă întreaga adunare cu minile ridicate.

— Sfântă Fecioară, rosti preotul cu glas răsunător, înăl- țînd crucea în minile sale împreunate, auzi-ne și primește făgăduința noastră ! Amin !

— Și aoum, o, Dithmarschen, urmă ei, după o pauză solemnă și vorbind cu înică mai multă tărie, lată stindardul tău ! Întru acest semn vei învinge ! Acest chip al Mintui- torului să-l nimicească pe dușmani cu groaza lui Sanherib și pieirea lui Faraon¹. Arcurile lor să se frîngă, paloșele lor să-și piardă ascuțișul și să cadă din mîinile lor vîlăguite ! Mulțimea lor să le fie pierzania, să fie doborîți, căloaiți și stilați sub copitele cailor și sub roțile carelor de luptă ce le-or aduce să ne cotropească țara ! Puterile adâncului să se miște și talazurile mării să-l înghită ! Co- piiilor celor ucși să - plîngă și să-și frîngă mîinile ! Vestea nimicirii lor să răzbată ca fulgerul plîm în toate ungherele pămîntului și să vijlie urechile oricui o va auzi !

O furtună de strigăte de încuviințare se ridică după aceste cuvinte de prorocie ale preotului și crucea fu preluată cu bucurie înflăcărată de cîrmuitorii țării.

După ce larma se mai potolî puțin, unul dintre ei bătu în palme, ca să poată fi auzit și întrebă :

— Cine să poarte în luptă acest sfînt stindard ?

— După vechea datină și obiceiul strămoșilor noștri, trebuie să fie o fecioară neprihănită, vorbi Garsten Holm.

— Bine-ai grăit, fiule ! spuse preotul. O fecioară cu- rată și nepătată să-l poarte pe fiul binecuvîntatei Fecioare în fruntea voastră și să-și închine toată viața neprihănirii și slujbei Domnului.

Apoi, uitîndu-se în jur, strigă cu glas tare peste toată piața :

— Fetelor, care dintre voi vrea să se înfățișeze cea dintîi ? Gu toate că n-am avut decît să alegem dintre cele multe, să dăm dreptul de precădere celei care va veni cea dintîi.

Dar nu veni nici una ; dimpotrivă, unele fete plecară, altele se uitau încoace și încolo, șopteau cu un vecin sau o vecină, ca și cum n-ar fi auzit nimic. De felul lor, erau ele îndrăznețe și chiar nelufricate ; multe și-ar fi dat cu bucurie viața pentru iubitul lor, dar să jertfească însăși iubirea și plăcerile ei — asta e mai mult decît se poate cere unei fete. Fiecare își avea doar iubitul ei, sau aștepta să-l aibă și multora li se părea mai

1 Aluzie la războaiele victorioase ale regelui asirian Sanherib împotriva egiptenilor și a babilonienilor (secolul VII î.e.n.).

greu să se lipsească de cea mai frumoasă nădejde a vieții, decât să-și jertfească însăși viața.

— Anevoie se va alege între atât de multe — zise Garsten Holm — și va stimi nemulțumire și pizmă dacă se va da întâietate vreunei față de alta. Cred că ar fi mai bine ca un tată să-și dea fiica, sau poate ca cei Patruzeci-șopt dimpreună cu poporul adunat aici să cadă la învoială pe cine să aleagă pentru o asemenea cinste.

— Cel mai bine e să facem cum ai spus la urmă, strigară mai mulți în același timp ; cui i se cuvine mai întâi de toate această cinste ?

— Lui Hans Wollersien din Wöhrden, îi șopti Garsten Holm vecinului său. El e unul dintre oamenii cei mai de vază ai țării — pe fiica lor ar trebui s-o alegeți !

— Hans Wollersien ! strigară acum amândoi, ce părere aveți ? E vorba de fiica dumneavoastră, Telse, nu credeți că i-ați putea îngădui această cinste ?

— Telse Hansdatter ! mai strigară apoi și alții ; sigur, pe ea s-o alegem !

— Nu o am decât pe ea, răspunse Hans Wollersien, și e logodită cu Reimer din Wiemerstadt...

— Să se logodească mai degrabă cu mirele ceresc ! strigă preotul. E mai bine pentru fericirea ei de veci și o cinste mult mai mare pentru voi amândoi și pentru toată stirpea voastră.

— Facă-se voia lui Dumnezeu și a întregului popor ! spuse tatăl. Dar s-o întrebăm totuși și pe dînsa dacă vrea și dacă poate, adăugă el gînditor după o clipă. Eu nu vreau s-o silesc în nici un fel, mai ales că afară de ea sînt și atîtea alte fete tot pe-atît de vrednice.

— Da, ar fi de închipuit să nu poată, spuse Carsten Holm, cu un surîs răutăcios ; pînă una-alta nu vrem să credem asta ; nimeni însă nu poate răspunde decât însăși fata.

— Jefta a fost și el un judecător al poporului său, rosti preotul, dar și-a dăruit Domnului pe singura sa fiică, deși nu după voia lui ; sacrificiul vostru va fi mai binevenit, fiindcă îl aduceți de bunăvoie.

— În numele Damtliui, deci, spuse bătrînul Wollersien, să mergem să întrebăm fata !

— Patru alți frunțași și doi preoți au fost aleși pentru a-l însoți pe Wollersien la Wöhrden și să predea crucea, dacă Teșise va voi să o primească.

Garsten Holm rămase cu ceilalți, spre a lua parte la urmarea sfatului pentru binele țării și pentru apărarea ei. Trebuia să se hotărăască între de toate alegerea căpeteniilor de steaguri, împărțirea tunurilor și înzestrarea lor cu pulbere și ghiulele, apoi trimiterea de oameni la stăvilare, pentru a deschide zăgazurile la nevoie, astfel ca apele mării să se reverse pe întinsul ținutului. Hans Wollersien și cei șase însoțitori găsiră fata la războiul de țesut. Cînd auzi pricina pentru care era cercetată, fata îngălbeni și suveica îi căzu din mână.

— Gu voia tatălui meu, spuse ea cu glas stihis și căuțin-du-și parcă vorbele, sînt logodită cu Reimer din Wiemerstedt.

— Te așteaptă mult mai multă fericire și cinste, copilă, spuse unul dintre preoți, stindardul țării, Sfînta Cruce va fi înoredmțată minilor tale. Tatăl tău a și făgăduit, în numele tău, la întrunirea întregului popor adunat în cucernicie, că vei primi această cinste.

— Arată acum, rosti al doilea preot, că-ți iubești țara mai presus decât însăși nesigura ta fericire și decât plăcerea simțurilor !

— Telse roși ; simțămintele potrivnice își țineau cumpăna, iubirea o îmboldea spre Reimer — cîntea, spre crucea învăpăiată. Preptul i se zbătea ca talazurile mării. însă cca dintii dintre pomori fu mai puternică.

— Asta e și voia voastră, tată ? întrebă ea tremurînd.

— Nu e porunca mea, răspunse el, dar dorința mea. Credem că te vei arăta o demnă odrăslă a vechiului neam Wollersien, oare din toate vremurile a iubit țara și onoarea mai presus decât orice pe lume.

— Telse plecă ochii plini de lacrimi — ca și cum ar fi fiata să se supună ; dar iubirea îi mai arăta o cale...

— Reimer, odrăslă de diriguitor, are cuvîntul nostru, spuse ea, și fără învoirea sa nu ne e îngăduit să călcăm cuvîntul dat. Cred că e în biserică pentru a-și primi stindardul ; ar trebui să-l aducem mai întâi aici, oa să auzim dacă vrea să mă dezlege.

— Tatăl își dădu încuviințarea și Reimer fu adus.

De îndată ce auzi despre ce e vorba și că numai el singur avea să spună cuvîntul hotărîtor, se împotrivi de îndată și cu toată puterea să-și dea încuviințarea ; în schimb, numi cîteva fete, cunoscute ca neprihănite, care, după cîte se știa, încă nu erau logodite. Cei din jurul său îl încolțiră în toate felurile, încercînd să-l facă să înțeleagă cît se iubea pe sine iubindu-și logodnica, cît de puțin se gîndea la dînsa și la cîntea ei, la propria sa cinste și la binele patriei.

— Patriei mele, se împotrivi el tuturor stăruințelor, îi datorez sîngele meu și i-l voi da pînă la cel din urmă strop dacă va fi nevoie ; dar pentru ce tocmai eu, înaintea oricui, să jertfesc ce mi-e mai drag pe lume ?

— Fiindcă, răspunse unul dintre preoți, cîrmuitorii poporului îți arată o încredere care te cinstește, fiindcă ei cred că nici un urmaș al neamului diriguitorilor nu pre-țaluiește fericirea sa mai presuș de aceea a țării — și tu nu-i vei dezamăgi în credința lor.

— Fiindcă, urmă unul dintre cei patru frunțași, cel căruia îi încredințăm, la o vîrstă atît de fragedă, un stindărd oare nu a fost niciodată în mîna unui dușman sau a unui fricos — fiindcă Reimer, din vechea și nepătata seminție a diriguitorilor, trebuie să arate că e un bărbat și nu un băiețandru încăpățînat și alintat...

— Reimer îi aruncă o privire plină de minie ; dar îl respectă, ținînd seama de vîrsta și de vaza sa.

— Fiindcă, întregi al doilea preot, este voința cerului, căruia nu ți-e îngăduit să i te împotrivești cu semeție.

Reimer, văzându-se încoțit din toate părțile, aruncă în jurul său priviri posomorite și pierdute. Cînd se uită apoi spre logodnica lui pentru a-i citi în ochi, Teise se dădu la o parte și nici cea mai slabă trăsătură în obrazul ei palid nu se schimbă.

— Pregeți, fiule ? întrebă bătrînul Wollersien. Dacă acum un altul, după cum ne-ai dat a înțelege, va prelua sarcina pe care sîntem pe cale a o respinge, să știi că vei fi aruncat pe amîndouă neamurile noastre, pe onoarea lor, neștirbită pînă acum, o pată oare nu se va putea niciodată șterge.

— Această pată, răspunse tînărul cu mîndrie, dacă în adevăr e pată, o vom spăla, dumneavoastră și cu mine, cu sînge dușman !

— Întâmpinările tale, spuse acum unul dintre pretori, un frate vitreg mai bătrîn al lui Garsten Holm, mi se par atât de ușoare și de slabe, încît aș putea fi aproape ispitit să bănuiesc că Teise Wollersien ar avea un temei tainic dar îndestulător pentru a se împotrivi.

Apoi îi vorbi acesteia :

— Fecioară ! — te numesc așa, fiindcă nici chiar în ascuns nu aș dori să te numesc altfel — știi că numai unei fecioare curate și neprihănite îi e îngăduit să atingă această cruce, hărăzită a ne fi stîndard. Dacă nu contenești să te împotrivești dorinței și cererii unui întreg popor, arăți prin aceasta că nu ești ceea ce te socotim a fi.

Fecioara se făcu stacojie la față — onoarea birui. Adînc jignită, cu privirea neînfricată și mîndră, se ridică de la războiul de țesut și se înfățișă celor trimiși de cîr- muiorii poporului :

— Acum sînt a voastră ! Fecioara Cerească mă știe neprihănită. Pe ea vreau s-o slujesc de azi înainte. Rămii cu bine, Reimer ! îi întinse mina : Pentru cea din urmă dată atîngi mina mea. Spune fără sfilă : iubirea noastră fost-a cuviincioasă și nevinovată ?

Tînărul, zdrobit de durere, abia putu geme :

— Da.

— Nu-mi rămîne dedit să-ți mulțumesc pentru iubirea și credința ta, urmă fata. Apoi, îndreptîndu-se spre preot : Și acum, cucernice părinte, spuneți-mi cuvintele legămîn- tului pe care trebuie să-l rostesc.

Reimer își strînsă pumnii la piept și plecă repede. Printre genele albe ale bătrînului Wollersien se viră două lacrimi.

Preotul rosti cuvintele cumplimientoi jurămînt: făgăduința de a rămîne de-a pururi neprihănită, de a se lipsi de cea mai dulce plăcere a vieții. Fata repetă vorbele și preotul primi jurămîntul și îi pecetlui cu versete și cu formule solemne din Biblie : Teise Wollersien era de acum înainte logodnica miruită a Cerului.

Seara, la culcare, în patul ei singuratic — ce fusese hărăzit a fi dus în viitoarea gospodărie, însă pe care nu-l va mai împărți niciodată cu logodnicul— altfel îi bătea nevinovata inimă decît câteva nopți mai înainte, cînd se împotrivise îmbrățișării neastîmpărate a iubitului și adormise purtată de visurile bucuriilor viitoare.

Iar tînărul — care în noaptea aceea se întorsese acasă de la dulcea sărutare a iubitei plin de voie bună, jucînd, cîntînd și fluierînd — cît de mohorit și de tăcut trecea acum peste ^ ogoarele acoperite de zăpadă! Un singur gîid mai rămăsese : să- și începe durerea în sîngele dușmanilor. Vai de cel țe va ieși în calea tînărului leu setos de sînge !

4

Fie că ducele Friedrich îl socotea pe Caroten Holm trădător de țară, fie că îl credea spion — și în acest din; urmă caz privea sfatul său ca o îndoită momeală — cele două oapete încoronate hotărîră să meargă în adevăr pe drumul pe care dithmarscheanul îl sfătuisse înadins sau cu gîind ascuns : drumul prin Albersdorf și Windbergen, direct spre Meldorf.

Începutul războiului fu vesel ca o petrecere — dans, joc și cîntec. La Windbergen, avangarda, fără să fi fost poftită, nimeri la o nuntă. Din celelalte sate ale Sudului fugise cine putuse fugi și toate casele erau goale și pustii ; la Windbergen însă, se serba fără grijă o nuntă veselă.

Se povestea că părinții mirelui și cei ai miresei se împotriviseră cu îndrîjire să amîne nunta din pricina războiului. Trimiseseră numai, în locuri mai adăpostite, cea mai mare parte a tot ce putea fi cîrat din gospodărie, ca și copiii nevîrstnici — tocmai ca și ceilalți din sat. A fost o îndărătnicie nesăbuită, care a avut urmări nenorocite pentru ei și pentru puținii nuntași poftiți, care au avut curajul să vină la nuntă.

Cînd, în liniștea nopții, avangarda se apropia de sat, auzi încă de departe muzică. Se opri nedumerită, ascultă, mai înainte puțin, trimise iscoade care se furisară mai fîmții în jurul satului, apoi prin itfite, dibuiră că toate casele, afară de una singură, sînt părăsite, se înapoiară și; raportară. După care, trupa înaintă și oasa, unde petrecerea era în toi, fu repede împresurată.

Îndrăzneții și neprevăzătorii nuntași nu prinseră de veste decît în clipa în care ușa se deschise, trîntită de vîcrite, și mercenarii năvăliră înăuntru. Nu era chip iniei de apărare, nici de fugă. Fără vreo împotrivire, fură măcelăriți toți bărbații, bătrîni și tineri — aflarea crutare, deocamdată, numai lăutarii și femeile tinere. Acestea — care văzură cum, în cîteva clipe, căzuseră în sîngele lor, spintecați, străpuși, striviți, soții, . iubiții, rude și prieteni — înlemniră de groază, parcă s-ar fi deschis deodată gura iadului, printr-o vrajă, împroșcînd o legiune de diavoli.

Era îngrozitor și de necrezut ce se întîmpla ; dar a fost încă mai înfiorător cînd mercenarii — după ce abia săvîrșiră baia de sînge și, pe cînd unii țîrau morții afară, aliiți porunciră lăutarilor să cînte — apucară femeile și le duseră lîa ilocul de joc, învîrtindu-le în jurul lor. Lăutarii tremurau, femeile se văicăreau și ucigașii dansiau. Sunetele ascuțite și scîrțîitoare ale viorilor, larma năvălitorilor și tipetele femeilor se îmbinară într-o muzică adevărat infernală. Alți mercenari se adunară în jurul meselor și goleau, făcînd haz și urlând, țe se mai găsea în ulcioare și cupe.

Vrednicul comandant al acestor fiare sîngerose, un om încă tînăr, pe obrazul căruia, de altfel bine făcut, desfrăul

brăzdasе urme de neșters, o înșfăoase pe mireasă și o învîrtea în jurul său în sălbăticia dezmațată a simțurilor. Nenorocita care, cu puțin mai înainte încă dansase în dulce fericire cu alesul ei, acum văduvită și la bunul plac al unui mișel deziăntuit, simți încoțînd în ea curajul desperării și ăn dulcea ,amărăciune a răzbunării : îl pocni cu atita putere în piept, încît el, alunecînd pe singele de pe podea, căzu pe spate. Femeia se repezi la o partizană¹ rezemată într-un colț, o apucă și o înfipse iadînc între coastele ticălosului — acesta mai putu urla o singură înjurătură și își dădu duhul.

Totul se petrecu atît de repede, încît mireasa mai avu timp să înjunghie și un al doilea și un al treilea dintre mișei și să strige suratelor ei isă-i urmeze pildia : să-și răzbune morții, să se apere eu armele ucigașilor ca să-și apere cîntea.

Izbutiră în adevăr să-și apere cîntea — dar numai atît. Mercenarii, întărîtați jde pierderea căpeteniei și a doi dintrе ai lor de mina unei fete, căsăpiră în grabă toate aceste nefericite ființe, pe care le crutăsă doar pentru a le putea necinși și a le pregăti o moarte poate încă mai cumplită.

Așa se isprăvi nunta și așa începu războiul. Fіoroasa nelegiuire săvîrșită de această avangardă a Marii Gărzi a fost preludiul dansului macabru de pe șesul de la Hem- mingstedt.

Banda de ticăloși — adunătură din drojdia tuturor po- poarelor Europei, ființe în care omenia pierse de mult fără urrmă — petrecu pînă în zori cu băutură și joc de zaruri. Căntece de dezmaț germane, franceze, spaniole, italiene, se amestecau cu clinchetul cupelor, cu zgomotul zarurilor, cu înjurăturile celor care pierdeau și răsetele celor care cîștigau. Afară, rezemate de zidul casei, erau înșirate leșurile femeilor ; în mijloc zăcea mireasa, cu cununa ei plină de sînge pe fruntea pălîtă. Așa fură găsіte de grosul oastei în înaintare, care se uni aici cu faimoasa și fіoroasa Mare Gardă, pentru ca, împreună, să ucidă și să pîrjolească tot ce le ieșea în cale.

Era o dimineață liniștită de iarnă ; cerul avea culoarea bucuriei și a iubirii — pămîntul, aceea a nevinovăției. Pe bolta azurie mai scînteiau cîteva stele, în apus era agățat un sfîrc de lună argintie. Toată zarea din răsărit era chenăruită de purpură și împodobită cu o fișie de aur acolo unde avea să se ridice soarele. Pămîntul era acoperit cu zăpadă curată, căzută în ajun ; toți copacii și toate tufele aveau vesmînt alb.

Strălucitor, înflăcărat se ridică astrul zilei ; razele lui înroșeau zălele de oțel ale șîrurilor de luptători care înaintau prin nenorocitul sat. jDrumul trecea chiar prin fața casei în care fusese nunta. În zăpada pătată cu sînge dinaintea acesteia, erau întise cadavrele nuntașilor omorîți — în spatele lor, șezînd și rezemate de zid, cadavrele femeilor în podoabele lor de nuntă, sfîrtectate și mănțite. Marea Gardă trecu rîzînd în batjocură ; după ea, danezii și holsteinenii cu cîntece veselie și aruncînd doar o privire fugară înspre zidul casei.

Tocmai cînd treceau cei doi frați încoronați, călărînd unul lîngă celălalt, se ridică dintre cadavre un diithmar- schean, care fusese numai amețit și își venise în fire, re- zemîndu-se cu o mină pe pieptul vecinului său. Părili lui alb era năclăit într-o parte cu sînge încheșat — și diire roșii îi brăzdau obrazul galben ca ceera. își țîntea privirea îngrozită, înnebunită, drept spre cei doi frați.

Calii lor se speriară, se opriră, se ridicară în două picioare și, împotriva voinței lor, cele două capete încoronate trebuiră să audă ce spunea bătrînul care trăgea să moară :

— Cerul să vă scuіpe și pămîntul să vă înghită, tîlhari încoronați ! Ce căutați aici, în țara noastră pașnică ? Ce v-au făcut femeile noastre ce nu se pot apăra și copiii noștri aievrstnici de-al căror sînge v-ați mînjit miinile ? Să ardă sufletele voastre în iad, cu pară ce nu se stînge în veci ! Înainte ! Înainte ! Uciгаși ! Jefuitori ! Va veni și ziua răzbunării, va veni ceasul blestemului, în care veți urla de frică și vă veți cutremura de groază ! Veți da să fugiți și să scăpați, dar nimeni nu va veni să vă mintuie de cel ce răzbună sîngele vărsat!

O săgeată puse capăt acestui blestem ; cu inima stră- punsă, bătrînul își zvîrlі brațele în aer și se năruі în zăpadă.

Călăreții trecură mai departe.
— Amarnică priveliște ! oftă regele.
— Din nefericire ! răspunse ducele. Grozăvia de ne- înlăturat a războiului !

Acest bătrîn pe care l-au căznit pînă la moarte, aceste femei pe care le-au ucis în chip atît de laș, niciodată nu vor pieri din gîndul meu. Mi se părea că ședeau acolo ca judecătorii noștri la judecata de apoi ! Acest război are un trist început, frate-meu !

— Nu e război fără sînge ! spuse ducele morocănos și era gata să mai adauge ceva, cînd regele îi intrerupse :

¹ Armă scurtă, cu lamă lată și apărătoare de mină, numită astfel fiindcă era arma de atac a partizanilor.

— Da
r singe nevinovat ! Am și început să mă necăjesc că am luat
această gardă în serviciul nostru. Nu sînt oameni, sînt diavoli ! De
aceia mici nu sînt ibuni decît pentru a fi carne] de tun. Să-'i
ilăsăm să înfrunte prima ciocnire, iar dith- marschenii să-și
dezlănțuie minia împotriva lor ! ^
— Numai să nu suferim noi și ai noștri pedeapsa'
pentru cruzimea lor. Gînd ne blestema bătrînul acela, parcă
auzeam o prorocie amenințătoare.
— Ehei, domnule frate, dacă strigătele
batjocoritoare ale unui țăran înnebunit pot să ne tulbure
cumpătul, atunci ar fi fost mai bine 'să nu ne fi băgat niciodată în
acest birlog de tîlhari !
— Fraite Friedriah, venit-am aici ca să cucerim țara,
sau ca să o pirjolim ? Glasul regelui era dojenitor. Pentru a o
cucerii nu aveam nevoie de acești ucigași și jefuitori străini. Poate
chiar că ne vor îngreuiă cucerirea, fiindcă-i aduc pe locuitori la
înverșunarea deznădejdei.
— Dragul meu frate regesc, plînd acolo nu vior
ajunge lucrurile. Odată ce vom ocupa Meldorful, întreaga țară va
îngenunchea în fața noastră. Mai greu va fi să îm- părțim prada
— aceste fiare sălbătice nu se satură niciodată. Dar >în cazul
acesta iavem puterea să-i ținem în frâu — douăzeci și cinci de
mii contra cinci mii, dacă numărul lor nu va scădea plînd atunci.
O salvă de tun întrerupse convorbirea. Garda pornise
atacul împotriva Meldorfului.
Orașul nu prea era pregătit pentru un atac prin sur-
prindere — cel puțin nu așteptase un atac al unor forțe atît de
maxi. De aceea și apărarea a fost fără plan, sălbatică, disperată.
Cînd 'mercenarii — vreo sută de oameni;
— văzură înaintînd împotriva lor o armată atît de uriașă, îi
sfătuiră pe locuitori să predea de îndată orașul ; iar cînd cetățenii
întăritați îi învinuiră că sînt fricoși și trădători ; îi siliră să rămînă
la posturile lor, simbriașii trecură la dușman după prima lovitură
de tun.
Locuitorii — departe de a urma pilda străinilor — se
îndârjiră și mai mult în hotărârea lor de a lupta pînă la cel din
urmă și de a nu-l lăsa pe dușman să pătrundă în oraș decît peste
trupurile lor. Ei nu șovăiră în această eroică hotărâre : mai întai
traseră repede și sigur cu tunurile ilor, făcînd goluri mari în
frontul Gărzii, apoi traseră săgeți și aruncară geriduri, la urmă
atacară cu sulita lungă
— arma tradițională a dithmarschenilor — și încă la poarta
orașului se încăierară în lupte corp la corp. Duși
80 l manii nu puteau înajnta decît greu și încet, iar pătrunT ilcnea
în oraș fu plătită cu pierderi singeroase. Oricum, «lirza și
neprecupețita apărare a fast un cîștig de timp, pentru că bătrîinii,
femeile și copiii să poată fugi pe poarta de pe cealaltă parte a

oraşului, spre nord. Pe cei rămaşi îi aştepta însă o soartă cumplită.

După înţelegerea luată, Carsten Holm fusese trimis la Meldorf cu vreo două sute de oameni. De îndată ce se auziră cele dintii strigăte, îşi adună mica ceată de luptători şi, împreună cu bărbaţii înarmaţi ai oraşului, alergă î pre partea de sud. Gînd sosi acolo îşi văzu lungul şir de pedestraşi şi de călăraşi care venea din satul Windbergen în fiăcări, strigă :

— Duşmanul ne-a amăgit: în loc să meargă pe ve- (nul drum, pe la nord de Hamme, ne atacă aici cu toate forţele. Nu avem destui oameni ca să-l ţinem departe de oraş ; tot ce putem încerca este să-l ţinem în loc cîtva timp, pînă cînd iacei dintre locuitori care nu se ,pot apăra vor apuca să fugă spre miazănoapte. Pentru aceasta nu-i nevoie să se jertfească toţi. O parte din oameni să-i ajute pe ibătrîni, pe femei şi pe copii ca să poată fugi — deci îi vor însoţi. Alegeţi acum voi, cetăţeni ai oraşului Mei- dorf! Care e voiaţa voastră ? Fiecare din oamenii mei c gata, ca şi mine, fie să rămână, fie să plece (cu fugarii.

— Vă mulţumim pentru prietenia voastră frăţească, răspunse un bătrîn girbovit, dar nu vrem să fim birfîţi că noi, cei din Meldorf, ne-am părăsit oraşul, lăsînd apărarea lui în seama altora. Grăbiţi-vă să scăpaţi tot ce se mai poate !

Atunci Carsten Holm cu dithmarschenii săi alergară înapoi în oraş, îl luară la zor pe cei ice sovăiau şi-i ajutară să poarte copiii cei mici. Gîlţiva bătrîni sau bolnavi nu mai puteau fugi — erau moşnegi şi femei bătrîne care nu voiau să părăsească locul unde se născuseră — multe neveste se înarmară şi alergară în ajutorul bărbaţilor care luptau pe viaţă şi pe moarte la poarta oraşului, pentru a învinge sau a cădea alături de ei.

Fugarii se împărţiră în două cete : una o luă spre Dissum, cealaltă spre Hemingstedt. Escorta se împărţi odată ca ele şi Holm, cu partea sa din oameni, alese această din urmă direcţie. Toţi scăpară, afară de căpetenia escortei ; e drept că era cel din urmă din şirul de fugari, dar nimeni nu prinse de veste cum se făcu — deodată dispăruse. Abia mai tîrziu s-a aflat, cu cea mai mar mirare, că fusese luat prizonier şi dus la Meidorf, neno rocitul oraş cucerit.

Meldorful fu luat cu asalt — prilej binevenit pentr] Marea Gardă de a face un prăpăd îngrozitor. Tot ce ave; viaţă trebui să moară, iar ce nu avea viaţă trebui să fîj fărîmait şi zdrobit. Fură lăsate în picioare numai caselc din pricina gerului aspru. Cu toate că aceste sălbăţici fură săvîrşite de avangardă, cu o temeinicie care nu ma lăsa nimic pentru grosul trupelor, cei doi fraţi încoronai trebuiu să fie martori ai unei scene încă mai revoltă toare decît cea pe care o văzuseră la Windbergen.

Intrînd călare în oraş, văzură prin geamurile spart ale unei case, o fată nevîrstnică, rămasă ascunsă pin; atunci, ieşind în goană icu un copil mic în braţe şi ur mărîtă de un mercenar. Cînd fata văzu că nu mai poat scăpa, se întoarse spre urmăritor şi ţinu copilul în faţ ei, ca un scut. Copilaşul îşi întinse minuştele, zîmbînd, spr chivără luce şi panaşul strălucitor — fiara cu chip d om îl pocni cu tăişul paloşului, spintecîndu-i tigva. Da în clipa următoare ducele îl şi împuşcă pe mişel şi salv astfel fata ; niciodată însă n-a mai putut uita această sfîşietoare vedenie — nici el, nici regescul său frate.

Pornînd mai departe, trecură în tăcere prin poarta în tunecoasă a mănăstirii franciscane. Cerul era şi el posg morit şi vînat, aşternînd un văl de ceaţă peste jalea dj pe pămînt. Aerul era liniştit. Din depărtare se auzel vuietul înăbuşit al Mării de Apus ¹ — semn de apropiat; schimbare a vîntului şi a vremii. :

În timpul pregătirilor pentru încartiruirea şi aprovi zionarea trupelor din Meidorf şi din satele vecine, cci dq fraţi încoronaţi se plimbau singuri, cu paşi măsuraţi, din tr-un capăt în celalt şi înapoi, în marea sală a trapeze mănăstirii. Regele se opri de citeva ori, ascultînd : în cel din urmă întrebă :

— De unde vine vuietul care se aude în depărtare; — Marea de Apus, spuse ducele. — Îmi răsună în urechi ca tunetul răzbunării. De s-ar isprăvi cît mai curînd războiul ăsta !

S-a şi isprăvit, spuse ducele : sper că locuitorii, înpăimântaţi de acest urât început, se vor grăbi să se supună. De aceea, dacă Măria-Ta socoţi de cuvîntă, să rămînem aici citeva zile.

Înainte de a putea răspunde regele, intrară în sală cei doi tineri conţi, Hans Ahlefeldt şi cîtiva generali — la urmă şi comandantul Marii Gărzi, iuncherul Slenitz. Acestuia din urmă, regele îi spuse cu vădită răceală :

— Oamenii dumeavoastră, domnule iuncher, sînt viteji dar cruzi. Ei nu crută nici femeile, nici copiii ne- vîrstnici.

— Maiestate, răspunse Slenitz tot atît de rece, cînd şoimul se năpusteşte într-un cîrd de căprioare, nu stă să aleagă între căprioare şi iezi. Vitejie fără cruzime nu se poate. Aşa e războiul — nu avem încotro. Credeam că Maiestatea Voastră cunoaşte lucrurile astea din războiul contra Suediei !

— Războiul îl cunosc, spuse regele Hans, dar numai acel război care se duce împotriva bărbaţilor armaţi ; soldaţii mei nu şi-au încercat niciodată vitejia împotriva celor fără apărare ; iar un general trebuie să fie în stare a menţine disciplina de război.

— Socoteam că Marea Gardă, care a slujit cu cinste atîtea capete încoronate, a fost luată în soldă pentru a purta război, nu pentru a jeli cruzimea războiului. Cînd oamenii noştri înving, nu trebuie să le băgăm vină, dacă odată cu duşmanii se prăpădesc şi citeva babe. Dacă se întîmplă asta, nu sînt eu răspunzător — nu pot fi pretutinden.

Regele îşi muşcă buzele şi nu-i mai răspunse. Apoi se îndreptă spre fratele său :

— Vinătorul nu-i mai bun decît cîinii ; să ne grăbim cu vinătoarea, ca să ne putem descotorosi de toţi deodată.

¹ Astfel numesc danezii Marea Nordului.

În clipa aceasta intră în sală Heinrich Rantzau, aducându-l pe Carsten Holm, căzut în miinile avangărzii. Ducele îl recunoscu îndată ; îi făcu semn și se retrase cu el într-un colț al sălii, iar regele îi urmă.

Holm se plecă adînc în fața celor doi nobili frați și spuse :
— Vă felicit, Maiestatea Voastră și înălțimea Voastră, pentru acest început alți-t de fericit și mă bucur că mi s-a făcut cinstea de a primi smeritul meu sfat.

— Nu vă veți plînge nici din partea noastră de lipsă de recunoștință, spuse ducele Friedrich. Odată ce țara va fi cucerită și liniștea iarăși înscăunată, vă dăruim domeniul Tileburg, cu drept de moștenire din tată în fiu.

Holm se plecă și mai adînc și urmă :
— M-am lăsat prins de bunăvoie, acolo, la ieșirea din Meldorf, pentru a vă putea sluji și mai departe cu cunoștințele mele despre țară și despre firea locuitorilor ei. Dacă socotiți de cuviință, mă voi întoarce în mijlocul dithmarschenilor mei, fie pentru a grăbi supunerea, fie, dacă vor rămîne încăpățînați, ca să vă dezvălui Domniilor Voastre, planurile lor.

— Bine, spuse ducele, se vede că ești om deștept și cred că devotamentul ce-l arăți pentru noi pornește din inimă. Însă, după toate îndemnurile de pace pe care le-am făcut semeților locuitori ai ținutului, nu te putem trimite înapoi ca mijlocitor...

Nici nu m-am gîndit vreodată la asta, îndrăzni Holm să întrerupă. Citiși de puțin ! Trebuie să vin ca fugăr, ca și cum aș fi scăpat pe ascuns din tabăra prizonierilor. Dar — pentru cazul că va birui pomirea spre] război și stăruințele mele pentru pace vor trezi bănuiele împotriva mea, așa încît îmi via fi greu să scap iarăși; încoace — vă sfătuiesc încă de pe acum să începeți cliț mai repede atacul, înaintînd spre Dithmarschen de Nord; și anume direct prin Hemmingsedt și drept spre Heide. i

Chezășuiesc că nu vă așteaptă nimeni pe acest drum și j mă voi strădui să vă întăresc această părere.

Aici se aplecă iarăși și urmă :
— Rog a-mi face marea cinste — și nădăjduiesc că mi-o veți face — de a pofti Maiestatea Voastră și înălțimea Voastră în ospitaliera mea casă din Heide.

I se răspunse printr-un prietenos „da, da”, fu lăsat să se retragă și se dădură poruncile necesare pentru a face în așa fel ca plecarea lui să pară fugă.

Regele Hans care — întrezărind un apropiat sfârșit al războiului — avea cugetul mai împăcat, îl chemă pe, Heinrich Rantzau și-i spuse : — Dragul meu, fratele meu și cu mine am hotărât ^ă rămânem aici câteva zile și să așteptăm, ca să vedem cum se vor purta dirzii țărani băltăreți față de cele dinti» fapte de arme. Dorim ca acest popas să fie cît mai plăcut cu puțință, încît, pentru înfăptuirea acestei dorințe, se cuvine să fie printre noi și nobilele dumneavoastră doamne și domnițe holsteinene. Nu mă îndoiesc că vom avea tot ce trebuie, ca mincare și băutură, pentru a le ospăta.

Rantzau zîmbi, făcu o plecăciune și porni să îndeplinească porunca regească. Cîteva detașamente de călăreți fură trimise înapoi, cu însărcinarea să aducă din Mehlbek și castelele din împrejurimi doamnele, muzicanții, cîntă- reții, saltimbancii și măscăricii, mincăruri și băuturi de tot felul — și anume, cît mai multe cu puțință.

5

Era o dimineată de duminică. Clopotele bisericilor chemau la rugăciune. Dangătul lor suna înăbușit în aerul greu și mohorit de moină. Parcă chemau la o înmormîn- tare — parcă erau clopotele de îngropăciune a libertății din Dithmarschen. După trei zile de moină puternică, înfățișarea țării se schimbase cu totul ; zăpada pierise de pe copaci și acoperișuri, de pe movile, coame de diguri, și creste de arături ; mai rămăsese doar în jgheaburi și șanțuri, ca și în văile din Geest¹ ; lungi dire albe și negre brăzdau șesul mlăștinos.

La Wohrden ținea sfat Colegiul **celoT** Patruzeciopt; acolo se adunase mult popor din toată țara, mai ales însă din parohiile cele mai apropiate.

Părenile erau destul de împărțite — unii erau pentru pace, mai mulți însă pentru război. Dintre propovăduitorii păcii, cel care vorbea mai mult și cu mai multă aprindere fu Carsten Holm. El își încheie cuvîntarea astfel :

— Aș dori ea acei ce propovăduiesc războiul să fi fost la Meldorf și să fi văzut cum s-a schimbat orașul într-un timp atît de scurt ! Cînd am fost dus înapoi acolo ca prizonier, zăceau pe străzi, sfirteoți, morți sau pe moarte, cei care puțin mai înainte încă fuseseră zdraveni și sănătoși, veseli și fără griji ; și de cine credeți că vorbesc — de bărbați înarmați ? Erau prăhușiți toți la poarta orașului. Nu! Vorbesc de femei și de copii, de bătrîni cu părul alb. Soldații setoși de sînge zoreau încoace și încolo, cu sulța într-o mină și prada în cealaltă, sau cîntau, beau și făceau larmă în casele cu ferestrele sparte. Peste tot auzeam

1 Denumire a regiunilor mai înalte, mai puțin fertile, de cele mai multe ori nisipoase, în opoziție cu *Marsch*, regiune mlăștinoasă.

scSncetele și văicărellile nenorociților tîrîți din ascunzătorile lor,
schingiuiți, siluiți, uciși. Gemetele muribunzilor se îmbinau cu
urletele călailor. Ici era aruncată pe ușă o femeie goală cu trupul
sfărîmat, colo era asvîrit pe fereastră ce rămăsese dintr-un copil.
Nu se poate ca atîta cruzime să fi fost nici la cucerirea
Ierusalimului. Cumpăniți aceste grozăvii, voi, înțelepți părinți ai
țării ! Aceeași soartă ne așteaptă aici și pretutindeni.
Cei care ascultau, îngălbeniră de spaimă și minie —
gîfîră îndrîjiți. Dar acum luă cuvîntul Johan Arens, membru al
Colegiului :

— Tot ce ni s-a povestit aici nu poate decât să înflăcăreze îndreptăţita noastră răzbunare şi nicidecum să ne ademenească la supunere ruşinoasă. Singele celor ucişi; strigă la ceruri. Ce putem câştiga printr-o predare înjositoare ? Gel mult o moarte înceată sau o robie şi matij îngrozitoare. De fapt, ce s-a întâmplat ca să dea pestei cap ceea ce se hotărîse cu chibzuire temeinică ? Ce am pierdut ? Cîteva sate care nu puteau fi apărate. Oare nu, mai avem în puterea noastră aceea parte a ţării în care,; în războaiele trecute, i-am gonit întotdeauna pe duşmanii învinşi ? Ce am pierdut ? Cîteva sute din fraţii noştri de-
c luptă. Dar noi ceilalţi, miile de luptători, am câştigat ură înzecită împotriva tilharilor neomenoşi care vin la noi cu; paloşul într-o mină şi lanţuri în cealaltă. Ce am pierdut ?) Cîteva sute de femei şi copii, dar am câştigat vitejie în-, zecită ca să răzbunăm nevinovatul lor singe vârgat. Nu- am pierdut nimic, decît poate cîtorva dintre noi le-a pierit” avîntul de vitejie — din care, oricum, mai înainte nu-aveau decît puţin sau deloc... Carsten Holm îi întrepruse :

— Nu întotdeauna e fricos cel care vorbeşte pentru pace — fereala e una şi frica e alta.

— Nu întotdeauna ! răspunse şi Arens. Nu învinuiesc pe nimeni, nici pe dumneata. Trebuie să ştii singur cel mai bine, dacă numai fereala te-a îndemnat să pleci cu femeile fugare, în loc de a lua parte la apărarea oraşului.

Holm se uită în jurul său şi spuse cu mindrie :

— Aici mai sînt încă vreo cîţiva dintre cei care au (ost de faţă atunci. Să răspundă ei dacă nu le-am spus cetăţenilor localnici că sînt gata să trec în locul lor, cu toate că aveam în faţa ochilor o moarte sigură şi fără folos !

Aceasta fu adevărit de către mai mulţi dintre cei care înconjurau adunarea, iar Holm urmă cu glas triumfător :

— Ţării îi sînt dator viaţa mea şi vreau să-mi plătesc datoria cîstit, dar nu sînt atît de orb încît să mă las căsăpit fără rost. Dacă voi, ceilalţi, vreţi cu toţii să luptaţi, stat cu voi ; dar chibzuţi mai întîi cine să aibă grijă de cei fără apărare, cînd vom cădea !

— Carsten Holm e deştept şi vorbeşte după cumpă-nire înţeleaptă, spuse Hans Peters, unul dintre cei Patru- zecisiopt. Nu ar fi mai bine să ne ferim de furtună pînă nu e prea tîrziu ? Banii ceruţi îi putem strînge cu uşurinţă ; iar cele trei întărituri — odată ce duşmanul a părăsit ţara şi după ce şi-a trimis oamenii la vetre — ei bine, vom putea pune mina iarăşi pe ele.

— Iată vorbe înţelepte, se auziră mai multe voci. Hans Peters nu e dintre cei care spun palavre.

Acum Johan Arens făcu repede doi paşi înainte, întinse braţul şi rosti cu tărie :

— Cunoaşteţi oraşul de acolo ? Nu e oare Meldorf ? Oare nu acolo i-au măcelărit ei acum trei zile pe fraţii şi surorile

noastre, pe bătrâni, pe tineri, pe cine se nimerea ? Oare nu acolo singe de om, singe de dithmar-scheni, a curs gliră pe ulițe cum curge apa? Și ne mai vorbiți de pace ? Pace ! Da, pace cum are mielul care privește răbdător cum i se căsăpește mama și care se culcă rumegînd în liniște, întinzînd singur gîtul spre cuțit. Dumnezeu și Sfîntă Fecioară, cine a văzut ceea ce i-a fost dat lui Holm să vadă, trebuie să se prefacă în leu turbat, chiar dacă are o inimă de iepure. Vedeți acolo pata întunecată ce se zărește pe turnul bisericii din Mei idori ? Stîlji ce înseamnă aceea ? Este stîndardul regal stîndardul singelui, care flutură ca o cobe a biruințe asupra statului liber Dithmarschen și care ne amenință; — ei bine, toți voi, care v-ați săturat de libertate și d< viață, alergați acolo, îngenuncheați în fața Danebrogului cum n-a mai îngenuncheat nici un dithmarschean dupi izbînzile de la Bornheved ! İngenuncheați ! Plecați capu în fața securii — și încă, murînd, mîngîiați-vă cu gîndu că nu mai puteți vedea cum soldații învingători vă ne cîntesc nevestele și fetele și vă ucid copiii. Auziți, auziți cuțn tună acolo ! E răgetul celor ce închină ca Dithmar sehen să fie al lor ; închină pentru nimicirea și pieirei voastră. Nu vreți să mergeți acolo, să le mulțumiți pentn urările lor ? i

Aici Arens se opri puțin ; privirile tuturor erau ațîn-] tite spre Meldorf, de unde se auzea o bubuitură de tun, după alta și se ridica un nor de fum după altul, pînă ce un singur nor uriaș care învălui întreg orașul.

Încă nu găsise nimeni ce să răspundă cuvintelor ațîta-^o toare pe care Arens le rostise cu atîta tărie. Unii tăceau îngroziți, alții erau prea întăriți ca să poată vorbi ; iar ceilalți se bucurau în tăcere că auziseră tocmai ceea ce simțeau și ei.

În cele din urmă, Wolf Issebrand, zîmbind și vorbind cu glas tot atît de batjocoritor ca și Arens, spuse : l — Dacă ne ducem la acei preamilstivi domni, să ntî uităm să luăm cu noi, ca semn al smeritei noastre supu-] neri, stîndardele pe oare părinții noștri le-au depus în biserică ! Le vom așterne la picioarele dușmanilor —; aceste stîndarde care au fost răpite blagorodnicilor duci, și conți la Hamme, la Anbroen și aici, chiar aici la Wöhrden, cu atîta obraznicie și îndrăzneală ! Aici la Wöhrden, unde plumbul topit a fost plătit cu oțel rece și unde nobilii oaspeți au fost primiți cu atîta lipsă de bunăcuvință ! ^o Cu aceasta vom face cea mai bună dovadă a căinței și pocăinței

1 Contele Geert cel Pleșuv (Niels Ebbesens) încercase să supună Dithmarschen. El pătrunse în Wöhrden și risipi mica oaste a apărătorilor, > din care o parte căută refugiu în biserică. Cum cel închiși acolo nu vroiau să se predea, contele a poruncit să se dea foc bisericii ; cinci

noastre, pentru păcatul strigător la cer al părinților noștri de a nu-și fi precupețit viața și avutul pentru neamănare și țară.

Răsunetul acestor cuvinte a fost izbucnirea năvalnică a toi ce mocnise înăbușit atîta vreme în mii de inimi vitejești și dornice de luptă — întocmai cum apele mari se rostogolesc cu putere neînfrîntă peste zăgazuri, rupînd și rostogolind cu ele tot ce le stă în cale. Aproape într-un singur glas fu hotărît și vestit ; luptă pentru libertate sau moarte ! — și aceasta cu vorbe tari și sudalme groaznice.

Nu a lipsit mult ca Holm și ceilalți propăvăduitori ai păcii să cadă jertfe acestei dezlănțuiri de sălbatic avînt războinic. însă Arens și mai mulți alți membri de vază ai Colegiului făcură zid în jurul lor — își dădeau seama că acum, mai mult decît oricînd, era nevoie de unire, că fiecare braț era scump și că sub nici un cuvînt nu trebuia să se facă vărsare de sînge între ai lor.

Issebrand tăcu ; pentru el era totuna dacă venea sau nu venea cu ei Carsten Holm și cei care gîndeau ca dînsul. Numai cînd începură dezbaterile pentru măsurile de apărare, spuse cam înțepat:

— Să auzim părerea lui Carsten — poate că de data asta ne va destăinui unde să-i așteptăm pe dușmani.

Liniștit și făcîndu-se că nu-l atinge înțelesul răutăcios al acestor cuvinte, Holm răspunse :

— Întîia dată ne-au înșelat dușmanii, dar acum cred că am prins din vorbele lor că-i putem aștepta, sigur, pe drumul cel mai apropiat de la Meldorf la Hemmingstedt.

Johann Arens spuse surîzînd :

— Cred că Holm nu prea are noroc cînd încearcă să ghicească — de obicei se întîmplă tocmai pe dos ; și de aceea eu unul socot că trebuie să-i așteptăm pe oaspeții noștri ori la Hamme ori la Busum.

— Eu însă, spuse Issebrand, împărtășesc de data asta părerea lui Holm. Nu putem crede că el ghicește rău plumbul ! Incepu să se topească și să picure pe flithmarscheni, aceștia, în deznădejdea lor, încercară o ieșire. Din toate părțile le veniră în ajutor cete din oastea risipită. Holsteinenii fură bătuți ; două mii din- tr-înși căzură, Contele scăpă numai cu fuga ; el nu și-a mai încercat niciodată norocul în Dithmarschen.

chiar întotdeauna. Data trecută ne-am încrezut în el și am greșit ; dacă de data asta nu ne încredem într-însul, s-ar putea întîmpla să greșim din nou.

— Ca să nu greșim cu totul, strigă unul dintre cei Patruzecișiopt, ne-iam putea întări în toate trei pozițiile. Ele nu sînt iatit de îndepărtate una de alta încît să nu se poată veni repede în ajutorul celei care va avea de înfruntat atacul cel mai puternic. Iar dacă dușmanul își împarte forțele, va fi nevoie oricum să le împărțim și noi pe ale noastre.

Fată de aceasta, unii fură de părere că ajutorul ar veni prea tîrziu în cazul în care dușmanul și-ar uni toate oștile

Împotriva uneia dintre poziții și că un atac. la Blisum ar putea fi zădărnicit dacă se deschid zăgăzurile și ținutul Marsch va fi pus sub apă. în cele din urmă, după lungi dezbateri, hotărîră că trebuie să fie apărate toate căile spre Nordmarsch, însă cea >spre Hemmingstedt cu efectivul cel mai slab, fiindcă are poziția naturală cea mai puternică. Cei mai mulți dintre membrii Colegiului socoteau că era destul ca acolo să se afle un singur steag și cîteva tunuri.

Tocmai cînd urma să se ia această hotărîre, o poteră aduse trei iscoade dușmane. Două dintre ele fură rupte în bucăți de mulțimea îndrîjită ; pe cea de a treia, Isse- brand izbucni să o scape și, cercetînd-o cu îndemînare, s-a putut afla că dușmanul plînuia să atace în adevăr acolo unde bănuise Holm.

Cei mai mulți credeau că era doar un șiretlic de război — totuși, știrea avu drept urmare că se spori pînă la trei steaguri efectivul de pe drumul spre Hemmingstedt, adică la vreo cinci sute de oameni, cu douăsprezece tunuri.

Trupa necesară a fost strînsă din cele trei comune : Neuenkirchen, Hemmingstedt și Wöhrden. La dorința sa, Issebrand primi comanda acestei poziții, dar el mai ceru ca să-i fie alăturat și Carsten Holm, cu aceleași puteri de comandant.

Mulți se arătară minăți la auzul unei asemenea cereri, dar Issebrand îi lămurî cu multă răceală : Holm l-a fost însoțitor în solie — acum voia să-l aibă lîngă el și în luptă. De la adîncă lui înțelepciune și marea lui viclenie aștepta un puternic ajutor. La acestea, Holm se sili să zîmbească, dar un fizionomist ar fi citit pe chipul său atât neîncredere în lauda lui Issebrand, cît și neplăcerea de a primi cîntea ce i se făcea.

Așadar, totul era orînduit ; acum se punea întrebarea : care dintre părțile oastei de jăpărare să poarte stindardul cel sfînt, crucea minuită ? Fiecare parte cerea pentru ea aceiașă întru chipare a cheazăsiei și ocrotirii, susținînd că postul ei era cel mai important și cel mai primejdut și întărîndu-și spusele cu tot soiul de temeuri — și mai puternice, și mai slabe. Cei Patruzeceșiopt văzură că nu puteau face altceva decît să lase sorții să hotărăască.

Atunci Carsten Holm sări înaintea lor și strigă îmbufnat că acolo unde avea să fie crucea voia să fie și el — că anumiți oameni au pus la îndoială vitejia și cîntea lui — ei bine, stăruia acum să i se dea prilejul a dovedi că are și una și alta iar pentru așa ceva locul cel mai potrivit era Dusendüwelswarf.

Unul după altul, membrii Colegiului încuviințară și unii, îi sprijiniră chiar cererea, arătînd că acest loc se află în mijlocul liniei de apărare, de unde crucea, odată cu luptătorii, putea fi dusă repede la punctul amenințat, dacă era atacată una din aripi.

Obrazul posomorît al lui Holm se schimbă pentru o clipă într-un mic surîs răutăcios ; el îi aruncă o privire scurtă lui Issebrand, iar una mai lungă lui Reimer. Acesta din urmă stătuse pînă acum tăcut, în afara cercului, și nu prea urmărise mersul sfatului. Acum intră drept în mijlocul celor Patruzeciopt și spuse :

— Nu mă mai îndoiesc nici eu că dușmanul vrea să atace la Hemmingstedt și vă rog să ne trimiteți acolo și pe noi, cei din Wiemerstedt.

Colegiul încuviință și aceasta.

Apoi, întreaga adunare, Colegiu și popor, intrară în biserica din Wöhren oare, după războiul împotriva contelui Geert, fusese mult mărită și bogat înzestrată cu odore. Preoții stăteau în fața altarului și dădeau bine- cuvîntare poporului adunat la rugăciune. Înaintea preoților se orînduiră și ingenuncheară pe două rînduri în jumătate de cerc cei patruzeci și opt de dregători ai țării.

— cel mai mulți dintre ei preacinstiți bătrîni cu plete albe. În spatele lor se înghesuia popor, cît încăpea în biserică. Pe măsură ce intra mulțimea, preoții blagosloveau în toate părțile. Corul începu să cînte și cîntarea se înălța spre boltă și se răsfrîngea în ziduri. Stindardele, acele mindre mărturii ale faptelor vitejești săvîrșite de părinți, se legănu deasupra capetelor poporului care se închina.

Atunci ieși din paraclis, între doi preoți, o fecioară purtînd vâlul și smeritul veșmînt alhastru-cenușiu de călugăriță — era Telse Wollersien ; după ea venea un al treilea preot, purtînd sfînta cruce. Se opriră cu toții în fața altarului și, în timp ce răsunau cîntece de slavă, preoții îi scoaseră de pe cap vâlul, îi acoperiră pieptul cu o platoșă de aur și brațele cu zale, îi puseră pe cap o chivără cu pene înalte și îi dădură crucea în mîini.

Cum stătea așa, în frumusețea tineretii, cu ochii stră-lucitori și obraji îmbujorați, pletele-i grele cîzînd pe umeri, semăna cu o valkirie sau o zeiță a războiului care primește jurămîntul de credință al muritorilor.

După ce se isprăvi slujba și mulțimea ieși din biserică, frumoasa păvăzașă feciorelnică fu predată lui Wolf Issebrand — și acesta, la rîndul său, o predă, odată cu comanda gărzii crucii, lui Reimer.

Tînărul, îndrăgostit dar neînduioșat, primi cu mindrie această dovadă de mare cinste. Și astfel, însoțită de îm-bărbătarea celor mai bătrîni și de urările celor tineri, porni mica ceată de viteji, care ținea în mîinile ei ursita necunoscută ce aștepta țara Dithmarschen.

Trecuse de amiază cînd ajunseră la marginea ținutului Geest, la sud de Hemmingstedt, acolo unde șesul se întinde de la Meldorf spre regiunea mlăștinoasă. Drumul din oraș înspre Nordmiansch e închis între șanțuri și merge în linie dreaptă spre

virful șesului de Geest ; însă la depărtare de cam o bătaie de săgeată face un cot spre apus și numai ceva mai departe ajunge pînă la înălțimea șesului.

Tocmai înaintea acestei cotituri, Wolf Issebrand își opri ceata și puse să se ridice îndată un val de apărare. La aceasta luară parte eu însuși tineri și bătrîni din cei care însoțiseră pe luptători, apoi și alții care veniră în grabă de prin satele cele mai apropiate. Oricine putea să-și folosească brațele dădea ajutor — cu tîrnăcoape, sape, lopeți și roabe. Chiar și cei care nu erau în stare să facă altceva, adunau pietre.

Issebrand era pretutindeni și conducea lucrările ; nu era nevoie de nici o îmbărbătare — încă înainte de a se lăsa noaptea, valul era ridicat j>e întreaga lățime și la adăpostul său erau puse în bătaie tunurile. Dintre acestea, șase puteau bate spre partea dreaptă a drumului, iar celelalte șase puteau ține sub foc și cotitura. Un șant adînc împrejmua întreaga întăritură, iar la depărtare bine socotită mai erau alte două valuri, tot cu parapețe, ceva mai jos.

Toată după-amiaza fusese o ceață deasă, binevenită pentru a ascunde privirii dușmanului ceea ce se făcea aici.

Era miezul nopții ; stelele sclipeau fără vlagă prin vălul subțire de ceață. Vremea era călduță, liniștită, vîntul adormit și aerul nemișcat — parcă se întreba cerul din care parte și împotriva cui să dezlănțuie furtuna. Se auzea numai vuietul mării, veșnic în frămîntare, acel glas prevestitor ce nu ajunge niciodată neluat în seamă pînă la urechile țaranului din Diithmarschen.

Issebrand auzi și el acel glas mergînd dintr-un capăt în celălalt al valului — se opri în fața lui Reimer, care stătea cu capul plecat, rezemîndu-se pe un tun, și îi spuse :

— Mîine vom avea vreme neliniștită și vînt dinspre miază-noapte ; dacă vrea dușmanul să poștească la noi, poate că va trebui să se bălăcească și să înoate. Capul sus, Reimer ! Văd că nu ai chef de dormit, cum nu am nici eu — hai să tragem un cîntec !

Reimer plecă de lîngă tun și se uită înapoi — acolo era cortul în care se afla Telse, cu tatăl ei și cîteva femei din neamul Wollersien.

— Te temi să n-o trezești pe stegara noastră ? îl întrebă Issebrand. N-ai grijă, că nu doarme, cum nu dormim nici noi. I-am auzit toată noaptea cum vorbeau în șoaptă, acolo înăuntru. Cîntă, băiete și fii vesel.

Acum tînarul tresări, se duse iarăși la tunul său, se așeză pe teavă, apucă sulita de lîngă el și începu un cîntec popular de război. Întîi se adunară în jurul său mai mulți alții, ținîndu-i isonul ; apoi, pe măsură ce se deșteptau, de-a lungul întregului parapet, luptătorii care nu voiau să-și părăsească looul cîntau cu toții vechiul cîntec ce le era atît de drag.

— Åsta-i Reimer ! oftă Teise și plecã obrazul îmbu-
jorat pe crucea rece care o despărțea de iubitul ei ; dar suratele
ei ieșirã din cort ca să poată auzi mai bine frumoasa voce a
tînărului.

Adesea, înainte vreme, la serbãri vesele, cînd tobele și
fluieretele tăceau și flăcãii aveau irãgaz să mai rãsufle, ele îl
înconjuraserã pe tînãr, ascultaserã la cîntul lui frumos și
fuseserã pline de voie bună.

6 Ziua de 17 februarie începu: pentru mii și mii avea să fie
cea din urmă a vieții. După miezul nopții se stîmîse un vînt de
nord-est, care spori mai apoi pînã la furtună puternică, gonind
norii reci, grei de ploaie, dinspre mare spre uscat.

Tîrgușorul Meldorf era cuprins de zarvă și forfotă j casele
erau pline de luptători care benchetuiau, iar cei care nu mai
încăpeau în case roiau pe străzi în toate par- țile. Peste tot
răsuna cînt și muzică, dar mai ales acolo unde altădatã se
auzeau numai liturgiile și psalmi — întrd vechile ziduri austere ale
mănãstirii. Sunetul voios al cornurilor, flautelor și violilor se
potrivea tot atît de puțir cu șuieratul vîntului și vuietul din afarã,
ca și strălucire^ lãmpilor din marea trapeză prefăcutã în salã de
dans. I Deodată, cel dintîi bubuit de tun făcu să zbirniie fe-
reștrele cele înalte. Dansul se opri. Muzica încetã. Gava| lerii
multumirã domnițelor, le duserã la locurile lor și la grabã furã
schimbate între multe perechi tainice strîngerj de mîini, cuvinte
de dragoste și priviri oare spuneau încă mai mult, chiar dacã
adesea nu erau decît în glumã. Ia fiecare dintre ei mai dăinuiau
încã plăcerile nopții trei cute și, în zorul plecãrii, se și gîndeau la
viitoarele nopți pe care avea să le petreacă la Heide ; ba, cite un
cavale| îndrãgostit își și dădu întîlnire cu aleasa inimii sale
pentru seara următoare.

Nici o despărțire nu fu atît de dureroasă ca aceea dintre
Ebbe Geed și dragãlașa Ida Rantzau ; ea plină de bucurie în
nãdejdea de a-l revedea cit de curînd — el plin de neliniște și de
presimțiri ciudate.

— Voi avea^ să înfrunt o luptã nesigurã — spuse el| cînd
duse la buze pentru a treia oară mina fetei — și aceastã
nesiguranță, frumoasă domniță, îmi zăvorășt<-| limba.

— Nu face nimic, rãspunse dînsa cu un zîmbet șiret,
ne vom revedea doar foarte curînd — numai să nu uitați pînã
atunci ce mai aveți să-mi spuneți.

— Foarte curînd ! repetã el oftînd adînc, lăsã mina
fetei și apucã inelul de pe degetul său, îl rãsuci de mai multe ori,
îl scoase pe jumătate și apoi îl înfipse la loc. Ida își plecã genele
într-o dulce așteptare.

Atunci a doua bubuitură de tun zgudui ferestrele ;
perechea îndrãgostită sãri ca dintr-un vis.

— Încă o strângere de mâini, încă o privire înflăcărată, un „la revedere” șoptit în taină și cavalerul danez ieși în grabă din sală, ca și toți ceilalți, ca să schimbe straietele ușoare de bal cu veșmintul greu de oțel al dansului armelor.

— În curtea mănăstirii stăteau înșeuăți caii de luptă ai regelui, ai ducelui și ai celorlalte căpetenii, tropăind nerăbdători și făceau spume mușcându-și zăbalele. Mîndrii cavaleri stăteau la poarta mănăstirii, împlătoși și în-coifați, în așteptarea celui de al treilea semnal. Hans Ahlefeldt se înfățișă înaintea celor două capete încoronate și spuse cu glas care voia să pară nepăsător :

— Vreme cam neplăcută pentru o călătorie, după o noapte fără somn.

— Ba chiar a dracului, răspunse regele Hans și, prin ușa deschisă, privea cerul care împrășca pe pămînt un amestec de picături de ploaie și fulgi de zăpadă.

— Nu e mai rea pentru noi decît pentru dușmanii noștri, fu părerea ducelui Friedrich.

— Dar noi avem vîntul în față, mîrîi Ahlefeldt.

— Cu-atît mai bine ! hotărî ducele, oamenii noștri vor fi cu-atît mai zeloși să intre în noile cvartiruri !

Ahlefeldt nu era tot atît de înflăcărat :

— Va fi greu să înaintăm prin mocirlă și tunurile noastre nu vor putea trage.

— Vom lovi atunci cu sulitele și paloșele 1 strigă Friedrich. Avem destul ca să apărăm Danebrogul vostru !

— Era o obrăznicie față de un general danez de rangul lui Ahlefeldt și răspunsul ar fi fost foarte mîndru — dar în clipa aceea tunul de alarmă bubui pentru a treia și cea din urmă dată. Regele mormăi în timp ce încăleca :

— Poate că nu era rău dacă mai așteptam încă o zi, frate Friedrich. E o vreme afurisit de a dracului !

— Nu drăculeți vremea Domnului ! rosti ducele. E ziua nunții noastre cu bogata băltoacă. În poala miresei curge aur din ceruri.

— Curge apă ! strigă regele. Asta o văd — și apoi va curge sînge ! Așa vreme de nuntă — să fie a dracului !

— Apoi dădu pînteni armăsarului său, care sforăia de nerăbdare, și porni urmat de toată suita să treacă în revistă trupele aliniate.

— În fruntea oștirii de treizeci de mii de oameni era uriașul iuncher Slenitz, comandantul Marii Gârzi, împlătoșat în oțel din cap pînă în picioare, pe un armăsar negru, tot atît de uniș. Cînd regele ajunse în fața iuncherului, îl salută cu paloșul său cel lung, ridică viziera și spuse :

— Cu Încuviințarea Maiestății Voastre, o iau înaintea și poruncesc o cină caldă și un bun cvartir la Heide.

Regele dădu din cap și răspunse :

— Vor fi binevenit amândouă, după gustarea rece de azi dimineată. La revedere până atunci, iunchere.

Slenitz pormi în trap ; calul sufla greu sub povara pe care o purta. După comandant uriau tunurile Marii Gârzi ; urmau apoi cei cinci mii de mercenari, atât de vestiți și atât de fioroși. Lungile lor sulite se legănau în cadența tobelor, surlilor și a unui cînt monoton urlat cu glasuri răgușite ; lungi coloane coborau pe povimișul din fața porții de miez de noapte a orașelului. După aceștia venea pedestreimea holsteiniană, cu tunurile ei ; cînd un steag ajungea în dreptul regelui și ducelui, se oprea cîteva clipe și dădea onorul, după datina ostășească de atunci. Urmău soldații danezi și, în sfîrșit, cavalerii în fruntea cărora se încolornară regele și ducele cu suitele lor, avînd în frunte pe Hans Ahlefeldt cu falnicul Danebrog.

Cavalerii holsteineni formau ariergarda ; după aceștia venea convoiul oastei — nesfîrșite șiruri de furgoane cu muniții și subsistență, unele încărcate cu bere, altele cu vin și iarăși altele duceau pături, pături și perne, veselă de tacîmuri ; unele ale regelui, altele ale ducelui și altele ale cavalerilor holsteineni. Apoi carele pline cu de-ale min- cării : vînat sau carne de vită — totul gata pentru frigare sau cuptor.

La urmă de tot veneau vivandieri și vivandiere, muzicanți și saltimbanci, neveste își copii de ostași, fără nici o rînduială. Dacă vremea ar fi fost mai bună, n-ar fi lipsit nici nobilele domnițe. Ele trebuiau însă se se multumească a rămîne mai departe la mănăstire și, de la ferestrele acesteia făceau semne vesele de rămas bun soților, iubiților, taților, fraților, rudelor și prietenilor.

Cei de pe valul de la Dusendduelswarf au ziseră bu-buitul celor trei semnale de la Meldorf, cu toate că vîntul sufla împotriva. Dar ceața era groasă și plină de zăpadă, așa că nu era cu putință să se vadă pînă acolo, după cum nici nu se putea ghici încotro avea să se îndrepte dușmanul. Furtuna creștea mereu și viscolul se întîrtea.

Issebrand făcu o inspecție a tunurilor, porunci să se acopere gropile în care avea la îndemină pulberea și fitilurile, ca să fie la adăpost de umezire, dar nu înceta să se uite din cînd în cînd și spre drumul de la Meldorf.

Trecuse ceva mai mult de un ceas după ce se auzise cea de a treia bubuitură de tun acolo, cînd Reimer strigă de la postul său de observație :

— Văd ceva sclipind acolo, în depărtare — vino să vezi și tu, Wolf Issebrand !

Acesta sosi în grabă, se uită cîteva clipe și deodată strigară amîndoi într-un glas :

— Iată-i !

Cei din tranșee săriră cu toții ca să ajungă pe parapet, dar căpetenia îi opri :

— Înapoi ! N-aveți ce căuta aici ! Dușmanul nu trebuie să prindă de veste că-l așteptăm, decît abia cînd va vedea fumul tunurilor noastre ! Păstrați rînduiala ; fiecare la postul său !

Mai privi odată spre Meldorf ; acum putea desluși bine în zăpada albă un șirag întunecos și slabe luciri de arme ; pe măsură ce se apropia, fișia cea întunecoasă se arăta tot mai mare și mai lungă. Lucirile se înmulțeau și se întăreau.

Issebrand se repezi la adăpostul ștafetelor :

— Încălecați, băieți, și zburăți în galop la Heide !

Spuneți celor Patruzecișopt că dușmanul vine aici ; să ne trimită întăriri din Lunden, Delve și celelalte comune din nord. Să trimită oameni în goană la Busum, la stăvilare, și să se deschidă zăgazurile^ — dacă n-au și fost deschise pînă acum — să nu se piardă nici o clipă !

Apoi se repezi la tunari :

— Ochiți țintă în șosea — dar nimeni nu trage înainte de a da eu poruncă ! Ați înțeles ?

Ostirea dușmană înainta destul de încet. Pe bucata de drum de la Meldorf pînă acolo unde mărșăluia acum, îi și; pierise ținuta războinică își se destrămase ordinea. Vremea se strica tot mai rău, drumul se desfunda tot mai mult.; Numai cu greu puteau să țirile cai înaintași tunurile cele grele : cînd se opintea unul, celălalt se poticea în nămol ; ici se rupea un ham, colo se năruia un cal istovit — toate acestea căsunau opriri.

Pedestrimea care venea în urmă trebuia să frămînte aluatul brăzdat de roțile tunurilor : oamenii oboseau și gi-; fiiau, șirurile șovăiau, se învălmășeau, se rupeau, iar cei; din margini erau împinși în șanțurile adînci din amîndouă părțile drumului. Peste tot înghesuială, stîlciri, ocări și în-; jurături — dezordinea creștea și ofițerii nu mai erau în stare să o stăvilească. Numai cîlid Slenitz își întorcea calul și urla cu glasul său de leu, se făcea liniște pentru cîteva, clipe.

Ajunseră astfel la depărtare de vreo două sute de stînjeni de val fără să-l bage în seamă, căci zăpada îi biciuia drept în ochi, iar oamenii lui Issebrand așteptau nemișcați și tăcuți.

Închkerul Slenitz era nerăbdător și pomise ceva mai repede înaintea trupei — cînd văzu deodată cel dintîi dintre șanțuri, oare tăia drumul tocmai unde era cotitura. Se opri și desluși acum, în aceeași clipă, nu numai cel de-al doilea șant, dar și valul pe al cărui parapet se întrezăreau _ țevi de tun și capete de oameni. Se întoarse repede la ar săi, porunci pedestrimii să stea pe loc și tunarilor să deschidă focul asupra valului. Începuse să-l nelliniștească tă-> cerea dușmanilor.

Cînd Issebrand văzu că se întorc tunurile și se deshamă caii, dădu poruncă să se înceapă singeroasa muncă a zilei ; trei ghiulele brăzdară și surile înghesuite ale Gărzii.

Tunarii lui Slenitz răspunseră acestui salut, dar nu pu-
teau trage și ei în came vie, mai întâi fiindcă viscolul stîin- jenea
ochirea și apoi fiindcă dithmarschenii aveau acoper-
lire bună în spatele valului — totuși căzură cîțiva și dintre ai lor.
Urmară mai multe salve din amîndouă părțile — cele ale
dithmarsehenilor năprasnic de ucigătoare, ca și cea dinții, pe
cînd focul Gărzii slăbea tot mai mult. Cîteva tunuri fură lovite și
scoase din luptă, la altele se umezise pulberea sau fitilul și nu se
aprîndea. Atunci Slenitz porunci să se ia valul cu asalt. Vitejii săi
luptători primiră cu bucurie asemenea poruncă — erau deprinși
să se bată, iar nu să se lase sfrîtecați fără să se poată apăra.
Trecură în goană pe lîngă tunurile amuțite și mereu înainte —
spre cel dinții șanț, își așezară de-a curmezișul acestuia lîncile și
deasupra mînunchiurile de nuiiele și împletituri de răchită,
pregătite la Meldorf pentru un asemenea prilej. Unii mai curajoși
săriră de pe un mal pe celălalt. Bucata de pămînt dintre cel dinții
și cel de-al doilea șanț se umplu repede.
Dar acum se ivi o nouă piedică : mînunchiurile de nuiiele
și împletituri de răchită trebuiau aduse tocmai de la furgoane și
trecute apoi prin șirurile dese de pe drum. Oștirea nu se putea
desfășura nici în lături, fiindcă de o parte și de cealaltă a
drumului erau șanțuri adînci. Ghiulelele dithmarsehenilor nu
conțineau să doboare fișii întregi din aceste rînduri îmbilcsite.
Lunga coloană zvîcnea, se fră- mînta, se sbuciuma, se clătina, se
zbătea, ca un șarpe uriaș în care se înfig cuțite din toate părțile.
Pierise ordinea și, odată cu ea, și chibzuință liniștită ; în locul lor
asupra ostașilor se abăt看 frica. Ofițerii dădeau comenzi nesigure,
șovăitoare, care adesea se băteau cap în cap. Răniții se
vălcăreau și urlau. Se auzeau limpede, purtate de vînt, strigătele
de bucurie, de bațjocură, blestemele și amenințările dithmar-
sehenilor. Toate acestea măreau neliniștea și zăpăceala unor
luptători atît de obișnuiți să învingă. Nu era altă scăpare decît să
dea înapoi, să iasă din această capcană ucigătoare. Grozavul
glas al căpeteniei, pe care încă nu-l acoperea nici gălăgia, nici
furtuna și nici bubuitul tunurilor, porunci :
— Retragere !
Fu o învîlmășeală sîngeroasă — mai sîngeroasă încă
decît ofensiva. Oamenii se îmbulzeau, se înghesuiau, se îm-
piedicau, erau călcați în picioare. Fiecare se îmbrîncea să treacă
șanțul ; în multe locuri se rupseseră șubredele podețe. Șanțurile
se umplură de trupuri de ostași, care acum formară un fel de pod
pentru cei care urmau după ei.
Juncherul Slenitz nu se umise din locul său. Liniștit,
neînfricat gîndea pe armăsarul lui în timp ce ghiulelele îi zburau
pe la urechi și avangarda se îmbulzea destrămată în jurul său. Pe
el nu-l putea doborî începutul nenorocit a luptei, ci îl îndemna să
ia măsuri pentru un alt atac, cv alte mijloace. Făptura lui uriașă
se înălța deasupra luptă-; torilor pe care îi comanda. Oamenii se

frământau în juru lui, ca talazurile mării în jurul unei stînci care rămîm neclintită în marea turbată și furtuna dezlănțuită.
De pe parapetul valului, Issebrand privea tăcut și zîrnw bitor zăpăceala oastei dușmane. Tunurile sale fulgerau și bubuiaau fără încetare.

Reimer din Wiemerstedt, venind lîngă el, zise : 3
— Se vede că gălurile noastre nu sînt pe placul nobi-] lilor noștri dușmani — nu le trebuie mai multe și vor să-] plece — nu s-ar cuveni poate să-] însoțim o bucată dd drum ?

— Încă prea devreme, Reimer, încă prea devreme, răs-] punse cel care simțea povara răspunderii pentru ai sai. Nii trebuie .să jertfim oamenii noștri decît atunci cînd nu mai avem ^altă nădejde. Deocamdată tunurile noastre le fad destulă cinste dușmanilor. Să așteptăm pînă ce marea ne va veni în ajutor — bunul și vechiul nostru tovarăș dej luptă trebuie să sosească de la o clipă la alta.

Deodată văzură amîndoi o ceată de oameni care tre-^ ceau pe lîngă val și se năpusteau asupra drumului.

— Cine sînt ăștia ? întrebă Reimer.

— Nu știi ? Sînt întăririle pe care ni le trimite Heide] Este steagul celor din Tellingstedt. Dar sînt prea năvalnici — și asta nu-i bine ! Uite cum Garda își reface rîndurile și se pregătește să-i primească !

— Trebuie să le venim în ajutor !
, — Pentru nimic în lume ! Soarta țării e în mîinile noastre. Dacă părăsim întăritura asta și ne covîșește uriașaj oaste dușmană, totul e pierdut !

— Uite-i ! Acum sar peste cel din urmă șanț — uite] cum își întorc sulilele și le întind ! Acum e acum ! Poruni cetele cel puțin să înceteze focul — altfel îi secerăm pe-af noștri odată cu dușmanii !

— Nu, nici asta ! Du-te de le ordonă tunarilor și ochească ceva mai sus ; dar să tragă mereu și să nu precu* pețească ghiulelele.

Reimer se grăbi să comunice tunarilor ordinul lui Issebrand. Gînd Slenitz văzu atacul celor din Tellingstedt, îi strigă trupei sale :

— Pe ei, băieți ! Acum punem mîna pe ei ! Au venit fără să-i chemăm — luați-i în primire, așa cum îi șade bine Marii Gărzi !

Se încinse o luptă înverșunată. La început, Garda nu putu ține piept atacului năvalnic și sulilelor mai lungi de- cît lăncile lor. Dar nu putea fugi departe — drumul era închis. O coloană o împingea înainte pe alba. Neputînd fugi, oamenii fură siliți mai întii să stea pe loc și apoi să pornească împotriva cetei de semeți care se încumeta să-i atace.

Un sfert din steagul de o sută de oameni din Tellingstedt căzu ; ceilalți săriră cu sulitele lor întoarse peste șanț, unde Garda nu putea să-i urmărească îndeaproape.

Lângă Issebrand și Reimer se mai urcaseră și alții pe parapet ca să privească lupta. Issebrand își frângea minile :
— Ei, vedeți ? lureș fără chibzuință ! Pierdere de singe fără folos.

Apoi alese doi dintre oamenii mai tineri :

— Voi amindoi — călare și goană la Heide ! Spuneți-le că focarul luptei e numai aici. Nu auzim nici o lovitură de tun din altă parte. Aici să vină toți. Și întrebați-i ce se întâmplă cu zăgazurile de nu se revarsă marea ? Dacă cei din Norremeldorf și Biisum dorm — apoi să dea trăsnetul într-înșii !

Ștafeta porni în galopul cailor spre Heide.

Acum sosi în pas alergător o nouă trupă — erau steagurile din Delve.

Comandantul Gărzii, încercat în atâtea alte războaie, nu voia să piardă c-el dinții slab suris al soartei armelor ; porunci ca toate tunurile care mai puteau fi folosite să fie așezate în bătaie și să tragă în ceea ce rămăsese din oamenii din Tellingstedt. Aceștia, nehotărâți, nici nu înaintau, nici nu se retrăgeau. Oamenii din Delve, care nu mai încăpeau în adăpostul valului, rămăneau și ei în bătaia tunurilor dușmane.

Issebrand văzu primejdia și trimise în grabă poruncă micii cete a celor din Tellingstedt să părăsească drumul, să se desfășoare spre apus și să atace bateriile Gărzii de acolo, pe cînd dinspre răsărit avea să o înconjoare Reimer cu cei din Wiemerstedt ; amândouă cetele trebuiau să năvălească pe drum, să pună stăpînire pe tunuri, să le scoată din luptă sau să le răstoarne. Era o încercare primejdioasă și semeață, dar dușmanii nu se așteptau la așa ceva, erau nehotărâți, încremeniți de mirare — în câteva clipe, tunarii fură covârșiți și tunurile răsturnate sau rostogolite în șanțuri. Toate acestea se petrecură atât de repede, încît pede-strimea din spate nici nu apucă să intre în luptă.

Numai ce se dezmeticiră, dușmanii încercară un atac ordonat — îi covârșiră și îi ucisă pe puținii dithmarscheni care zăboviră prea mult pe drum, dar grosul acestora se retrăsese din vreme, trecuse șanțul înapoi folosindu-se cu îndemînare de sulitele lor și îi hărțuia pe dușmani dinspre cîmpiile de pe marginea drumului. În zadar le ordonă Issebrand să se retragă ; oamenii erau atât de pomiți, atât de îndrîjiți în luptă, încît porunca unei căpetenii nu mai avea nici o putere asupra lor — ceea ce de altfel nu era ceva neobișnuit la asemenea oameni nestăpîniți din fire.

Slenitz se pregăti să-i gonească de acolo ; puse să se adune mînunchiuri de vreascuri, roți și chiar afete, tot ce putea sluji ca să umple șanțurile și, după ce-și asigură tre-cerea în

amîndouă părțile, dădu poruncă de atac, tot i-n-j amîndouă părțile, cu strigătul de luptă : *Wahr di Bur, de Garr de kummt!* „Ajută-ne, Maică Preoistă !” strigară dithmarschenii și se adunară la punctele de trecere, unde împotrivirea îndir, < jîta ținu în loc dușmanii o bucată de vreme ; mulți dintre ^ aceștia căzură, străpuși de lungile sulite ale țaranilor băl-; tăreți, mulți alții fură împinși în șanțuri.

Dar dușmanii erau mulți — atît de mulți ! Issebrand văzu primejdia pentru ai săi... dar totodată văzu și primejdia pentru dușmani : pe oîmplia dinspre apus se revărsau șuvoaie largi de apă. În sfîrșit ! Venea marea ! Atunci nu mai șovăi și strigă :

— Acum, fraților ! E clipa cea măreață — nu ca să murim, dar ca să învingem, ca să-i zdrobim pe dușmani, ca să răzbunăm sîngele nevinovat pe care l-au vărsat la Wind- bergen și la Meldorf. La luptă ! Nu vedeți că alături de noi luptă și cerul și marea ? După mine ! Înainte ! Numai înainte ! Nu vă uitați înapoi !

Cu acest strigăt, sări de pe parapet și peste șanț. Cei patru sute din Wöhrden și Hemmingstedt, după el. Ca o vijelie trecu ceata peste al doilea și al treilea șanț și, cu strigătul *Wahr di Garr, de Bur de kummt* \ se năpusti asupra dușmanului, care acum era atacat din trei părți. Cei care fuseseră împinși peste șanțuri spre răsărit și apus, fură părăsiți de ceilalți mercenari — acum atacați și din față — și căzură sub năpraznicele lovituri de sulite și halebarde ale năvalnicilor dithmarscheni. Aceștia folosiră apoi breșele făcute de dușman și se uniră cu trupa lui Issebrand. Sim- briașii lui Slenitz, îngrămădiți și încă nedumeriți, căzură aproape fără să se poată împotrivi — întreaga avangardă era nimicită.

Dar neînfricatul Slenitz mai ținea încă centrul coloanei, orînduia, îmbărbăta, îndemna la nou atac, porunci ariergărzii să se împartă în două, să treacă peste șanțuri, să-i împresoare prin flancuri pe dithmarscheni și valul, pe care apoi să-l ia în stăpînire. Gredea că acum valul era părăsit — nu putea ști că sosiseră acolo luptători noi : cinci sute oameni, cu căpetenia lor Johan Arens.

În fruntea cetei de viteji care nimicise atît de repede cam a șasea parte din Marea Gardă, trecînd peste mormane de morți sau răniți de moarte, Issebrand și Reimer pătrundeau acum năvalnic în centrul coloanei dușmane.

Se pomeniră față în față cu Slenitz — și Issebrand îi strigă lui Reimer :

— Ia tu calul, că-l iau eu pe călăreț !

— *Wahr di, Junker ! De Bur de kummt!* strigă Reimer.

Issebrand își repezi sulita în pieptul lui Slenitz — Reimer și-o înfipse adînc în pieptul calului de luptă.

— Bădăranii dracului ! tună iuncherul și cu o singură lovitură de paloș retează amîndouă sulitele.

Aoea a lui Issebrand străpunsese platoșa pieptului, dar se abătuse apoi într-o parte, astfel că virful atînze numai coastele, se încovoi și rămase atînnat ca o cangie.

În clipa aceasta, Slenitz înfipse pîntenii în cal, ca să dea buzna în cei doi și să-i doboare, dar calul, în cumplita durere a rănii de moarte, se ridică în două picioare, se clătină sub greaua sa povară și se năruie sub ea.

Iuncherul, pe cît de voinic pe atît de sprinten, rămase în picioare și ridică iarăși uriașul său paloș, dar Reimer se plecă sub arma potrivnicului său și îl cuprinse de mijloc ! Issebrand, cu o halebardă, îi pocni paloșul din mînă, un al treilea dithmarschean sări în ajutor și se agătă de gru-j mazul iuncherului și, cum împingeau și ceilalți doi, îl trîntiră pe spate. Pămîntul trosni cînd căzu fioroasa nămilă împlăi toșată și încoifată, falnicul comandant, părăsit de gardai sa, care începea acum să dea îndărăt sub loviturile năvăli nice ale neînfricategi oștii de țărani. j Slenitz, cu toate că nu era decît ușor rănit, nu se putu ridica în greaua sa armură ca să se întoarcă iarăși împo-) triva celor trei dușmani ; dar și acestora le fu mai greu să-îl omoare decît le fusese să-îl trîntească la pămînt — nici o armă nu putu străbate coiful de oțel și zalele cele groase. Acum Issebiind strigă :

— Dacă nu poate să moară de cîstită moarte ostă--șească, atunci să-î lăsăm să înghită noroi plină o crăpa ! Cîteșitrei îl rostogoliră în șanț pe uriașul pe jumătate zdrobit. Peste el, hoitul calului.

Garda, rămasă fără căpetenie, se destrăma — intrase! groaza într-însa :

— Fugiți ! Fugiți ! strigau oamenii în toate limbile. A căzut generalul ! Dușmanul învinge !

Atunci șiurii din spate ale centrului coloanei o luară la fugă ; cele dinaintea lor nu le puteau urma tot atît de repede pe drum, și săriră în amîndouă marginile șoselei, peste șanțuri, încercînd să ajungă în cîmp deschis. Însă în partea de apus aceasta se și găsea sub apă, iar cei care se îmbulzeau într-acolo își găsiră moartea. Cei care pătrunseră pînă în tufărișul dinspre răsărit, scăpară mai întîi, dar numai pentru scurtă vreme — apa creștea repede și îi ajunse și acolo. Ariergarda care, după cum

1 Păzește-te, iunchere ! Vine țăranul !

primele poruncă, sărise încă mai înainte peste șanturi, văzu fuga rin- durilor din fața ei, îi urmă pilda și scăpă sau se înecă odată cu ele. Falnica Marea Gardă — cu un ceas mai înainte încă o oștire bine încheată, de cinci mii de oameni deprinși să învingă și siguri că vor învinge — era bătută, fărâmițată, împrăștiată și nimicită.

În acest ceas hotărîtor, cealaltă parte a marii oștiri dușmane nu știa nimic despre cele ce se petreceau la Dú-senddiwelswarf — înainta încet, tot mai încet, pînă ce trebui să se și oprească. În zadar încercau regele și ducele să afle care era pricina — nimeni nu putea să dea vreo deslușire. Așa trecu un sfert de ceas și mai bine. Cît se putea cuprinde cu ochii prin zăpada care viscolea din ce în ce mai tare, pedestrirea din fața celor două capete încoronate nu se mai urnea din loc. Regele — care încă la plecarea, din Meldorf era destul de morocănos — începu să-și piardă răbdarea. Ce rost avea oprirea pe vremea asta rea ? Ceru să i se raporteze fără întîrziere pricina acestei ciudate tăra- gâneli — dar ștafetele trimise înainte, după ce răziseră cu greu printre șirurile înghesuite ale citorva regimente, în cek din urmă nu mai putură să se miște nici înainte, nici îndărăt. Altele trimise dincolo de șanturi, veniră înapoi, dar nu putură raporta decît că trupele se bălăceau în no-roiul adînc al drumului desfundat și că zăpada și fumul îi biciuia drept în ochi, așa că nu era chip de văzut ce făcea Garda.

— Se pare că luncherul Slenitz răzbate astăzi foarte încet mirii regele. Ducele luă apărarea generalului Gărzii :

— luncherul Slenitz e viteaz, dar e și chibzuit. Știe bine cum se duce un război în ținuturile astea mlăștinoase. De bună seamă, vrea să aibă calea liberă, ca să poată înainta în voie.

Acum tăceau tunurile, dar trupele din față tot nu puteau înainta.

Regele nu mai avea astîmpăr :

— E supărător și de neînțeles ! Dacă mai ține mult, sînt în stare să mă întorc la Meldorf — tot nu-i nimic de văzut ; iar de auzit, nici atîta !

Ahnefeldt se apropie acum de cei doi frați :

— Mă iertați, mi se pare că pot auzi acolo în față un vuiet înăbușit și nedeslușit.

Ascultară cu toții, dar furtuna urla prea tare ; caii tro-păiau, fornăiau și bătătoreau noroiul — toate acestea acopereau vuietul cel nedeslușit din depărtare.

În răstimp, se vîntură un zvon prin lunga coloană de soldați holsteieni, germani și danezi ; Garda s-a izbit de un val nemaipomenit de tare, apărât de sute de tunuri. Avangarda se pregătește să ia valul cu asalt. Îndată după aceasta, alt zvon : valul a fost cucerit. Apoi altul : atacul a dat greș și Garda a fost respinsă. Și, iar altul : dithmar- schenii au încercat să facă o

breșă și au fost zdrobiți. În »firșit, se și zări ceva încețoșat prin perdeaua de zăpadă;
cîțiva mercenari fugari, care se străduiau să răzbească sprq
Geest — și atunci se auziră strigăte :
—Uite cum fug țărănoii ! îndată o să se limpezească și ce
se petrece colo, în față !
Dar foarte repede se răspîndi groaznica veste :
E Garda, care fuge. Marea Gardă a fost bătută!
generalul e rănit sau chiar mort.
îndată după aceea se striga prin toată oastea daneză
— Cei din Holstein sint bătuti !
I
Amară era minia celor două capete încoronate — aveau
aici o oștire uriașă, înzestrată cu cele mai bune unelte de; luptă
și erau pironiți și înghesuți pe un drum îngust giji mlăștinos, fără
să poată veni în ajutorul celor din față, fără să poată umi din loc
pedestrimea, călărășimea sau tunurile. Veneau zvonurile, unul
după altul, unul mai groaznic decît altul. Nu era chip să aște ceva
sigur despre soarta Marii Gărzi. Nu era chip să se vadă nimic,
decît doar șirurile —i pînă la depărtare de cîțiva stînjeni, încolo,
numai zăpadă și apă — căci marea se și revărsase pe cîmpiile de
pe amînj două marginile drumului.
Trebuia să se ia repede o hotărîre — dar care ? Nimeni nu
cuteza să spună : Retragere !
Cine purta răspunderea nenorocirii ? Regele îl învinuia
pe fratele său, acesta j dădea vina pe cavalerii holsteinen* din
jurul său, iar aceștia la rîndul lor susțineau că singurul vinovat e
Slenitz. Dar în răstimp creștea primejdia, sș apropia, amenința
tot mai mult. Din față pătrundea tot mai deslușit zornăit de arme,
zarvă de luptă și vuiet de glasuri. Mai aproape, neliniștea și
dezordinea se răspîndea în pede- strime. Pînă în dreptul ei
ajungeau acum și fugari pe amîn- două părțile drumului, în apă,
sărînd, bălăcîndu-se, clăti-* nîndu-se — se auzea cum strigau
cerînd ajutor.
Ducele fu cel dintîi care rosti cuvîntul cel groaznic
— Retragere ! Trebuie să ieșim din această
blestemată capcană, să ajungem pe pămînt uscat, spre Meldorf.
Acolo îi vom întîmpina pe semeții noștri dușmani.
Amărîți, mîhnîți, cei doi frați își întoarseră caii, lăsînd în
sarcina generalilor să viină cu ^ jumătate din călărășimț în
ajutorul pedestrimii și să țină dușmanul pe loc, dacă acesta va
izbuti în adevăr să înainteze pînă acolo. Dar pentru a porni
înapoi, cei doi frați avură cele mai mari greutăți ca să treacă prin
desimea oastei cavalerilor și apoi prin ^ tre furgoanele
convoiuului. Numai cînslea datorită unor capete încoronate făcu
isă li se deschidă în silă drumul, care se închise în urma lor
pentru mii și mii de luptători.

După câteva clipe, retragerea poruncită se prefăcu în fugă nestăpânită ; fugeau cu toții, chiar și grosul oștirii, care până aici fusese crutat.

După plecarea regelui și a ducelui, generalii holsteineni și danezi voiau să restabilească ordinea destrămată și să încerce a-i izgoni pe dușmanii care, oricum, nu puteau fi atât de înfricoșători, nici ca număr, nici oa tactică de luptă ; iar dacă se va vădi că aceasta e cu neputință, trebuiau să la cel puțin măsuri pentru asigurarea unei retrageri mai puțin rușinoase.

În zadar ! Vitejia, chibzuință, disciplina — totul pierise, înghițite de o groază pe care nimic nu o mai putea înfrîna ! Sus era urgia cerului, de o parte și de alta marea cea necrutătoare, în față dușmanul cel fioros ; o singură cale mai părea deschisă, dar tocmai aceasta era cea mai primejdioasă dintre toate ; călăreți, pedestrimi, tunuri, furgoane, ofițeri, ostași — totul într-o neînchipuită învâlmășeală — oamenii se înghesuiau, se împingeau, se stâlceau, se împiedeau unii de alții, se poticneau, cădeau, erau călcați în picioare, pînă ce, din cînd în cînd, șanțurile de pe margini păreau să fie mai sigure decît drumul. Mulți săriră de bună voie în ele, alții erau îmbrânțiți de cei din spatele lor și încercau să scape de moarte înotînd sau călcînd apa îno- roită.

Dithmarschenii, care băgau de seamă că tot mai mulți din cei pe care li osîndiseră să moară scăpau în chipul acesta, veniră acum în fugă pe amîndouă marginile șanțurilor și le închiseră și această cale. Cine scăpa de acolo, era prins și străpuns cu halebarda sau trîntit în apă adîncă. Se întîmpla ca moartea aceasta să li se pară urmărilor prea înceată și atunci săreau în pilcuri peste șanț și împingeau șirurile înghesuite înspre partea cealaltă, unde alții li luau în primire cu ghioage sau pumnale. Intocmai ca paianjenii care se rotesc împrejurul muștelor prinse în plasă, le înfășoară tot mai strîns, le sicile, le înțepă, le mușcă — dith- marschenii roiau de-a lungul oștirii dușmane înclăstăte, se avîntau peste șanțuri și săreau înapoi ; erau cu atât mai sprinteni și mai vinjoși cu cît, urmînd pilda lui Issebrand, aruncaseră platoșa, chivără și scutul — nu se mai gîndeau să se apere, ci numai să atace dușmanul și să-l doi boare.

Regeasca oștire era mare, mult prea mare — de acoli i se trăgea nepasta. Dacă ar fi fost numai jumătate sau < treime atît de mare, s-ar fi putut mișca mai în voie și poati și-ar fi revenit după zăpăceala pricinuită de înfrîngera Gârzii, s-ar fi putut orîndui iarăși, ar fi fost cu putință si! se vadă și să se audă căpeteniile mari și mici și să li s< dea ascultare. Acum se vedea numai primejdia de moart care amenința din toate părțile, se auzea numai văicăritii răniților și sălbaticul strigăt de bucurie al dușmanilor în vîngători. Acum nu se mai asculta decît ceea ce porunceai) zăpăceala și groaza. Cei mai puțini căzură străpunși de sulite ; mult mai mulți se înecară în șanțuri, fură striviți sul]

copitele cailor și stîlciți de roțile tunurilor sau se prăpăd diră în alt chip.

— În mijlocul acestui noian de deznădejde, ieșiră la iveală; totuși și destule pilde de statornicie bărbătească și dispre de moarte. Cea mai frumoasă dintre aceste pilde o dădi generalul Hans Ahlefeldt cu cei "vreo cincizeci de nobili și ofițeri superiori danezi și holsteineni. Aceștia se strînseră în jurul său și al stindardului crăiesc vechi de trei veacuri — mîndrul Danebrog, întruparea obșnuinței de a lîr vinge, moștenită de la învingători. Unul după altul căzură apărătorii stindardului, cel din urmă însuși stegarul, spin tecat de paloșul lui Reimer. În clipa aceasta, cei doi tineri conți de Oldenburg, cu o mică ceață de călăreți alcătuită din ariergardă, sosi în ajutorul celor strîmtoși. Prea tîrziu Ei fură repede despărțiți de însoțitorii lor și împresurați. Cum nu mai era nici o putință de scăpare, cel mai n)ar<[strigă :

— Dithmarscheni, oameni buni ! Luați bani de răscumfa pănare pentru viața noastră... luați cîți bani voțiți... sîntenij conții de Oldenburg !

— Noi, răspunse Wolf Issebrand, sîntem țărani de] Dithmarschen și azi n-avem timp să facem prizonieri !

Cu aceste cuvinte își înfișă sulța în pieptul tînarului Cei doi frați căzură unul lîngă celălalt.

Bătălia se sfîrșise. Încă înainte de amiază, marea oaste — atît de mare și cu atîtea arme cum nu se văzuse niciodată în Holstein — era nimicită. Abia a patra parte dintr-însa s-a întors — ceilalți erau morți sau aveau să moară mai luptînd undeva cu valurile. Nimeni nu se uita înapoi decît după ce ieșea din țara asta îngrozitoare. „Unde mai întîi călăreau patru, călărește acum numai unul" — avea să cînte poporul mai tîrziu în Dithmarschen.

Jalea și groaza cuprinse întreaga provincie Holstein, întreaga Danemarcă ; aproape nu era familie nobilă în care să nu se jelească după un tată, un fiu, un frate. În zadar trimiseră soli cu bani și rugăminți smerite, ca să răscumpere trupurile celor căzuți. Dithmarschenii, mai minioși decît Hectar în țeasul morții, nu voiau cu nici un chip să predea cadavrele. Aceștia rămăseră nelîngropate și putreziră sau fură sfîșiate de fiare sălbatice și de păsări de pradă. Mai tîrziu, oasele fură adunate și din ele se durară diguri de amlindouă marginile drumului dintre Meldorf și Hemmiggstedt; aoolo au rămas încă mulți ani, precum ca să se ia amante „înjosirea celor puternici și înălțarea celor mărunți".

În răstimp, dithmarschenii pătrundeau tot mai departe peste rămășițele viăguite ale marilor oștiri regești. Tocmai în calea lui Wolf Issebrand zăcea, rezemat de o roată de car, cu capul însângerat, Ebhe Geed. Scutul îi era sfărîmat, chivără despicată. Învingătorul îl recunoscu îndată și îi spuse:

— Mulțumesc pentru data trecută¹, domnule cavaler. Ar fi fost mai bine dacă mi-ați fi ascultat sfatul — dar v-am rămas îndatorat și, dacă puteți fi lecuit, vă voi primi în casa mea.

În olipa aceasta, o halebardă se abătu străfulgerând în capul celui rănit — și odată cu pocnetul loviturii se auzi un glas urlînd cu sălbăticie : -

Sîngele de cavaler nu-i mai curat decît sîngele de conte — tot chinul cel mai scurt e cel mai bun.Învîgătorii ajunseseră pînă la convoiul oștii dușmane. Toate oarele erau părăsite. Nu mai rămăsese tipenie de om. Încă mult înainte de sfîrșitul bătăliei, toți însoți-j torii fugiseră spre Meidorf. Dar nici acolo nu mai erai nimeni. Trupa de ocupație lăsată în oraș se și afla îni Holstein cînd sosiră dithmarschenii. Dintre aceștia, o mică parte porni în urmărirea fugarilor, dar nu putu să-i ajungă.î se întoarse de la graniță și se uni iarăși cu ceilalți, care în? răstimp adunaseră furgoanele și carele cucerite în oraș. j Prada era uriașă. Spre nespusa bucurie a învîgătorilor.î se afla acolo întregul fond de război, aur nelucrat, vesela-; de argint a regelui și cea a ducelui, podoabe prețioase,, scumpe veșminte de ceremonie — hărăzite să fie purtate la serbările în cinstea victoriei, la Heide și la Lunden — ^ multe casete particulare ale speculanților prevăzători, care; voiau să poată face repede afaceri cu soldații jefuitori.

Dar în ceasul acesta, o altă pradă stîmi o bucurie încă mai mare : carele de proviant, multe și pline de merinde, vipturi și băutură, cît încăpea în ele. Unele erau încărcate cu păsări tăiate și jumulte, altele cu iepuri împănati și spinări de căprioare împănate, altele cu șuncă fiartă, altele cîl pesmeți și iarăși altele cu butoaie de bere tare, mied vechi și vinuri dintre cele mai alese — totul în mare belșug. ^

Nu la Heide, ci la Meidorf fu sărbătorită victoria —' și nu capete încoronate, conți și cavaleri o serbau, ci ță-: rani. În sălile bogat împodobite, în care cu o noapte mai înainte strălucita nobilime a Danemarcei și a llosteinului petrecuse în grațioase dansuri de curte cu frumoase doamne și drăgălașe domnițe, zburdau acum, în jocuri stîngace, bu- tucănoși țărani de băltă cu femei roșcovane și burtoase și; fetișcane zdravene — înțoliți în glumă cu veșminte scumpe,' pălării cu pene, colane de aur, funde, genunchiere și cordoane de cavaleri. Zeflemisind, își ziceau unii altora : duce, conte și baron ; femeilor le ziceau Măria Ta și fetelor înălțimea Ta. Reimer, învîgătorul lui Hans Ahlefeldt, fu salutat ca mareșal și cavaler al ordinului Danebrog ; Wolf Issebrand era conte de Oldenburg și nimeni nu avea rang mai

¹ Zeflemisire a particulei nobilitare „de”.

mic decât acela de iuncher. Lăutarii, care acasă nu se pricepeau decât la minuirea tobelor și a surlelor, găsiră instrumente în parte necunoscute, părăsite de muzicanții oas-⁷ ței fugărite — și se căzneau zadarnic să scoată din elet altceva decât sunete scîrțite și stridente. Mesele cele lungi, ¹ așternute cu damascuri prețioase, străluceau de aur, argint și cleștar șlefuit. Vinul cel scump curgea gîrlă. Unul după altul, țăranii luptători închinau în cuvinte inimoase pentru veșnica neațimare a țării Dithmarschen !

Așa trecu noaptea, după ziua de-a pururi neuitată, de 17 februarie a anului de grație una mie cinci sute.

7

În noaptea spre 18 februarie a anului următor mării bătălii de la Hemmingstedt, Reimer din Wiemerstedt veni să lbată iarăși în fereastră la Telse Wollersien — dair nu mai era ca în noaptea aceea cînd zburda vesel și fericit sub cerul înstelat de iarnă. Nehotărât, sficios, se furișa pe drumul care acum nu-i mai era îngăduit. Ceata îi învăluia pașii, vîntul aducător de moină îi răvășea pletele și de pe turla bisericii din Wöhrden bufnițele își buhăiau a jale cîntul lor de miez de noapte.

Reimer se opri smerit în fața casei Domnului, în care era atârnat falnicul Danebrog cucerit de el, între alte patruzeci și patru de drapele — amintire neștearsă a luptelor pentru neațarnare, moaște sfinte pentru neamurile ce aveau să vină. Bucuria de luptător pătrunse în inima tănărului și, odată cu ea, se strecură în această inimă iubitoare și o licărire de nădejde. Un gînd luminos sfîșie vîlul de întuneric, întocmai ca un fulger ce străbate norul negru de furtună. Se grăbi spre casa fecloarei și bătu încet la fereastră atît de cunoscută din vremuri mai vesele.

Fereastră se deschise puțin și un glas tremurător în-

trebă :

— Tu ești, Reimer ?

— Deschide de tot, Telse ! șopti el. Am vești bune.

— Ah, Reimer, oftă fata, rîmii mai bine afară. Doar nu mai am voie să te las să intri.

— De ce nu ? urmă el și, fără să mai aștepte răspunsul, se și avîntă în cameră. S-a isprăvit cu mănăstirea ! Nu te mai faci nici călugăriță, nici stareță.

— Cum așa ? Spune-mi ce s-a întîmplat — glasul nu mai era aîtit de trist.

— Să vezi... s-a întrunit un sobor mare — starețul și

călugării săi, cei Patruzeციოპთ, toți preoții și o mare mulț

țime de oameni veniți de la oraș și din toate colțurile țării! Mai întîi s-a dat citire scrisorii arhiepiscopului din Bremi în oare ne blagoslovește pe toți pentru întru Dumnezeu sfînta hotărîre de a dura o mănăstire de maici, ne povă țuiește să zorim clădirea sfîntului lăcaș și să-l înzestrăm ci odoare bogate ; apoi ne va

trimite multe moaște prețioase o aschie din crucea Mîntuitorului, o bucăică din marami Maicii Domnului și cîte și mai cîte din care nu-mi mă aduc aminte. Preoții au însoțit această scrisoare cu mult povește evlavioase.

Cel dintîi care a vorbit după aceea a fost Johan Arens „Toate bune și frumoase”, spuse el „făgăduința a fost dat și o vom ține. Banii pentru clădire îi avem. Dar de und luăm călugărițele ?

La aceste vorbe, Arens nu s-a putut opri a zîmbi puțin și fiindcă, după cum știi și tu, el n-a prea fost niciodată uși de biserică.

„Asta va fi grija noastră cea mai mică”, socoti stareța „Cred că mai greu va fi să alegem dintre cele multe, fără să jignim pe cineva.”

„Oare legămîntul călugăriei nu se face de bunăvoie ? a întrebat Arens.

„Bineînțeles, bineînțeles”, a răspuns starețul. „Cerul n primește legămînte smulse cu sila.”

Acum Arens începu să rîdă în lege :

„Preacuoernice părinte, așa cum le cunosc eu pe fetei noastre, niciuna care n-a trecut de cincizeci de ani nu l dornică să intre într-o mănăstire. Nu le arde lor de călți gârie ! Mai curînd vor toate să se mărite !”

Fetele bisericăști începură să murmure și preotul de-ai- din Wöhrden dojeni :

„Pentru un om trecut de floarea vîrstei și mai ales peq tru un membru cil Colegiului, asemenea părerî sînt prq lumești, ba chiar ușuratrice !”

Atunci Arens s-a încruntat :

„Or fi ele lumești și ușuratrice, dar nu sînt fățarnice ! Și nu îngădui niciunui preot să mă ocărăscă ! Noi, țărâna din Dithmarschen, cinstim preoțimea și cuvîntul Domnulp pe care îl propovăduiți dar trebuie să vă aducem aminte ci sîntem un neam liber, ce nu se pleacă nici în fața sceptru lui, nici a cîrjei. Nu dăm voie nimănui să ne silească, niț să ne amenințe, nici să ne momească !”

„Nimic din toate astea nu ne e în gînd”, răspunse starețul, „dar nici nu puteți să opriți înălțarea unei mănăstiri, sau să împiedecați femeile cu frica lui Dumnezeu să se călugărească.”

Johan Arens nu se dădu bătut :

„Din partea mea, călugărească-se cîte poftesc ! Socot totuși că de cît să stea încuiate într-o chilie și să tot facă la mătănii, fetele noastre cele tinere sînt mai domnice să ne dea pe cei care ne apără țara și de care avem oricînd nevoie. Cît privește fetele bătrîne, cred că nici ele nu se dau în vînt după viața din chilii — femeile noastre sînt născute în libertate, ca și noi, bărbații.”

Cuvintele lui Arens fură bine primite de toată adunarea — afară doar de fetele bisericești. Peter Nanne, unul dintre cei Patruzecisiopt, rosti atunci :

„Văd că mulți gîndesc ca Arens și poate că așa și e în adevăr. Dar aici nu părerea noastră hotărăște — ar trebui să facem o încercare.”

„Minunat !” încuviință Arens. „Aici, la Meldorf, să tot fie vreo trei sute de fete de măritat și fete bătrîne. Adu- nați-le la un loc sau duceți-vă la ele acasă — cum credeți de cuviință — și dacă veți găsi printre ele trei cărora le arde de călugărit, mă leg să dăruiesc pentru altarul bisericii din Heide trei sfeșnice de argint, nu mai puțin prețioase decît se găsesc și prin alte părți.”

„Foarte bine !” strigă preotul din Heide. „Să încercăm această pețitorie pentru Dumnezeu ! Fiecare din noi pornește pe cite o uliță și așa isprăvim repede. Veniți, frați creștini, ajutați sfintei mănăstiri să aibă fecioare și sfintei biserici să aibă sfeșnice !”

Asta o spuse în glumă, dar și cu însuflețire — și preoții porniră fiecare pe cite un drum.

În vreme ce erau plecați, ceilalți urmară să dezbată în fel și chip. Carsten Holm era de partea preoților, așa cum a fost orîcînd — și spuse între altele :

113

„Mie nu-mi prea place
pețitoria asta. Parcă i-ai
trimite pe slujitorii
Domnului să prindă
păsări cu lațuri unse cu
clei. Și-apoi, dacă se vor
întoarce cu mîinile goale
— ce-ar dovedi ? Care
fată poate lua o hotărîre

atît de însemnată
pentru toată viața ei,
dacă nu-i dai răgaz de o
clipă ?

"Nu-i tocmai așa", socoti Thomas Boye, „se știa doar destul de bine că pentru-mănăstirea răgădăuită e nevoie de călugărițe. Un an de zile au tot avut vreme să chibzuiască iar dacă e vorba să-l păcălească pe preot, apoi asta poate numai să le facă plăcere fetelor noastre."

„S-ar putea și asta", se oțărî Garsten Holm. „Sintem cîj toții de vină că la noi nu se cinstesc îndeajuns biserica, după cum nu se cinstesc nici cei care o slujesc."

„Dar cît să-i mai cinstim ?" se încruntă acum Johail

Arens. „Nu-i de-ajuns că mergem ilya slujbe și la spovede ? Nu-i destul că le dăm o pline bună ? Ce mai vrei ? Atîteaț veacuri ne-am apărât și ne-am jertfit trupul și sîngele. că] să nu fim subjugați de regi. Să nu poftescă acum popii să] ne înhame la jugul lor ! Sintem cetățeni liberi și ne cîr-j muim singuri !"

Aceste vorbe plăcură tuturor și morarul trebui să taca.-.

Mai ținu ceva peste un ceas pînă se înapoiară preoții, unuM după altul. Toți erau plouați și morăcănosi, afară de ce« din Heide. El venea cu două fete' bătrîne de peste cincizeci! de ani, după care urma o întreagă ceată de fete tinere, careți se strîmbau și făceau haz.

„Am primit două pentru una !" strigă el vesel. „Cîtei aveți, voi, ceilalți ?" 3

Cele două fete trecute fură aduse în mijlocul adunări» și starețul le întrebă :

„V-ați sfătuit cu Dumnezeu și cu inima voastră ? Voiți] să închinați de bunăvoie toată viața voastră numai Domnului și să-l slujiți în rugăciuni și cîntări, cu smerenie și ne-t prihănire ?"

Cuvintele sale stîmîră destule zîmbete, iar cei mai tineri rîseră în lege.

Cele două fete bătrîne nu se împotrîviră, însă una adă-ogă după puțină șovăire : „Dar fi-va îngăduit să ma duc citeodaită pe la neamuri și prieteni și la o cînstită petrec cere ?"

Cealaltă ceru mai mult : „Vreau ca legămîntul meu să fie așa fel, încît să pot părăsi mănăstirea, dacă mtr-o bună zi mi-o trece prin minte să mă răzgîndesc."

Atunci să fi auzit, dragă Telse, cum se prăpădeau de rîs nu numai tinerii. Ba cred că și dintre preoți cei maț mulți nu-și puteau ține rîsul. După ce se făcu puțină liniște, Johan Arens se îngîmfă :

„Ei, vedeți că am avut dreptate ? Tot eu le cunosc mai bine pe fetele noastre. Le place mai mult vîlul de mireasă decît cel de călugăriță. Niciodată n-o să fie la noi o mănăstire de maici !"

„Bine, bine, dar ce facem cu legămîntul nostru ? Se băgă în vorbă Peter Junge. „Am putea să înălțăm în schimb încă o

mănăstire de călugări. Dumnezeu ne-a hărăzit biruința și trebuie să ținem ce-am făgăduit. Eu, unul, nu văd de ce o mănăstire de călugări nu ar fi tot atât de bună ca una de călugărițe."

„Așa-i", încuviință preotul din Lunden, „ba chiar mai bună, fiindcă la noi ies întotdeauna mai mulți teologi din școli, de cît sînt locuri de preoți. Să înălțăm o mănăstire în orașul nostru și să vedem cît de repede se vor încuiba acolo o mulțime de călugări."

Era un bun mijloc de a ieși din încurcătură și, după o scurtă dezbatere, se hotărî să se ridice o mănăstire de franciscani la Lunde. Vezi, așadar, iubita mea Telse, că ai scăpat de amenințarea călugăriei.

— Ah, iReimer, gemu fata. La ce bun ? Jurămîntul ră- mine neștirbit, sfîntul legămînt nu se cade să fie călcat.

— Și de ce nu ? se repezi flăcăul. Cui i-ai jurat ? Nu- mai preoților, dar mai mare peste toți e episcopul și mai mare peste episcop e papa. El are putere să lege și să dezlege. Poate să dezlege și un legămînt de a intra în călugărie și asta s-a întîmplat de multe ori. Poate să desfacă și legămîntul tău.

— Dar nu i-am jurat lui Dumnezeu ?

— Ba nicidecum ! Ai jurat oamenilor ! Și tot oamenii te pot slobozi. Ascultă-mă, draguța mea. M-am gîndit să pornesc în pelerinaj la protectorul nostru, arhiepiscopul de Brema, să-i înfățișez năpasta noastră în grai și să i-o zugrăvesc în aur sunător. Banii au mare putere în lume și am doar destul din partea mea de pradă de război, ca să pot cumpăra un petec de hîrtie ce va face praf legămîntul tău, stors pe jumătate prin momeală și pe jumătate cu sila.

Dar dacă arhiepiscopul nu vrea, nu poate, nu are căderea să dea dezlegarea ?

Atunci mă duc de-a dreptul la papa, strigă flăcăul cu hotărîre. Atunci e sigur că nimic nu va mai sta în calea fericirii noastre. Roma nu e atît de departe încît să nu mi pot întoarce în cîteva luni de zile !

J
Cu nouă nădejde și — ah ! — vechiul fior de dragoste ^
cu obraji îmbujorați, fata se aruncă în brațele flăcăului..!

Într-o seară de noiembrie a aceluiași an, Carsten Holm venea călare de la Heide și drumul îi trecea prin Neutn- fîrchen. Ajuns la capătul dinspre răsărit al satului, auzii dintr-o sură cam răzlețită de cele dintîi case un scîncet cărei i se păru ciudat. Se opri, descălecă, își legă calul de un* belciug de lîligă ușă și privi înăuntru printr-o crăpăturii dintre două scinduri.

J
Pe o grămadă de paie era culcată o tinără femeie! ținînd în brațe un copil, pe carej de bună seamă, tocmaț îl născuse. Printr-o ăltă crăpătura în perete, o rază a soarelui în asfințit cădea drept pe obrazul femeii, scăldat în lacrimi. Holm se dădu înapoi încetîsor, încălecă iarăși și intră în sat. Nu apucă bine să chibzuiască dacă să-i spună! stăpînului surei sau preotului ceea

ce i-a fost dat să vadă? cînd văzu în fața casei două cînstite sătence. Se opri și întrebă:

m se cheamă satul ăsta ? Cu
4

— Pesemne nu sîntei dithmarschean, dacă nu știți căi aici e Neuenkirchen, răspunse una dintre femei.

Holm zîmbi, clătîind din cap :

— Nu poate fi Neuenkirchen. Cunoșteam eu un sat cu numele ăsta, dar avea locuitori cu năravuri cuvinčioase, la fel cu oricare sat din Dithmarschen. Aici însă pare să fie plin de curve — am și văzut una în cea dintîi casă de care m-am apropiat.

— Mirarea femeilor se prefăcu repede în încruntare, iar aceasta se dezlănțu într-un șuvoi de ocări, din care „min-cinosule” și „clevetitorule” nu erau dintre cele mai gro-solane. Binișor, binișor ! încercă Holm să le astîmpere printre ocări. Dacă v-ați osteni numai pînă la șura aceea de la intrarea în sat, ați putea vedea acolo o muiere cu plodul ei din flori, pe care desigur nu l-a lepădat de mult. O să puteți vedea atunci cu ochii voștri dacă e de-aici din sat, sau dacă e vreo venetică pripășită pe-aici ca să facă cîinste vouă și satului.

Cu aceste cuvinte, dădu pînteni calului și porni spre apus, ieșind din Neuenkirchen.

După ce însoțiră plecarea necunoscutului cu o nouă ploaie de sudalme, femeile începură a chibzui cuvintele sale și în cele din urmă hotărîră să meargă la șura aceea și să cotrobăiască într-însa. Cîțiva vecini, atrași de zgomotul ocărilor, aflară ce pricină era și pomiră împreună.

Se apropiară în tăcere și auziră curînd un scîncet înăbușit de copil. Una după alta își băgară nasul prin crăpătura peretelui și văzură ce văzuse și Holm.

Tot în tăcere, dar cuprinse de groază și sclrbă, pomiră îndărăt pînă la gospodăria de care ținea șura. Cum vorbeau toate deodată, trecu o bună bucată de vreme pînă cînd gospodarii putură pricepe povestea asta nemaipomenită. În sfîrșit, una dintre țărance spuse :

— Trebuie scoasă de-acolo muierea, cu broscoiul ei cu tot! Dar cine-o fi ?

Nimeni nu știu să răspundă, însă toți socoteau că trebuie să fi venit de departe, căci nu mai fusese văzută pe aici. Asta era lucru îmbucurător pentru locuitorii satului ; dar ei erau îndirjiți că li se căsuna o asemenea rușine prin dezmăt venit de afară.

Gospodina ceru ca tirfa să fie gonită, fără o clipă de întîrziere. Gospodarul, om cu judecată, nu se prea simțea jignit de desfrîul altora și socotea că să i se dea răgaz pînă a doua zi dimineața, măcar din milă pentru plod, că noaptea era rece ; dar preacînstitele femei se burzuluiă toate. Ar fi învins poate cumințenia liniștită a omului, dacă una dintre femei nu i-aT fi

șoptit gospodinei că o fi știind el pentru ce are atîta grijă de curva aceea !

Gospodina, bănuitoare și tîfnoasă, îi strigă drept în față că dacă nu se duce pe loc să dea afară putoarea, oamenii vor crede pe drept cuvînt că e ibovnica lui.

Atunci gospodarului i se urcă la cap sîngele de dithmarschean și, mai minios decît nevastă-sa, strigă :

Decît așa, mai bine dau foc acaretului meu, ca să se facă cenușă odată cu blestemăția pripășită într-însul.

Preacinstitele femei încuviințară cu strigăte sălbatice — cruzimea era pe placul lor.

Gospodarul se repezi la vatră, apucă cu jărăgai și îl urinat de toată ceata de femei, porni în goană la șura dij marginea satului. Acolo, gospodina, care nu se mai putea îndoi de credința bărbatului ei, îl apucă de braț și-l rugă să le cruțe avutul — era doar de ajuns dacă se gonea spurcări ciunea. Dar el, scos din fire — așa cum se întimplă adesea tocmai cu oamenii liniștiți — o îmbrînci cît colo și alergînd ca un bezmetic în jurul șopronului, îi aprinse stul ful de pe acoperiș în cele patru colțuri. Cîteva clipe, fei meile încremenite de mirare priveau cum se lățește focul a dar cînd văpaia cuprinse tot acoperișul, începură să țîjMț de groază și se repeziră să deschidă șura. Gospodarul s4 înfipse în fața ei și apără intrarea învîrtejind tortă sa și împingînd o roată de pară, prin care nu se putea pătrunde) De atîta zarvă, țipete și pîrlit de flăcări, nu se auzea nîmîQ dinăuntru șopronului. ^

Gospodina se căia amarnic — și cum mai era și șireatăij găsi un leac ca să-și îmbuneze bărbatul :

— Ești nebun ? Vrei să creadă oamenii că lași să arda tîrfa, ca să n-o vadă ei ? Haide ! Deschide, deschide, dă-țu drumu' ! >

Omul se potoli ca prin farmec, se întoarse și deschisct ușa șurei. Prea tîrziu ! În aceeași clipă, femeile din spatelej lui țipară : j

— Trage-te îndărăt, cade acoperișul !

<1

Omul nu apucă bine să se ferească și, în adevăr, în*-treg acoperișul cuprins de flăcări se prăbuși în fața sa. Prinț pară, fum și scînteie se putea vedea cum nenorocita. din șo-v, pron, cu copilul în brațe, fugea dintr-o parte în tr-și ta și, cum ușa era deschisă, se azeau și țipetele ei. Dar nimeni ou-i putea sări în ajutor — în fața ușii era un zid de flăcări. Nici din celelalte trei laturi nu se mai putea apropia nimeni — ardea peste tot. Focul cuprinse și paiele din șopron — nu mai era nici o scăpare. Vîlvătaia și pîrlitul flă-, cărilor acoperiră cele din urmă țipete...

În aceeași seară, Reimer venea călare pe drumul care trecea prin Neuenkirchen spre Wöhrden. Era la sfîrșitul unui pelerinaj lung și plin de greutate. Arhiepiscopul din Breuna nu putuse să-i îndeplinească cererea, sau, mai cu- rînd, nu voise —

rangul său ierarhic de păstor al ținutului Dithmarschen nu-i dădea nici o putere și nu-i aducea nici un câștig, era numai un fel de pavăză bisericească, la adăpostul căreia îndărătnicii și mindrii țărani băltăreți înfruntau regii și principii altor țări, iar la ei acasă se cirnuiau după bunul lor plac. Pe Reimer îl purta mai întâi cu vorbe și făgăduieli întortocheate, până ce la urmă rosti răspicat: „nu.”

Așa cum îi spusese iubitei, tânărul porni deci la Roma. Dar acolo îl întâmpinără greutăți la care cugetul lui simplu de țăran din Dithmarschen nu se așteptase. Trebui să umble pe drumuri ascunse, să ungă cu aur multe trepte — și mai joase și mai înalte — până să poată urca întru tirziu la picioarele scaunului papal. Și atunci, smerita lui rugămintă fu înțeleasă și îndeplinită.

Cu patalamaua de dezlegare sitrînsă la piept, gonea acum din cel din urmă sat de granită, cînd zări lumina focului din Dithmarschen. I se păru că e focul de bucurie, aprins de Telse ca să-i sărbătorească întoarcerea la cămin.

Seara tirziu, ajunse la Neuenkirchen. În partea de răsărit a satului, trecu drept în fața șurei arse — unde un norman de cărbune, cîteva răzlețe scintei și mirosul de fum îi aminteau că aici fusese focul pe care îl văzuse de departe, în amurg. Fără griji și fără alt gînd decît la netărmurita bucurie cu care îl va întâmpina iubita la aflarea știrii că nimic nu mai stătea în calea fericirii lor, porni înainte, spre Wohrden.

Se făcuse miezul nopții cînd bătu în ușa lui Hans Wollersien cu atăta neastămpăr încît se treziră toți ai casei.

— Unde-i Telse ?

I se răspunse că plecase de două zile la mătușa-sa din Lunden. Nu zăbovi decît cîteva clipe, ca să-i arate tatălui patalamaua de dezlegare, cu pecetea și semnătura papei ; apoi încălecă iar și goni spre Lunden. Dar nici acolo nu dădu de Telse.

Nedumerit, apoi cuprins de grele presimțiri — Reimer își aduse aminte deodată de ceea ce se petrecuse în noaptea aceea, înainte de a se despărți de Telse — o porni în goană îndărăt, la casa lui Hans Wollersien, unde toți fură cuprinși de spaimă.

În zori de zi, plecară cu toți să cerceteze. Pînă la Neuenkirchen nu se găsi nici o urmă. Un țăran din Epenwohrden, care o cunoștea pe Telse Wollersien, o întălnise în seara aceea și, numai după ce se depărtase mult, văzu-<i cum fata intrase în șura de la marginea satului.

Taina își aflase cumplita dezlegare — și foarte ounn<® ieși la iveală tot înfrîntorul adevăr. m

Reimer turba de sete sîngeroasă de răzbunare ; batri*! nul tată se sfîrși de durerea pierderii singurului său copil! Se stînni ură între Wöhren și Neuenkirchen, se iscal vrajbă, se dezlănțu război. Sute de oameni își vărsară suim gele nevinovat, pînă ce la urmă vinovații fură predați și] ucisi în caznele cele mai groaznice. La ce puteau folosi însăj acestea ? Nimic nu mai putea

readuce la viață jertfa nej ghioabelor pomiri omenești, —
dragălașa iubită, mindra! pavăzașă !

Neatîrnarea ținutului
Dithmarschen se
destrăma îol scurgerea
vremii. Cei
Patruzecișiopt căzură
aproape cuț toții,
luptînd fără nădejde în
fruntea cetelor de
țărani. În; anul 1559, cei
din urmă cinci vătămani
care mai erau în« viață
îngenuncheară la
picioarele tronului pe
care ședea] urmașul
regelui Hans și făcură
jutămînt de credință.
Unul? dintre acești cinci

era un bătrîn de 82 ani,
rămas neinsu-v rat. îl
chema Reimer,
vătămanul din
Wiemerstedt.

■ TICĂLOȘII

Două sînt pricinile pentru care trebuie să vă cer iertare: mai întîi pentru titlul acestei povestiri și apoi pentru că am cutezat să vă povestesc una ca asta. Titlul e vulgar, grosolan, comun, poate chiar trivial pentru un gust mai fin și mai delicat. Cu atît mai mult conținutul povestirii. Nu fiindcă descrierea unor mari ticăloși nu ar fi aspectul cel mai interesant, atît în istorie cît și în roman, dar nu li se spune astfel — aici e cusurul. Și apoi, asemenea caractere picante trebuie să fie din tagma celor simandicoși, cel puțin a celor cărora le dă mîna să fie cinstiți, nu oameni dintre cei cu care nici măcar un țaran nu mîncă din același blid.

Cine poate tăgădui că Claudiu și Messalina, papa Ser-giu și Marozia, Front de Beuf și Ulrica au trăit o adevărată viață de ticăloși? Dar să ne înțelegem: în palate, nu în grajduri de vite. Ceea ce se îngăduie, ba chiar le șade bine unor capete încoronate, unor înalte fete bisericești sau unor cavaleri normanzi, nu se cade să facă niște țigani din Iutlanda. Nero e un monstru mareț — Jens Cuțitoi e un ticălos de rînd. Unui om cu bună creștere nici nu i-ar trece prin minte să facă aprecieri cu privire la moralitatea unui sultan în puncto sexi fiindcă-și ține un harem de trei sute de cadine, în timp ce un principe creștin se mulțumește numai cu trei amante :— și lucrul e considerat foarte galant.

* În ce privește femeile. (L. lat.)
Dar dacă un geamgiu ambulant are trei femei, apoi asta sdj - numește pe drept cuvînt o viață desfrînată. Simțul nostru* moral se revoltă oînd un asemenea ticălos face cu ochiul: vreunei fete de teapa lui, dar cînd iun rege poruncește să-i fie adusă soția sau fiica unuia dintre supușii săi, spunem zîmbind și înțelegători : „li aruncă batista”. Morala nu drămuiește fiaptele, ci numai pe cei care le săvîrșesc și cum anume le săvîrșesc. Cînd se stoarce vraga unei țări învinse, ! vorbim de despăgubiri de război; cînd se ucid și se schi-, lodesc mii de oameni, vorbim de victorie strălucită; cînd se pirjolește un oraș și se pustiește un ținut, vorbim de cuce-: riri mărețe. Dar cînd vreunul dintre ticăloșii noștri Iutlan- dezi jăcămăște pe cineva, apoi spunem că-i curată tilhărie. ! Dacă vreunul dintre ei învinge într-un duel cu bita sau cu briceagul, apoi asta se numește omor. Iar dacă i se năză-i rește să dea foc unui bordei — ceea ce cred că nici nu sei prea întîmplă — apoi osînda nu-i mai mică deoît pentru omor. Cînd se fură o țară întreagă, vorbim de o faptgi mare, dar cînd se fură un purcel sau un miel, se vorbești de hoție ordinară. Atila și Semirămida au binemeritat un loc în istorie — Stoffer Chioru și Margarethe Lungana găsesec loc numai în ocna din Viborg.

J
Dar vād că slint cît ipe ce să vorbesec chiar și eu ca uni ticălos își, în loc să cer iertare precum aveam de gînd, măi pomenesc că alunec într-un fel de apologie a eroilor mei. Va rog

să nu mă bănuți de așa ceva ! Mă căznesc să mă apăs pe mine însumi. Ba, sînt chiar destul de încurcat în privința asta. Nici nu vād altă ieșire decît să mărturisesc : am scris după îndemnul unuia dintre bunii mei prieteni.

Să nu credeți că și aici mă țin de minciuni sau de obiș-nuitele mele scîlfoseli. Nu, de data asta spun adevărul curat — aș putea să vă spun și numele prietenului meu, dar nil vreau să-l compromit. „Scrie-ne o poveste despre ticăloși!”¹ mi-a spus el — și nu numai o dată. „Să vezi ce caraghios!» Ilic poate ieși dintr-una ca asta”. „Ptîu !” i-am răspuns eu. „E un subiect ordinar !” Prietenul stărui : „Nu sînt de pă-tîf rerea ta. Tiganii își au locul lor în descrierile unor Scott] Goethe, Mülller și alții. Ceea ce numeau ei „oamenii oa-lj oheși” sînt țiganii danezi. Numește-i și tu ca și dînșii, dacă» crezi.” Sfiitul era poate bun, dar nu-mi plăcea. Kjeltrings] (ticălos) e un cuvînt danez cu rost și cu vechime, înțele4 geam să-l păstrez negîrbit înainte de a încheia acest lung preambul, mai țin să adaug totiuși cîteva observații în legătură tocmai cu acest cuvînt. Kjeltring este o denumire pe care poporul o dă îndeosebi nomazilor oacheși, deși ei înșiși nu o recunosc, în gîia țaranului, cuvîntul folosit cu acest înțeles deosebit nu cuprinde noțiunea făptuirii de nelegiuiri, astfel că adjectivul cinstit se poate însoți cu substantivul ticălos. Adevărații ticăloși — nu cei oare se găsesc împrăstiați prin toate păturile sociale — alcătuiesc o societate despărțită de cealaltă, un stat în stat. Iată de ce un francez, întor- oîndu-se dintr-o călătorie, scria — și arăta lucrurile mai bine decît bănuia el : Au Danemark il y a une nation qui s'appelle kjeltrings. Elle n'est pas si bien cultivée que les autres danois.¹ Această națiune își spune sieși : călători ; un nume cit se poate de nimerit, care i se potrivește de minune ! Fiindcă pentru acești oameni, mai mult decît pentru oricine, viața este o călătorie. Ei călătoresc în adevăratul înțeles al cuvîntului prin viață, fiindcă numai arareori rămîn acolo unde au poposit, sînt veșnic pe drumuri de la un loc la altul, nicăieri nu au un cămin, ci numai un „adăpost”. Pe drumuri se nasc, se căsătoresc, mor — veșnic pe drumuri. Iînsă dacă pentru asta cineva i-ar numi hoinari sau vagabonzi, pe bună dreptate s-ar simți ofențați. Sînt nomazi, întocmai ca beduinii și calmucii. Sînt călători întocmai ca Mungo Park, Belzoni sau colonelul Sundt ; dar pe aceștia nimănui nu-i trece prin gînd să-i numească vagabonzi, fiindcă migrațiile și călătoriile lor au nîmbul măreției — aici e deosebirea. De altă parte, această deosebire oglindește un aspect simpatîc al bieților noștri drumetși, cînd îi asemuiam cu cei mari : ei călătoresc în-cognito, fără pretenții, și nu ne chinuiesc după aceea cu descrieri

1 În Danemarca există o națiune denumită *kjeltrings*. Ea nu este la fel de cultivată ca și ceilalți danezi.

de călătorie, a căror lectură e adesea mai obositoare decât au putut fi călătoriile înseși. Cît de instructivă e tăcerea lor ! Ce păcat că nu o imită mulți dintre cei care scriu volume întregi cu informații false și aprecieri discutabile — cătînd chiorîș spre mai-marii zilei sau spre scriitorii mari, care n-au știut să dea călătoriei destulă amplasare — cu laude încă mai impertinente și indiscrete. La adresa celor care fără voia lor se văd astfel scoși la iveală și puși în vitrină — ca un fel de plată pentru un prînz sau o găzduire — cu imagini caleidoscopice de peisaje și paroxisme exaltate, și unele și altele la fel de întunecoase și de neînțelese, sau cu liste de bucate, care' de multe ori sînt dumicatele cele mai grase ale cărții și, cum pot servi la trezirea poftelor de mîncare, totodată și cele mai nevinovate ! ■

Atît ca introducere.

1

Ziua era înăbușitor de caldă. Vîntul sufla tăios dinspre sud-est și aducea un val fierbinte — un adevărat siroco. Nori grei de furtună, albicioși-roșietici, se îngrămădeai ^ și din răsărit și din apus, asemenea ^ unor șiruri de munții de zăpadă în zare, chenăruți de soarele din asfințit cu dungi aurii și întretăiați de văi adînci, întunecoase. Unul după altul, vîrfurile norilor își pierdeau ascuțișul, se sub-î țiau și se destrămau în dire mai ușoare, așa cum face „ar-^ tileria cerului" cînd deschide focul. Dar tunetele se pier-; deau în vuietul vîntului și fulgerele în marea învăpațai a soarelui.

Luat sub focul celor două baterii, îmi urmam grăbit; drumul. Setea îmi iuțea pașii spre o băltoacă pe care o știam sigur că trebuia să se afle acolo unde mă îndrep-; tam. La ce depărtare anume, nu mai puteam vedea, fiindcă în aceea pustietate de șes nu se găsește nici o ridicătură, nici o tufă de iarbă neagră, după care să te poți călăuzi — și chiar de-ar fi fost, acum unduiala aerului îneețoșat, ar fi stînjénit și înșelat vederea.

**În sfîrșit, am putut ochi
vîrfurile cîtorva tufe de
sălcii] și o dungă**

verzuie. Cîinele meu,
topit de sete mai rău
decît mine, adulmecă
puternic și sări iute într-
acolo. îmi era necaz că
avea să bea înaintea
mea. Dar, din păcate, n-
am avut pentru ce :
apropiindu-mă, l-am
văzut scormonind;
pămîntul și am înțeles
că balta secase. Totuși,
m-am dus pînă acolo ca
să văd cu ochii mei
jalnicul adevăr. Iată-nfe;

acum pe amîndoi pironiți în locul dezastrului, treziți dii

¹²⁴ ^{II}
arzătoarea noastră nădejde. Eu m-am trîntit la pămînt, copleșit
de atîta amar. Dar sărmanul meu însoțitor n-avea astîmpăr,
scîncea, se zbătea în fel și chip, scormonea de zor prin iarba
pirjolită, doar-doar o dibui undeva un strop de umezeală.
Nu ne plîngeți, milostivi cititori ! Am cunoscut un om,
zămislit în zodia norocului, răsfățat de soartă și de semenii săi,
care niciodată în viața lui n-a fost în adevăr hămesit de foame și
lihnit de sete — pe el să-l plîngeți ! Nefericitul nu știe ce gust
minunat are apa și de bună seamă încă mai puțin plăcerea
ne bună de a te arunca în brațele răcoritoare și înviorătoare ale
valurilor cînd ești obosea de drum, pleosita de arșiță și de sete.
Această plăcere mă aștepta într-un loc depărtat numai cu un
sfert de leghe de halta secată, unde știam că se află un adevărat
lac de bărăgan ¹, cu maluri de iarbă neagră și rozmarin sălbatic.
Renăscut, gata să înfrunt noi osteneli, cu acel tremur
negrăit de dulce în toate măduarele, ședeam deasupra lacului,
pe un tăpșan — singurul cît puteam cuprinde cu ochiul. Cîinele
sta lungit la picioarele mele și se împărțășea din minunatul meu
ospăt — pline și brînză — cînd deodată ciuli urechile, încrunță
sprîncenele, ridică puțin capul, mîrîi și lătra scurt, așa cum făcea
cînd se apropia vreo vietate în care n-avea destulă încredere. În
fața mea nu era nimic, dar întorcînd capul, văzui venind drept

1 Acțiunea se petrece în una din acele regiuni specifice, așa-numite *hede*, care pe vremea lui Blicher mai acopereau încă o parte a peninsulei Iutlancla. Sînt sesuri întinse, aproape fără nici o ridicătură, expuse vîntului dinspre Marea Nordului, un sol ingrat pe care nu crește decît o iarbă neagră (*erica*) și arar cîte un arbușt pipernicit. Termenul *hede* revine de multe ori în text, ca o obsesiune, intenționată de autor pentru a atrage și reține cugetul în aceeași ambianță. În nici o parte a țării noastre nu există o regiune cu această formă de peisaj : ca urmare, în limba română lipsește un termen adecvat.

spre mine un fel de amfibie, o ființă care putea în adevăr să stimească mirarea oamenilor și a cîinilor. Era o făptură uriașă, un Holofem cu fustă, adică o ființă bărbat pînă la briu și femeie mai jos de briu. Dihania ținea cîte o sulită în fiecare mină : fără să-i fi poruncit, degetul meu se afla pe trăgaciul puștii. Dar după cîteva clipe am putut desluși că sulitele nu enau decît niște pașnice bețe? și apoi că ciudata întruchipare era alcătuită din două funțe.,; avea două capete, patru brațe și patru picioare ; pe scurt, era un bărbat purtat în cîrcă de o femeie. În urma lor ; tropăia un băiețel. Drumul ocolea de partea cealaltă tîp- șanul pe care mă afliam. Cum soarele le bătea drept ini ochi, oamenii n-au putut să mă vadă — cîinele tăcea, fie, de spaimă, fie de mirare.

Bărbați oare — vorbind la figiurat — își poartă cu, resemnare crucea casnică o viață întreagă, sau, din dra-: găsite, își poartă nevasta chiar pe hrățe, se vād adesea. ; Dar de o femeie purtătoare de aruce, care — în sens propriu — să-și ducă bărbatul în spinare, nu mi s-a pomenit niciodată. Povestea cu „die LLeiber von Weinsberg" ¹ mi s-a părut întotdeauna cam suspectă: „...a fost odată ca niciodată și a trecut multă vreme de-atunci" pe cînd se; întâmplau de-alde astea. În orice caz, n-a fost decît o scurtă plimbare — și cu asta, basta : „...einmal ist kem- > mal". Și-apoi, acele „verruffene Weiber"² erau sub pur ternica îmboldire a fricii de văduvie și poate și a poftel? de a stărni senzație printre domnii ofiteri dușmani. Aici,- pe întinsa pustietate a bărăganului, altele trebuiau să fie pricinile. Cea dintîi pe oare am descoperit-o a fost că bărbatului îi lipseau amîndouă labele picioarelor.

Micul grup se opri drept în fața tîpșanului. Femeia se întoarse cu spatele spire suîș, se plecă îndărăt și își des-; cărcă povara, se îndreptă din șale, își dezmoîți bratele.,) răsufia adloc de cîteva ori și se lungi între bărbat și băiat. Acesta din urmă îi puse în poală o mică desagă; ieșiră la iveală cîteva merinde și tustrei mîncară în tă-i cere. Numai după ce isprăviră sārăcăciosul

1 „Femeile din Weinsberg." (L. germ.) în orașelul Weinsberg, în timpul marelui război țărănesc german (1525) femeile au dat dovadă dei multă bărbăție.

2 „Femei blestemate." (L. germ.) j

lor prînz, începură o scurtă convorbire. N-iam putut desluși decît vreo, cîteva crîmpeie, fiindcă vorbeau într-o limbă pe care — după unele cuvinte ca : iup, brai, pukaș (hiaide, veselie, a bea) — am putut-o recunoaște repede ca așa-numita limbă romă. După foarte scurtă vreme, nu au mai avut ce să-și spună și toți trei s-au culcat să doarmă.

Am mai așteptat puțin, apoi m-am ridicat și am trecut de pairtea cealaltă a tăpșanului, ca să-l văd mai de aproape. Bărbatul, mic de stat, dar destul de bine făcut — afară de lipsa picioarelor — avea obrazul sănătos și rumen ; părea să fie în floarea vîrstei. Femeia avea culoarea feței încă mai închisă, sprîncene negre, mari și îmbinate, nas cîrn, obrazul plin, o gură largă cu buze groase, printre care scliffea un minunat șirag de dinți albi ca zăpada. Era zdnavănă din cap pînă în picioare, o făptură într-adevăr hărăzită să-și ducă bărbatul în cîrcă. Și cam atît puteam vedea din înfățișarea acestei ciudate perechi. Dar ce înseamnă să vezi un om, cîtă vreme obloanele sufletului său sînt trase ? Nu mai mult decît ai vedea doar coperta unei cărți.

Mă și întorsesem să-mi caut de drum, cînd băiețașul prinse a striga : „Madrum ! Padrum ! Un havli ! Un gron- spaet!” („Mamă! Tată! Un cîine, un vinător.”) Femeia ridică ploapele de pe o pereche de ochi negri, adînci, cu privire gravă ; se plecă puțin înainte și dădu din cap în felul caracteristic acestor oameni cînd salută pe cineva, în aceeași clipă, bărbatul deschise doi ochi mari azurii, vioi și veseli, își scoase pălăria, dar rămase culcat alene.

**Mi-a plăcut întotdeauna
să vorbesc limba altora
— nu pentru a mă făli
ca grozav de învățat,
dar simt parcă un fel de**

satisfacție să pot stabili
astfel o legătură cu un
străin, fiindcă altfel am
sta fiață în față ca niște
surdomuți. Vraja
cuvintelor descleștează
limba, deschide lăcașul
gândurilor și înviorează
acel troc spiritual, din
care amândouă părțile
ies cu câștig. Când e
vorba de un călător
străin, se mai adaugă la
aceasta și mirarea lui
încântată de a auzi

deodată pe cineva
vorbindu-i în graiul său,
după ce se căznise mai
înainte în fel și chip cu
limba țării ; atunci
gîndurile și vorba
capătă viață și aripi ;
convorbirea se
însuflețește și curge
fără întrerupere ; ca prin
farmec, străinul se
simte la el acasă, iarăși
între rude și prieteni

„Dar nu din asemenea pricină înțeleaptă, ci mai curînd
fără nici o pricină — după cum ne sînt adesea vorbele și faptele
— îmi veni în gînd să arăt că, de bine, de rău, vorbeam și eu
„păsăreasca borfașilor”, cum numim pe nedrept graiul țigănesc.
Așa că am dat și eu din cap;” înspre harapii mei, spunînd :
„Goddeis, ghenter!” (Bună^ ziua, drumeților !) Obrazul oriental
al femeii se descleștă- într-un zîmbet, dar bărbatul se ridică în
vine, sprijinind du-se pe amîndouă palmele și se uită chiorîș cînd
la mine, ! cînd la femeie. Am întreat apoi : „Asta e dinoses maie
(îbovnica ta). „Sibe, sibe” (da, da), răspunse el repede/, uitîndu-
se cu drag la dînsa. Atunci am întreat-o pe fe- /meie : „E o
mengheri (povară) pentru dinoses (tine) să-ți porți cnășper
(bărbatul) ?” „Nobes” (nu), răspunse ea scurt: și bătu cu bățul în

iarba neagră din fața ei. Atîta tot.f l-am dat danciului cîțiva bănuți — la oare bărbatul îmi: făcu o plecăciune de mulțumire — mi-am luat rămas bun! și mi-am văzut de cale.

Abia după o bună bucată de drum mi-a părut rău că) nu i-am mai descusut pe oamenii aceștia. Dar așa se în- tîmplă în viață : cu cît neobișnuitul, ciudatul, nu e mai aproape, cu atît ne trezește mai puțin interesul. Cîte unul) poate ilocui zece ani pe insula Mee, fără să fi văzut stîncile de cretă, dar face o călătorie în Elveția și se minunează văzînd creasta Schreckhorn și cascada Staubbach. Altul a văzut de două ori cădenile de apă ale Rinului,, dar n-a zărit nici o singură dată Marea Nordului, cu toate că-i poate auzi mereu mugetul asurzitor. Cînd am vizitat, ruinele de la Rosenborg, am fost cu încă patru locuitori; din Copenhaga și toți cinci ne aflăm acolo pentru întîia oară. Cine ar avea bani și timp ar dori poate să facă o; dată o excursie la Norwood sau în Transilvania, ca sa vadă cu ochii săi o șatră de țigani, dar trece zi de zi pe lîngă țigani danezi, fără a-i socoti demni măcar de o singură privire.

Cît de ciudată e această mică familie nomadă ! — îmi trecu mai tîrziu prin minte — cît de neprecupețită, de tare, cît de credincioasă, ba chiar eroică e iubirea aceatei femei pentru un schilod nevolnic, pe care îl poartă pe; umeri ! Dumnezeu știe cît de departe, și de cîtă vreme! Cît de năvalnică e puterea nevăzută care unește aceste două ființe — adevărați copii ai stepei, ai năiturii sălbătice ! Și totuși, împotriva legilor naturii, căci iedera se încolăcește în jurul stejarului, femeia slabă caută ocrotire la bărbat — aici însă era altfel.

Frămîntat de astfel de gînduri, am făcut calea întoarsă, hotărît să-mi dreg greșeala și să cunosc mai îndeaproape ciudata pereche și soarta ei, desigur încă mai ciudată. Am mers mai mult de un sfert de leghe pînă la tăpșanul pe oare poposisem, dar oamenii plecaseră și ei de acolo. Cît puteam cuprinde cu ochii, nu se zărea țipenie de om.

Se înserase — trebuia să mă gîndesc la un adăpost pentru noapte. Locul în care hotărîsem să min în noaptea aceea se afla la depărtare de peste o leghe și jumătate, iar pînă acolo știam bine că nu era nici un sălaș omenesc.

„Furtuna de răsărit și minia de muliere se potolesc cu apă”, spume o veche zicală iutlandeă. Aceasta poate să dea

greș, mai ales când cel pe care-l privește se ține tare și are ultimul cuvânt. Pentru mine însă, vorba aceea s-a adevărit în chip foarte neplăcut.

Vântul se cam potolise, dar pe bolta joasă se îngrămădeau nori grei, vestitori de potop. Tunetul se auzea din ce în ce mai tare, iar departe, fulgere răzlețe brăzdau întunericul. Mi-am dat seama că n-aveam unde mă adăposti și mă pregătisem să fiu muiat pînă la piele, dar totodată să gust plăcerea celui mai mîndru spectacol al naturii pe care ni-l hărăzește necuprinsul acestor meleaguri. „Cîmp — noapte — tunete și fulgere”, astfel ni se descrie scena în care se dezlănțuie nebunia regelui Lear, mai îngrozitoare chiar decît minia stihilor descătușate. Aici aveam aceeași scenă, aceleași decoruri, aceeași minunată mașinărie — și eram singur ; fantezia mea, nestînjinită, putea să-și ia zborul fără înfrînare pe aripile furtunii și să călătorească pe norii tunetului.

Nu vă temeți, preacinstiți cititori ! Nu vreau să vă smulg din mersul măsurat și orînduit al cugetului vostru plin de cumînțenie ! Nu, de data asta nu vreau să vă chinuiască cu ceea ce am gîndit și am simțit. Sînt lucruri de felul celor pe care vreau să le țin numai pentru mine ; și mai sînt și dintre acelea pe care nu vi le-ași putea împărtăși, chiar dacă aș voi. Dacă povestirea aceasta va cădea în mîinile cuiva care nu s-a ferit să fie udat leocă numai de dragul priveliștei unei furtuni în noapte — acela va înțelege cam ce vreau să spun. Cealaltă trebuie să se mulțumească numai cu ceea ce am văzut și am auzit.

Se făcu seară, apoi noapte. Vjelia era în jurul meu —| era deasupra mea. Carul lui Thor¹ uruia, osiile improșcailfc foc și pară, copitele țapilor ropoteau urcînd munții norilor* și coborînd în văile lor, ploaia pîrîia furioasă, piatra ră-iî păia mai furioasă încă. Bezna se luase la întrecere cu ful-i? gerele orbitoare. O clipă mergeam în acel întuneric care, se poate simți — în clipa următoare bărăganul mă cu-l, prindea într-o lumină nedeslușită și cerul îmi arăta în sclipiri repezi vâlul său zdrențuit. Atunci nu mai doream* alta decît să-mi iasă în față vrăjitoarele care o înlăntuiau pe Lady Macbeth.

2

Tot mergînd așa, mi se arată în față o lumină cărei pierea cînd cite un fulger brăzda întunericul din jur, dar| se arăta de

1 Zeu în mitologia nordică.

îndată ce se stingea lumina mai puternică al cerului. Știam cam în ce parte a bărăganului mă aflam și| mai știam apoi că aici nu putea să fie nici un sălaș dej oameni — cel puțin nu fusese plină cu două săptămîni îfll urmă. Mă opream din cînd în cînd, ca să văd dacă lu-| mina se mișcă. Nu se urnea din loc — prin urmare pul putea să fie un felinar sau una dintre acele lumini care| joacă pe mlaștini — mai curînd poate acea nălucire lumi-| noasă ce se năzărește deasupra locului unde a fost ascunsă o comoară sau a fost îngropat un mort neîmpărtașit. Del una nu mă temeam, de cealaltă nici atît, așa că am mers mereu înainte. Lumina din fața mea se făcea tot mai" mare și mai deslușită.

Mă oprișem iarăși, cînd un fulger năprasnic îmi dezvă-' lui ceva ce semăna cu o casă fără acoperiș. Am rămas, atît de nedumerit, încît mi-am închipuit o clipă că mă aflu în fața uneia dintre acele săli de bal pentru o noapte, pe care — după credința poporului — le clădesc cei din lumea de sub pămînt ca să-și serbeze orgiile lor vrăjite. Dar care spiriduș sau nevestă de spiriduș numai cit de puțin cuminte s-ar hotărî să danseze deasupra pămîntului ■ pe așa vreme ? Lumina cerească se stinse, dar cea pămîin- tească apăru iarăși. Priveam țintă într-acolo și totodată trăgeam cu urechea, fiindcă auzeam acum, printre bubuiturile tunetului și răgetele furtunii, sunetele slabe ale unui instrument cu coarde. Așadar, era în adevăr un dans nocturn ! Și tocmai aici, în sălbăticia bărăganului și tocmai acum, în furia furtunii ! Să rămîn pe loc ? Să mă întorc ? Să merg înainte ? Curiozitatea învinse — nu fusesem încă niciodată la un sabat de vrăjitoare sau la o serbare de spkiduși (căci, ca să spun drept, basmul trăit deasupra pămîntului mi se părea un vis).

**Am mai mers o bucată
de drum, hotărît să
pătrund pînă unde se va
putea în taina aceasta**

îngrozitoare — dacă
însă voi da de un palat
al ademenitoarei
Morgana¹, atunci să
rămîn frumușel pe afară
și să fug. Eram acum
destul de aproape ca să
văd că lumina ieșea din
ceva pătrat, ca dintr-o
fereastră a castelului
fermecat. M-am oprit
iarăși — acum se auzea
deslușit cîntec de
vioară, nu de harpă ;
aceasta mă făcu să-mi
piară teama că ar fi

1

După legenda bretonă, sora regelui Artur, înzestrată cu
o miraculoasă putere de seducție.

Morgana, dar mă duse
cu gîndul la acele
petreceri la care lăutarii
sînt țapi. Am tras cu
urechea : muzica era
însoțită de strigăte și
rîsete. M-am zgîit într-
acolo : umbre
nedeslușite se legănuu
după fereastră — ceva
straniu se petrecea în
fața mea și în cugetul
meu

.În ăstîmp, furtuna se depărtase. Nu mai ploua, iar prin
goana norilor încetoșai licărea ici și colo cîte o stea cu ochi
plîngăreți. Acum lumea din casa vrăjită a răsăritului se vedea
lămurit : am cutezat să mă apropiu mai mult. Am cutezat chiar să
întind mîna ca să văd dacă era clădită din bunuri pămîntești sau
din ceea ce folosesc zinele ca să-și înalțe palate și vrăjitoarele ca
să-și dureze vîgăune. Am văzut, am pipăit, era ceva din lumea
simțurilor noastre : o colibă făcută din turbă de bărăgan. Așadar,
aici era un sălaș omenesc, deci putea să fie un asemenea sălaș,
iar ceea ce socotisem mai înainte era greșit, așa cum greșim atît

de des, cînd deducem esse din posse¹. Un altul, mai tare în principii decît mine, ar fi spus: „Aici nu este nici o aasă, fiindcă nu poate să fie”²! Eu însă, cum nu sînt tare nici măcar în logică, am lua» de bună casa drept aasă și m-am mirat numai cum a putui ajunge acolo și ce rost putea să aibă. |

Aici să-mi fie îngăduită o paranteză: socot că nu-i lipsită de rost și în orice caz nu va fi lungă.

Cel ce are cu tot dinadinsul chef să danseze, să nu-și” hată capul — va găsi el și un local pentru așa ceva. Fran-ș cezii (care sînt cu adevărat o nație de dansatori), cînd; cucerîră Constantinopolul au dansat — așa murdari, plinii² de sînge și sudoare cum erau — în Hagia Sofia ; cînd- luară cu asalt Tuilleries, au dansat în saloanele regale pei parchetul împestrîtat cu trandafiri însîngeratî ; cînd făcură* Bastilia una cu pămîntul, au dansat pe acel pămînt ; au> înfipt acolo un par purtând o tăbîie cu lapidara inscripției „Aici se dansează”, pentru a însemna locul unde fusese! grozava temniță — cît de plin de înțeles, cît de poetic și! cît de cuprinzător : aici, adică unde mai înainte zidurile! cele groase nu puteau înăbuși glasul cîjor care oftau, plîn-! geau, urlau, scrișneau din dinți, aici, unde victimele des-! potismului erau inmormîntate de vii, aici, unde ar fi tre-! buit să se citească deasupra porții aceeași deviză ca și lai intrarea Infernului lui Dante „...lasciate ogni speranza voi!, ch'entrate!”

Asadar, și aici, în mijlocul întinsului bărăgan, la o²!:: leghe depărtare de orice sălaș omenesc, aici unde mai< înainte nu se auzea decît oftatul vîntului în iarba neagră^ și jalea ploierului, unde drumetul era zvîrlit în bezna! nopții fără nădejdea de a găsi un culcuș și o cină, jin-^ duind la un foc de vatră și un bid de coleașă fierbinte” — ei bine, și aici se dansa! Am simțit un fel de plăcere^ și m-am apropiat de fereastra aceea fără a mai șovăi, ca: sa văd cu ochii mei sala de bal și pe cei care dansau” acolo.

De unde să iau penelul unui pictor flamand, ca să zu-grăvesc o scenă de atîta simplitate rustică? Și cum să-i descriu cititorului, care nu e familiarizat cu asemenea de-- coruri, ambiânța primitoare a acestei odăi cu tavan de lut, ^ pereți de lut, podea de lut ? Cum să-i înfățișez nobila sobrietate a mobilierului, cu bănci de brad nerindeluit, scrinuri de stejar ne băituit pe care erau înșirate blide și străchini de humă neagră, sticle verzi de rachiu și pahare lucitoare cu picior de lemn

1 *In esse* = în ființă ; *in posse* = în potențialitate — termeni latini folosiți în filozofie.

3 „Lăsați orice speranță,- voi ce intrați aici !”

strunjit. Ce să fac ca să-i plămădesc o vedere lămurită a acestei odăi în penumbra răspîndită de patru luminările de se, virite în crăpăturile pereților ? Dar, mai ales, cum să-i înfășez făpturile vii de acolo ? Să încerc cel puțin.

Drept în mijloc se învîrteau două perechi în ritmul binecunoscutului schwäbischer Wirbeltanz ¹, dar virteul era atît de năvalnic, încît nu puteam vedea cum arătau la față dansatorii. Pe o bancă, drept în fața ferestrei, ședeau alte două perechi, cu obraji atît de aprinși încît nu încăpea îndoială că numai de o clipă ieșiseră din învîrte- jire. Într-o parte, pe colțul urtei lăzi, ședea scripcarul care cînta de zor bătînd măsura cu piciorul. În partea cealaltă stăteau doi copii zdrențăroși care scormoneau într-o oală negreala întărită rămasă din coleașă.

Valsul se sfîrși. În clipa aceea își făcu apariția un personaj care pînă acum fusese ascuns privirilor mele, trecu de-a curmezișul prin odaie și dispăru în partea cealaltă. Nu l-am putut vedea decît din profil, dar mi-a fost destul ca să-l recunosc pe loc. Să vi-l descriu ? Era cam bondoc, dintre umerii căzuți se ridica un cap zdravăn. Avea gura lată, buze groase și ochi mici ce se mișcau nelncetat cînd vorbea -T- cam în felul în care sînt zugrăviți sălbaticii din pădurile virgine. Obrazul îi era ciupit de vărsat și arăta cînd grav și aspru, cînd vesel și brutal, trecînd cu iuțeala fulgerului de la una la alta. Umbletul îi era atît de ho- tărît, de sigur și de repede, încît ar fi fost de ajuns să-l vezi numai din spate, ca să fii sigur că face parte dintre „cel care. nu șovăie să-ți bage cuțitul între coaste, dacă te legi de el”. Descriindu-l în felul acesta, știu că mai sînt afară de mine încă cel puțin trei oameni care își vor aduce aminte a-l mai fi văzut și altădată, cu toate că numai unul dintre aceștia l-a dat lecții particulare de păsărească a borfașilor. I-iaș putea completa semmal- mentele adăugînd că avea tatuată pe brațul stîng ima- ginea unui Cris tos pe cruce.

1
Acum, profesorul de păsărească a borfașilor și de limbă j romă se întoarse în odaie, mergînd de-a-ndăratelea, se uită la lăutar făcîndu-i un semn din cap, bătî de cîteva ori cu piciorul în podea și-și încrucișă bratele pe piept. În poziția aceasta își aștepta partenera, pe care se dusese s-o poftască, dar pe care eu încă n-o puteam vedea din locul unde mă aflam. Muzica începu — era un fel de reel² în tact repede de două pătrimi.

Acum, femeia se năpusti la dans. Să o caracterizez ca o furie ? Nu, era mult prea drăguță. Ca o Penthesiles furens, quae medis în milibus ardet ? ³ Nici atît, era prea scundă, prea durdulie, costumată prea simplu și pașnic. Ca madame Schall³

1 Joc popular şvăbesc.

Într-un dans țigănesc ? Asta s-ar,' potrivei ceva mai bine. Dar încolo — ca s-o zugrăvesc după fantezia și după gustul meu — era o sfîrlează zbîrnitoare, „< oare zburătăcea înaintea profesorului, în spatele lui, în jurul lui — dar cine era sfîrleaza ? — nimeni alta decîtU purtătoarea de cruce, aceea cu bărbatul în cîrcă.

Acum începu și cavalerul să salte și se dezlănțui un . adevărat dans țigănesc, la oare din întîmplare am fost de față — dincoace de fereastră, ce-i drept. Picioarele dan-, satoarei loveau podeaua de lut cu pocnituri repezi, ca niște " bețe de toboșar. Nu rămîneau nemîscate nici brațele — și mai puțin degetele, cu care plesnea cum tăcăne castanietele ; însă în nici una din mișcările ei și nici în trăsă- ! turile feței nu semăna cu o baiaderă. Dimpotrivă, mișcările păreau chibzuite, iar expresia feței era atît de rece, atît de aspră, ba chiar dîră, încît rămînea în cel mai perfect contrast cu aceea a cavalerului ei. Toată mutra cea mare a profesorului era lăbărtată într-un rînjit nemîscat, neîntrerupt, neschimbat ; ochii săi cei mici erau cășcați de tot, gura numai pe jumătate ; buza de sus se ridicase pînă la nas, iar cea de jos atîma pînă pe bărbie,

joacă " Dans popular foarte viol, de origine scoțiană ; de obicei se

2 „Penthesilea, pradă furiei și arzînd în mijlocul unei mulțimi fără număr." (Aluzie la un vers din Vergiliu.)

3 Se pare că e vorba de o artistă a timpului.

asa că se vedeau dinții și se arăta și cerul gurii — nu se poate tăgădăui că avea o față foarte deschisă la acest dans.

Nu eram singurul care se veselea privind sprinteneala perechii de dansatori. Spectatorii de dincolo de fereastră stăteau roată în jur și aplaudau în felul lor, încît se auzea și se vedea și dincoace. Izbucneau în strigăte de admirație și în hohote de rîs, se zbenguiau, se frîngeau de șale, gesticulau și băteau din miini, dar nu cum batem noi, cî pocnind dosul miinii drepte de palma celei stîngi. Totodată își învîrteau, cînd într-o parte cînd în cealaltă, fețele care luceau de bucurie și sudoare. Fără să vreau, îmi veniră în minte trolii din masoarada lui Thor¹ : „În veselie ini-moasă, cu cornul de țap pe frunte, loveau iară și iară". Aici nu mai lipsea în adevăr decît podoaba pe care o poartă pe cap fetele din Jotunheim, ca să completeze iluzia. În orice caz, țiganca n-ar fi fost o Gerda² tocmai nepotrivită.

Dar și acest dans se isprăvi. Gerda se întoarse într-acolo de unde se năpustise spre cavalerul ei. M-am plecat repede spre marginea cealaltă a ferestrei, ca să văd unde pierea. Ia te uită !

1

seducă-

Figură din multe basme nordice, caracterizată ca foarte

Acolo era o ladă înaltă și pe ea ședea drumețul cel fără picioare !

Mândra sa parteneră în dansul vieții se întoarse cu spatele spre ladă, se sprijini în miini de marginea lăzii și-și făcu vînt ca să se așeze lângă el. În aceeași clipă se auzi scrișîitul unei uși și chiar lângă mine se afla învățatul meu profesor de păsărească a bor-fașilor : în bătaia luminii din odaie, ne văzurăm față în față și el mă recunoscu tot atît de repede cum îl recunoscusem și eu — cu toate că mirarea lui era încă mai mare.

I-am povestit că pornisem spre Orre, dar că în furtună rătăcisem drumul, așa că mă luasem după lumina din ¹ Trolii sînt în mitologia nordică și încă în eresurile de astăzi făpturi supraomenești, nu însă totdeauna închipuite cu însușiri rele. Mascarada lui Thor e o scenă din Edda, culegere de vechi legende și cîntece islandeze. Casa asta. El, foarte prietenos, îmi spuse că era gata să-nj) fie călăuză, iar eu m-am grăbit să primesc — nu atît dî) dragul călăuzitului, cît fiindcă ardeam de nerăbdare să-rrtj) dea lămuriri despre scena pe oare o văzusem și mai ale» ^ despre acea pereche atît de ciudată. Iată ce am putut afla,²

³ Mai întîi, însoțitorul meu îmi dezvălui taina acelei case care, după socotelile mele, nu putea să se afle acolo; Nu fusese clădită nici cu ajutorul lămpii lui Aladin, nici: din porunca vreunui alt meșter în evocarea spiritelor, ci; — prin grija oficiului de asistență publică al comunei Orre și prin împuternicirea dată de acest oficiu — de către, Johannes Axelsen, om oare umblase prin multe țări și a cărui faimă ajunsese pînă departe, și care, după spusele călăuzei mele, avea următoarele trei "însușiri : întîi, erai învățat, fiindcă știa să citească și chiar să „scriitorească" j) al doilea : era înțelept, fiindcă se pricepuse să scape de" toate urmărirea vătămanilor și pretorilor, ba cutezase chiar; să-i înfrunte ; al treilea : era un bătaș fără pereche, de-j oarece mai tari decît el nu erau decît „Jens Munkedal,-; Chresten Staerk din Hveisel și Chresten Jansen din Orre" (care trei atleți — după descrierea și după faptele mărturisite sub jurămint solemn — puteau fi asemuiți fără îndoială cu Milo, Polydamas și Entellus, cu Staerkodder, Bue Digre și Orm Storolfsen, cu August II, mareșal al Saxoniei și Franconiei).

Această materie oferea o tranziție naturală pînă la țiganka cea ciudată, fiindcă și ea trebuia să aibă puteri mai mult decît neobișnuite de vreme ce era în stare să-și ducă bărbatul pe umeri dintr-un loc în altul.

— Linka Faraoana, urmă
însoțitorul meu, e tare

cît o năpastă ; asta o
spun eu, ca om pățit ce
sînt ; o dată mi se făcu
poftă s-o ciupesc puțin
și atunci mi-a cîrpit o
labă atît de zdravănă,
încît nu știu zău cine ar
fi putut s-o întreacă —
dar asta nu înseamnă
că s-a supărat, ci am
rămas buni prieteni

— .Va să zică, îi e credincioasă schilodului ei ? am întrebat.

— Ca aurul ! se înfăcăra el. Dacă încearcă cineva să se atingă de ea, apoi e mai rea decât un cline legat la lanț când îi sicii.

— Cum s-a întâmplat de-au ajuns o pereche acești oameni ?

— Apoi să vă povestesc : Peiter Ologu —cum îi ziceam noi — și cu mine, ne-am născut în același loc...

— Unde anume ?

— Asta nu știu, răspuse el rîzînd. Maică-mea spunea că pe-aici, pe bărăgan...

— În vreo casă mare !

— Vezi bine ! Era înaltă pînă la tavan și largă pînă la pereți ! Eu și cu Peiter am crescut împreună pînă ne-am făcut mari — atunci ne-a prins dorul să vedem lumea largă. În Hvidmatni¹...

— Departe, nu glumă !

— Sînt multe mii de leghe, încuviință el, cu aerul care i se cuvine unui om oțelit în călătorii lungi. Cînd am ajuns în Blaamati², ne-am întovărășit cu alți smaelemer ³. Și atunci s-a întâmplat o dată — nici mai rău, nici mai bine decît eram obișnuiți — să poposim noaptea într-o pădure grozav de mare. Cînd ne-am trezit a doua zi dimineata, era război în jurul nostru ; zarvă și gălăgie din toate părțile. O bună bucată de drum mai departe, într-un povîrniș de deal, era o peșteră — asta o știau ceilalți smaelemer. Ne gindeam să ne tirîm pînă acolo și să ne adăpostim. Dar frontul se apropia tot mai mult; ghiulelele vijiiu deasupra noastră și rupeau crăcile copacilor. Una dintre aceste crăci lovi capul unei dănciue din ceata noastră — era tocmai Linka, Linka Smaelem, după cum îi zicem noi, maia³ de mai târziu a lui Peiter. Dănciua se prăbuși la pămînt. Toți smaelemer fugiră mai departe — nimeni nu voise s-o aștepte pe Linka, fiindcă nu era a nimănuia, ci fusese ciordită de undeva, departe, spre miazăzi.

— Să vedem, să vedem de n-ia murit, îmi spuse Peiter.

— Ba s-o lăsăm acolo, vie isau moartă ! strigai eu. Dar dănciua nu murise, nici nu leșinase. Era însă rău

1 Austria.

2 prusia.

3 * Ibovnica.

lovită la cap și avea un braț rupt. Se văicărea și se ruga' să o luăm cu noi. Atunci Peiter o ridică de jos și o luaram la goană după ceilalți. Cînd am ajuns la peșteră, eram la adăpost și atunci Linka a putut fi îngrijită și i s-au oblojit rănile. Dar după ce a trecut urgia războiului și ne-am pregătit s-o luăm iar la drum, fetița încă nu putea merge. Ceiilalți smaelemer voiau să-i dea cîte ceva de-ale gurii și s-o lase în peșteră — nimeni nu voia să-și ia beleaua s-o poarte și atunci tot Peiter a ridicat-o, și-a așezat-o pe umeri și a mers astfel cu ea multe zile și cale lungă, pînă cînd dănciua s-a întremat într-atît, ca să nu mai aibă nevoie de ajutor. Așa că nu degeaba acum ea îl poartă pe dînsul : e numai plata cuvenită.

— Înțeleg că arvuna acestei plăți a fost că s-a măritat cu el !

Ei da ! Vezi bine ! Se-nțelege fă după cîtiva ani s-au căsătorit — mai mult sau mai puțin, știi doar cum se fac lucrurile astea la noi ; dar asta ține cel puțin tot așa de bine ca ceea ce leagă un primer ¹ și un skraaler ². Cei ce vor să pună coarne sau să fugă unul de celălalt — apoi pentru ei e totuna dacă s-au luat pe un drum de bărăgan sau într-o siongert ³.

Nu mă socoteam îndreptățit să răspund unei batjocuri atît de nerușinate a așezămîntelor preacinstitei noastre societăți, chiar dacă ieșea din gura celui ce mă învățase pă- săreasea borfașilor — mi se părea sub demnitatea mea să apăr această societate împotriva unui asemenea ticălos. Așa că ticălosul mgu urmă să povestească :

— Legătura dintre Peiter și Linka a fost trainică, așa cum știm s-o ținem noi, care nu sîntem la cheremul sforărilor de tot soiul. Dar atunci s-a întimplat o dată — nici mai rău, nici mai bine — că furăm prinși de o ceată de soldați. Ce s-a făcut cu ceilalți smaelemer, nu știu; atîta știu că Peiter și cu mine ne-am ales fiecare cu cîte o rokkel¹ albă și cu cîte un sneller ⁴ pe umăr și mai multă bătaie decît soldă, pînă am învățat muștrul. Așa am pornit și împotriva franțușilor. Linka venea în urma regimentului nostru, cu celelalte femei și căruțele. Gînd nu mărșăluam sau nu luptam, era întotdeauna cu Peiter și îi făcea tot binele ce putea

- 1 Preot.
- 2 Dascăl.
- 3 Uniformă.
- 4 Dunărea.

să-i facă. Și era pe cît se putea de greu ; mai întîi era boțoasă, apoi trebuî să-și care piodul — același dănciuc pe care-l au și acum cu ei — dar n-a orîcnit niciodată.

Un an sau trei, ne-a mers destul de bine, dar într-o bună zi ne-am pomenit într-io bătălie mare și atunci o ghiulea i-a paradiț bietului Peiter amîndouă picioarele, iar cînd s-a vindecat apoi, putea să se ducă unde poțtea. I-au dat drumul, nimic de zis, dar ca să-i dea vreo pensie — apoi asta au uitat-o. Atunci Linka l-a luat în cîrcă și dănciucul de mină și așa au pornit în lumea largă. Pentru ea era o trudă grozavă, căci singură trebuia să aibă grijă de toate și să facă pe dracu în patru ca să hrănească trei guri. Dar niciodată nu se pierdea cu firea — are o inimă de bărbat în lege ! Cerșea, dansa, mai oiștiga un ban șt ca ghicitoare — căci știe să ghicească, adăugă profesorul meu, cu tonul sentențios al unui arbitru care are dreptul să nu fie contrazis. Ghicește în cărți, în cafea, în palmă — și ce spune e sfînt.

Așa s-a căznit de departe, din miazăzi, de la o apă mlare pe care cei de acolo o numeau die Donau¹, pînă tocmai în Baftelsmatini⁴. Acolo am izbutit să dau iar de ea și mai departe am mers iarăși împreună, spre meleagurile noastre...

— Stai puțin — l-am întrerupt aici — tu ai rămas cu "picioarele întregi" ; cum de ți-lau dat drumul ?
N-am mai așteptat să-mi dea ei drumul, răspunse rînjind. Mi s-a făcut lehamite de-atîta război și atunci, într-o zi cînd eram de sentinelă într-o pădure mare — tocmai pădurea aceea în care se întîmplase atunci nenorocirea cu Linka — m-a apucat dorul să mă întorc iar în Danemarca. De aceea am zvîrlit cît colo și rokkelpoM și sneller și cartușiera, cu toate celelalte boarfe, am luat-os din loc și vâ rog să credeți ca totul a mers de minune.

În timpul povestirii — care de altfel a fost mult mai detaliată, mai epică și mai episodică decît socot că e ne-, voie să o redau aici — ajunsesem la drumul oare duce: drept la Örre. Însoțitorul meu — care colindase prin atîtea, țări și se descurcase și în pustietatea de acasă — și-a luat rămas bun și s-a întors îndărăt, iar eu am pornit mai departe, cu toate că aș fi dorit să mai vîd o dată perechea aceea de ticăloși și să stau de vorbă cu Linka Țigancă și Peiter Ologu. Dar nu i-am mai întîlnit niciodată.
>> Nu vreau să ascund că povestirea aceasta \ a avut darul să trezească în cugetul meu tot soiul de gînduri, senti-î mente, presupuneri, dar cele mai multe dintre acestea: n-au văzut lumina zilei — și nici n-o vor vedea.

1 Macklenburg.

De una însă îmi aduc aminte : de o presupuneie —' romantică sau romă, asta nu știu ; dacă această damă din? seminția țiganilor, care acum dansează într-un bordei dfij turbă pe băraganul Orre, ar fi cumva o contesă sau baroneasă maghiară ? Ce ar fi dacă nașterea ei ar fi pre- destinat-o să danseze la balurile Curtii din Viena ? Să vadă la picioarele ei baroni, conți și prinți, în loc de ai fi silită să poarte în spinare prin viață un „tícalós" fărîj picioare ? Leagănul i-a fost poate în „săli de aur" — ^ mormintul îi va fi în colțul cîmîtirului unui cătun iutian" -" dez — ■ însă nestrămuita ei dragoste va fi poate înscris" -" acolo unde stau alături palatele împărătești cu bordeiele' de turbă.MARIE
O amintire de pe coasta Mării Nordului

Fișia îngustă de pământ pe care peninsula daneză o întinde în Marea Nordului e acoperită aproape în întregime de nisipuri mișcătoare, aruncate pe coastă de valuri și duse mai departe de furtuni, credincioasele lor tovarășe — ca și cum urgia necruțătoare a talazurilor ar voi să răsplătească în bătaie de joc și printr-un dar neroditor paguba ce-i cășunează fără încetare pămîntului săpîndu-l și ră- pîndu-i din străfunduri părțile sale roditoare.

Dar dușmanul încă n-a izbutit să-i izgonească pe statornicii locuitori ai limbii de pămînt și chiar din belsugul acestui dușman își agonisesc ei despăgubire pentru pierderea ce o suferă gîia ; iar împotriva puterii nisipului luptă cu ajutorul unui soi de iarbă ce nu se lasă înăbușită și răzhată mereu în sus. În așa fel cresc, plină tocmai pe coasta de apus, înălțimi și se adîncesc vilcele de multe și felurite înfățișări. Dacă drumetul le privește din depărtare, cînd soarele asfințește în spatele lor, acestea îl înșeală cu nălciri de dealuri împădurite. Mai departe de coastă sînt însă și dune de nisip plesuve, semănînd din depărtare cu munți acoperiți de zăpadă și cotropind an de an fișii din țărâna, și așa destul de nerodnică, din care sîrîguinta și sudoarea oamenilor storc un rod sărac. De aici și plină ia coasta de răsărit, priveliștea rămîne neschimbată.

Cel ce vă povesteste acestea, aflîndu-se în tinerețea sa pe unul dintre aceste drumeaguri pustii, s-a urcat pe un deal de nisip acoperit eu ovăz de dună, ca să vadă și el ce nu văzuse încă — marea adevărată, marea largă. Soarele era la asfințit, marea era ca o oglindă învăpăiată, dunele de nisip luceau în para încețoșată. Vîntul dormea, numai vîjîlîtul înăbușit al resacului amintea cea din urmă hărțuială cu valurile ; o victimă mută dar tristă a urgiei dezîntulite de îngemănarea puterilor furtunii în cele ale mării — o epavă — zăcea pe bancul cel mai apropiat de mal și coastele ei sfrîtecate și înnegrite ieseau din nisip.

Eram atît de încîntat de priveliștea din fața mea, încît soarele ar fi apus și m-ar fi trezit doar întunericul din gîndjurile mele duse în depărtări nedeslușite, dacă nu s-ar fi ivit în apropierea locului unde mă aflam o ceată de pescari purtîndu-și vîslele și năvoadele. Încă înainte de a-i vedea, le-am auzit pașii

scrâșnind pe nisip, pe cînd se strecurau tăcuți, într-un singur șir, ca un șarpe, printre văile strimte dintre dune. Într-o creștătură a malului era o lotcă trasă pe uscat. Ajunși acolo, pescarii își puseră uneltele într-însa, se înșirară de amîndouă părțile de-a lungul ei, se opintiră cu umerii și o împinseră în apă. Lucrul acesta nu se făcuse fără rînduiala, ci în tactul unui cîntec vesel ; cel mai zdravăn dintre ei începea : „eu ridic pînza și tu o cobori”, iar ceilalți răspundeau „ura ! ura ! ura!”. Apoi tot așa: „eu beau și tu plătești” — „ura ! ura ! ura!”. Era o nepotrivire ciudată între aceste cu- vînte vesele și glasul celor care le cîntau ; nu se potriveau nici cu fețele lor dirze și încă mai puțin cu ceea ce făcuseră o clipă mai tîrziu — își scoaseră pălăriile, în- genuncheară, atingînd cu fruntea copastia bărcii. Rămaseră așa nemișcați puțină vreme. Nu se auzea nici o vorbă — în tăcere se rugau celui ce minue vînturile și valurile. Apoi, tot în tăcere, se ridicară, împinseră barca mai în larg, se avîntară peste copastie și începură a visli- Luntrișoana lor alunecă lin pe fața lucie a mării în bătaile ritmice ale vislelor. M-atn uitat după ea pînă pieri în zarea întunecoasă.

Un singur om rămăsese pe țârm. Era un bătrîn, însă anii încă nu-i albisera pletele roșcovane ce-i umbreau obrazul zbârcit ; izbutiseră doar să-i încovoie puțin spatele cel lat. Se uită și el multă vreme după cei plecați în larg, nemișcat și tăcut, cu miinile bagate adînc în buzunare, apod se întoarce și porni încet pe suișul dunei drept spre mine și-mi spuse prietenos „bună seara”. Eram tînăr — nu voiam să pierd asemenea prilej de a încerca să aflu ceva mai mult despre ceea ce făceau oamenii aceia cu atîta trudă, dar și despre nenorocirile ce se întîmplau atît de des pe coasta aceea primejdioasă. Bătrînul era sfătos și începu a-mi povesti cîte și mai cîte din viața pescărească, dar mai ales îmi zugrăvi cel din urmă naufragiu, ale cărui rămășițe erau chiar lîngă noi ; mi-l zugrăvi atît de lămurit și în culori atît de vii, încît trezi în cugetul meu ușuratic de atunci dorința păgînă de a fi și eu o dată de față la desfășurarea unei asemenea nenorociri.

L-am însoțit pînă la căminul său, o casă curățică, bine ținută, ceva mai sus pe coastă și nu departe de una dintre cele mai mari bocșe Puțin înainte de a ajunge acolo, se opri, se uită îndărăt și scrută apoi cerul, mai puțin spre răsărit și mai mult spre apus. Cînd ne coborîrăm apoi de pe cea din urmă movilă, mormăi cu glas posomorit :

- Sînt pîndari în aer.
- Ce înseamnă vorba asta ?
- Nimic alta decît că se schimbă vremea foarte cu-

rînd.

Apoi intrarăm în casă ; acolo nevastă-sa, cam de o vîrstă cu el, mă pofți să iau masa cu ei, iar după masă mi-au spus că

nu-i supăr ou nimic dacă rămân acolo și noaptea. Oamenii erau pe cît se poate de primitivi — am fost ospătat și găzduit în așa fel, cum nu te poți aștepta să fii nici în corturile beduinilor. Am adormit pe așternut moale, în acea molcomeală care te cuprinde cînd te simți în liniște și la adăpost, gîndindu-mă că tocmai aceeași noapte aveau să o petreacă pescarii în trudă și primejdie, undeva departe, pe marea vicleană.

Încă înainte de a se orăpa de ziuă, am fost trezit de zgomotul din odaia vecină. Se auzeau voci mai groase și mai subțiri, răsuna troncănitul sabotilor de lemn pe poidea, se trînteau și scîrțiau ușile. M-am ridicat să ascult — tocmai era o clipă de tăcere și mi se păru că aud de afară un vuiet surd, întrerupt de cîte un răget adînc și prelung. M-am îmbrăcat repede și am intrat în odaia de alături. Acolo, forțotă mare. Toată familia era adunată — bătrînul desfăcea nodurile unei frînghii și o învîrtea? Într-un rotocol în jurul umerilor, bătrîna trebăluia la va-; tră, întetea focul și punea niște oale la fier, două femei tinere — fiica și nora — gata îmbrăcate, își înfășurau niște marame mari pe cap, de se pregăteau parcă să plece într-o călătorie lungă. Cînd le-am dat „bună dimineată”:: abia mi-au răspuns scurt și grăbit ; iar cînd am întrebat apoi ce era mugetul pe care îl auzisem, bătrînul îmi răspunse lîncă mai scurt și mai grăbit:

— Marea !
— Și încotro porniți înainte de a miji de ziuă, oameni buni ?
— La coastă, să vedem ce-i cu băieții noștri, spuse tot bătrînul. Vine furtună urîtă.

M-am cutremurat la auzul acestor cuvinte și n-am șovăit o clipă să-i însoțesc pe acești oameni neînfricați; întru întâmpinarea îngrozitoarei lor vecine. Foarte repede am fost cu toții gata de plecare și am părăsit casa.

Soarele răsărea și chenăruia cu purpură desimea norilor întunecați. Nu se simțea nici o adiere de vânt, dar mugetul neîntrenpt al mării se auzea tot mai tare. În tăcere ne îndrumam spre țărm. Eram cuprins de neliniște și ardeam de nerăbdare, așteptând să se întâmple ceva ce nu mi se deslușea în cuget.

M-am cățarat pe malul cel mai ridicat. Spre adîncă mea mirare, marea era aproape nemișcată. Numai lîngă-mal, răzbind mai din adînc, șuvoale de apă se străduiau" să se urce pe țărm, oboseau, se spărgeau în spumă și, cu un vijiliit surd, se întindeau pe toată lungimea lui. Aerul era tot nemișcat, dar bătrînul meu, care cunoștea viclenia stihliilor, îmi spuse că foarte curînd voi simți vîntul de apus. Avu dreptate : nu ținu mult și cumplitul stăpînitor al Mării Nordului se desprinsese din văzduh, învăluit în mantia sa încetoșată și mohorîtă. Acum începu să se miște și marea în depărtare. Se arătau niște punctulețe albe care se înmulțeau mereu, se măreau și păreau că se apropie cu iuteala vîntului. Dar vîntul le luă înainte, se năpusti pe neașteptate cu un oftat prevestitor de rele, apoi cu un urllet șuierător prin răzlețele tufe de ovăz de coastă. Încă nu se vedea lîntrea. Mai încolo, pe malul înalt, începură să se adune oameni, mai mult femei și băieți. Veneau, ca și noi, să vadă ce se întîmplă cu pescarii plecați în larg. Dintre acești oameni, unii plecau și se întorceau apoi, sau poate erau alții care veneau în locul lor.

Puterea vîntului creștea, tot astfel și vîlmășagul valurilor. Întregul țărm era acoperit cu spumă și mă glindeam tremurînd la bieții pescari, acolo, undeva în depărtare ; în cugetul meu mîhnit îi și socoteam pierduți. Deodată, bătrînul, cu privirea ațîntită în zare și adumbrindu-și ochii cu nuna, strigă :

— Iată-i colo !

Același strigăt se auzi apoi de-a lungul coastei. Dar eu tot nu puteam vedea nimic și frica mea creștea. În sfîrșit, privind mereu într-acolo unde arătau oamenii, am putut desluși în zare un punct întunecos, care se iveau o clipă, pierrea în cea următoare, dar revenea mereu, de fiecare dată tot mai mare și mai aproape.

Marea se zbătea. Pletele cele albe — berbecii, cum li se spune — se înmulțeau și se lărgeau. Cele trei bancuri de nisip ce se întindeau la aceeași depărtare de uscat spre miezînoapte, pînă unde poate cuprinde ochiul și la depărtare mică între ele, purtau acum coame de spumă. Aceste bancuri au fost din toate vremurile o nenorocire pentru cei de pe mare. Pentru cei de pe uscat însă sînt stăvilare ocrotitoare, fiindcă sparg talazurile uriașe, de multe ori mai înalte derit malul drept. Pe aceste meleaguri, pămîntul e sub fața mării și, dacă nu s-ar afla asemenea stavile, minia ei nelînfăcată ar putea rupe slabelle diguri și cotropi sălașurile oamenilor și rodul trudei lor.

Cei din lîntre se zoreau. Acum se și vedeau capetele pescarilor, cînd mica lor barcă se cățara pe creasta unui val, dar cînd cobora apoi ca de pe o coamă de deal și pierrea în valea altui

val, mă cuprindea frica și tremuram la gândul că nu va ajunge iarăși sus. Nu m-am putut stă- pini și am strigat de deznădejde, dar bătrînul care stătea lîngă mine ou brațele încrucișate mă luă la rost :

— Ce te-a apucat ? încă nu-i primejdie.

Luntrea ajunse acum la bancul cel mai depărtat. Acolo se opri, ba se putea vedea chiar că vislașii trăgeau îndărăt din toate puterile, izbutiră să taie mai multe talazuri mari și le trecură cu bine. Acestea se sparseră apoi, lăisînd în urma lor o fîșie de apă liniștită — pescarii se folosiră

10 — c. 123 **145**
de acest scurt răgaz, vislînd acum înainte din toate pu-i terile, astfel că barca se năpusti ca o pasăre de pradă pest« cea dinții stavilă. Cu aceeași îndeminare trecură și peste, bancul din mijloc. /ij

Acum era în adevăr primejdie de moarte. Toți cei de- pe mai coborîră în fugă și, ca la o poruncă primită din nevăzut, căzură în genunchi și ridicară minile împreunate spre cer. Apoi, tot alt de repede, săriră în pioare și se prinseră de mini. Mai întîi n-am putut înțelege ce rost avea acest lanț, dar mi-a fost dat să mă lămuresc foarte repede.

Barca era la cel de-al treilea banc — de acolo pînă;; la țarm nu mai era nici cît o aruncătură de piatră. Pă-' trunse în viitoare, urmărită de un talaz uriaș oare boltea creasta sa de spumă sus, peste ea... fu ajunsă din urmă...; se întoarse de-a curmezișul... fu covîrșită... se răsturnă.; Femeile și copiii izbucniră în țipete și strigăte sfîșietoare.^ Acum totul era pe muchie de cuțit : viață sau moarte. ij

O dată cu talazul fură aruncați spre mal și pescarii! Cîțiva putură să se cațere pînă sus — alții însă nu ajunseseră atît de departe. Atunci lanțul celor de pe mal sei; desprinse în mai multe părți. Dintre acestea, aceea care; era mai aproape de apă apuca repede cîte un pescar cei se zbătea în viitoare. Cei alți trăgeau din răsputeri ca! să-i răpească mării prada omenească — fiindcă același^ talaz, care o aruncase spre țarm, ar fi luat-o cu el în resac,? și atunci nu mai era scăpare.

Clipe îngrozitoare ! Dar ele trecură cu atîta repeziciune, încît aproape n-am putut urmări ce se petrecea înainte». ochilor mei aluiri. Scăpară toți pescarii. Cu aceeași îndeminare și repeziciune fu scoasă din viitoare și barca pînă cu peștele prins în timpul nopții, trasă pînă sus pe mal și bine prapionită.

Această lotcă nu era numai un avut prețios al pescarilor, ci credinciosul lor tovarăș de trudă, era ceea ce îi ținea deasupra prăpastiei fără fund. ceea ce îi mîntuise- de atîtea ori din grea primejdie. Numai după adăpostirea ; bărcii, pescarii, de pe care apa curgea șiroaie, fură primiți cu zdravene strîngerți de mini, iar cîte unul fu cuprins de brațe iubitoare — aș a, ud leocă di n cap pînă în pi - s cioare. Acum veniră în grabă mamele, nevestele și ficele^ oare nu ieșiseră lîncă din case, purtând ulcioare cu

băuturi oalde¹. Fiecare pescar primi câte un ulcior, îl aipucă bine cu amândouă minile și nu-l lăsă plină ce nu goli cea din urmă picătură. Apoi se împărți rodul pescuitului din acea noapte și fiecare se îndreptă spre casa lui. Eu mi-am urmat gazda și familia sa în casa cea primitoare.

Bătrîna nu stătuse degeaha — ne aștepta cu o masă bună. Dar nu isprăvisem bine cu mîncatul cînd un om își băgă capul prin ușa deschisă pe jumătate și strigă :

— O corabie în primejdie !

— Unde ? întrebă toți într-un glas și săriră de la locurile lor.

— Aici ! răspunse omul repede, se dădu înapoi și fugi ca să ducă vestea mai departe.

Gazda mea, fiul său și doi dintre oamenii care luaseră parte la pescuitul de noapte, dădură buzna afară — eu după ei. Vîntul se făcuse furtună. Marea dezlănțuită urla în minie turbată. Nisipul dunelor ne biciuia obraji și peste capetele noastre zbură spuma ca fulgi de zăpadă. Cu spaima în ochi am alergat pînă sus, la duna cea «nai înaltă și m-am urcat pe ea ; mi se părea că tremură sub picioarele mele. Apele negricioase se prefăcuseră în clăbuc alb ; deasupra, zarea era încetoșată de stropi de spumă. Urietul valurilor mă asurzea.

Unde ? am răcnit în urechea omului de lîngă mine. Acesta nu răspunse, ci întinse numai brațul drept înainte. Scrutînd într-acolo, am putut desluși nenorocita corabie — nu era mai departe decît o bătaie de pușcă. Am răcnit iar în urechea vecinului meu :

— Nu mai e chip să scape ?

De data asta omul răspunse, strigînd destul de tare ca să pot auzi :

— Nu ! Chiar de-ar avea cea mai bună vîntrea din câte s-au pomenit și cel mai hîn cîrmaci, care a colindat toate mările pămîntului, tot va fi aruncată pe mal — din iadul ăsta nu mai poate ieși.

Și așa era: corabia se clătina, sălta și se apropiat mereu.

— Acum ! strigară toți în jurul meu. Acum e la bancul² întii. ^ j

— Dă de fund ! strigă unul.

— Ba nu ! răcni altul. Uite cum năvălește un val care-i vine în ajutor.

1 Oamenii aceștia oțeliți eu obiceiul să nu la niciodată cu el de-ale mîncării sau băuturii, cînd pleacă în larg. Nu au nici loc, nîd răgaz pentru așa ceva. De aceea sînt întîmpinați, la înapoiere, cu tradiționala bere fiartă.

Valul pomi în adevăr, ridicînd corabia ca o jucărie și aruncînd-o iarăși în adînc.

— A trecut! strigară oamenii. Îmi căzu o piatră de pe inimă, dar încă nu cunoșteam viclenia coastei iutlan- deze.

Cîteva clipe mai tîrziu, se auzi strigătul :

— Uite-o colo !

Vasul se urcase pe bancul al doilea. Credeam mai întîi că îl mai duce vîntul, dar era nunui rului și tangajul. Se oprise, se împotmolise la o aruncătură de piatră de mal. Nadăjduiam atunci că marinarii vor putea scăpa.; De bună seamă, credeau și ei acest lucru și coborîră a barcă în apă: doi oameni săriră după ea, dar un val uriaș îi acoperi și barca fu sfărîmată și aruncată pe mal — oamenii nu se mai vedeau. Nici urletul viitorii, nici vuietul furtunii nu erau destul de tari ca să acopere strî^ gătele de groază ale echipajului cînd pieri barca.

Acum se rostogoliră din larg mai multe talazuri, maq j înalte și mai grele decît cele de mai înainte.

— Vin nouă din astea, unul după altul, mă învîta cineva de lîngă mine, și cel din urmă e cel mai mare dig toate. - <i

Cînd cel dintîi se năpusti peste corabie, aceasta începutî a se învîrți în jurul ei — se auzi un strigăt și mai pu* temic și mai sălbatic al marinariilor. Al doilea val învîrîS vasul încă mai mult și îi acoperi aproape toată proviu. Marinarii se cățărară pe șarturi și se legară care cu ci putea apuca. Valurile următoare învîrîră corabia tot mai mult, pînă cînd o aduseră cu latul spre coastă. Vintrelekl se desprinseseră și fluturau în vînt, catargele se clătinau<

După această dezlănțuire a furtunii, umară cîteva clipe aproape liniștite; parcă marea își strîngea puteri noi pentru a se năpusti cu mai multă furie. Marinarii în- spăimîntați întindeau mîinile cînd spre cernii întunecat; cînd spre coasta atît de apropiată, la care nu aveau să ajungă însă niciodată vii. Strigătele lor mă umpleau de groază — eram tînăr și încă nu văzusem moartea cu ochii. Era cu neputință să li se vină în ajutor. În zadar le strigau oamenii de pe mal să se lege cu frînghii de butoaie sau de putini și să se arunce peste bord. Nu-i auzeau, sau poate nu-i înțelegeau.

Atunci ne-a fost dat să vedem ceva lîncă mai mișcător ! Din cabina de comandă sări un om urmat de o femeie — se uitară la cer, la mare, la coastă, apoi se îmbrățișară. Desigur că era căpitanul cu nevasta lui. Deodată se desprins eră, alergară înapoi la cabină și apărură îndată iar, ducînd între ei un balot mare, legat cu o frînghie. Lăsară balotul în mare și apoi îngenuncheară și întinseră brațele spre noi. Balotul jucă pe fața apei, viitoarea îl arunca pe creste de valuri și-l trăgea în adîncul văilor pînă cîd, la urmă, îl aruncă pe țarm. Un om îl apucă, și îl duse mai sus pe mal. Numai acum cei doi de pe vas săriră în

picioare, ridicară brațele spre cer și izbucniră în strigăte de bucurie. Repede, căpitanul o legă pe ne- vastS- sa de o scindură și îi dădu drumul în apă — prea târziu : noi talazuri uriașe ajunseră corabia. Cel dinții se rostogoli urlînd și spumegînd peste întreaga punte. Unul din catarge căzu peste bord, cu toți oamenii agățați în tachelaj. Căpitanul nu se mai vedea. Nevastă- sa fu trasă la mal, dar capul îi era sfărîmat. Talazul următor rupse și al doilea catarg. Corabia se plecă într-o parte. Veni apoi un val încă mai uriaș, încă mai năvalnic, ridicînd- du- se ca un munte din străfunduri. Bătrînul de lingă mine îmi răcni în ureche :

— Dacă- l ține pe ăsta, apoi mai ține și altele !

Dar nu- l ținu : muntele de apă își înălță creasta încă mai mult, stătu o clipă în loc, strîngîndu- și parcă toate puterile cînd ajunse deasupra corăbiei, apoi se prăbuși peste ea stîlcînd- o, făcînd- o zob, cu un urlet care îi acoperea pe cel al furtunii și al talazurilor. Nu se mai vedeau decît bucăți sfărîmate, scinduri, săltînd și învîrtîndu- se în clocotul viitorii.

Trupul căpitanului n- a fost găsit niciodată, după cum n- a putut fi dibuit nici numele său, nioi numele corăbiei, nici portul ei de ataș.

Pe cînd toți ceilalți de pe țărm încercau să prindă cîte ceva din epavă, eu m- am dus la balotul care fusese amni- cat mai întîi pe mal, ca să- d cercetez mai îndeaproape. Era alcătuit din așternut marinăresc strîns înfășurat, și legat de o ușă de cabină. Mă plecasem tocmai să desfac nodurile, cuprins de o presimțire nedeslușită, cînd, spre mirarea și bucuria mea, se auzi de acolo un scîncet plă- pînd. Am tăiat frînghiile, am desfăcut în grabă pernele și în fața ochilor mei se ivi un copil viu și nevătămat. Repede l- am învelit iarăși și, cu această prețioasă pradă în brațe, am alergat cît am putut de repede la garda mea.

Nu erau acasă decît bătrîna și nepotul ei, un băiețaș de vreo trei ani. Am pus pe masă ceea ce, după dreptul de epavă, era avutul meu leguit ; acest avut era o fetiță — să tot fi fost de șase luni. Apa mării o udase pînă la piele, dar părea să nu fi înghițit nimic din această băutură amară a morții. Începu iarăși să scîncească — de bună seamă fiindcă- i era foame. Cînd bătrîna auzi glăsciorul atît de neașteptat în casa ei, lăsa vatra, cu toate că avea să dea ceva în foc, iar la văzul copilului se bătu cu amîndouă palmele pe coapse, izbucnind într- un strigăt :

— Doamne ! De unde ți- a venit ?

— De la Dumnezeu, i- am răspuns și am rugat- o să- mi dea vreo rufă uscată și puțin din laptele cald de pe vatră. Copilul bău laptele cu vădită poftă și apoi se lăsa să fie înfășat, fără a scoate un scîncet. L- am luat în brațe, în vreme ce i se pregătea un leagăn. Foarte curînd, căpșo- rul micuței se plecă pe umărul meu și dormea liniștită încă înainte de a o fi culcat.

Adînc mișcat, priveam această mică ființă cufundată în somn dulce — nu trecuse nici un ceas de cînd se odihnea în

brațele părinților ei, iar acum iat-o într-o țară străină, vlăstar
smuls din mijlocul celor ce-i dăduseră viață.

Cînd ai să deschizi iarăși nevinovații tăi ochi, ai să-ți cauți
tatăl și mama, dar n-ai să-i găsești. Niciodată gura ta ji-are să
aibă cui da aceste nume, cele dintîi pe care le învățăm și cele
mai scumpe — biată florică plăpîndă ! Te-ai născut într-o țară
depărtată, poate pe meleagurile calde din miazăzi și acum ai fost
aruncată aici, pripășită pe coasta rece din miazănoapte, ca să fii
răsădită într-un pustiu de nisip ! Dar poate că ai să te ofilești
curînd și n-ai să-i lipsești nimănui, nici o lacrimă de adio n-are să
pice pe obrăjorul tău rece. Ai să fii numai o venetică, o fugară,
neiubită în viață, uitată în moarte !

— Ce te-a apucat de bocești așa ? se răsti bătrîna
la mine, urmînd apoi cu mai puțină minie : îi bocești pe cei care
ne-au pierit în mare ? Fiecare îl e dator Domnului o viață ! Tatăl
meu s-a prăpădit pe mare și o dată cu bărbatul meu dintîi și
singurul meu frate. Atunci am plîns, dar...

— Nu-i jelesc pe cei morți, ci pe cea care-i vie, am
înterupt-o eu. Nu credeți că trebuie să ne fie milă de ea ?

— Da, da, încuviință bătrîna, urmînd să trebăluiască
la vatră. Dumnezeu are grijă de toți...

Ceva nedeslușit în vorbele bătrînei mă însufleți și făcu să
mi se usuce lacrimile.

Am părăsit casa pentru a vedea ce se mai întîmpla pe
țarm. La jumătatea drumului am întîlnit cîțiva oameni care
veneau de acolo, cu cîte ceva ce scăpaseră din epavă ; gîlîiau din
greu sub poverile pe oare le cărau. Cînd mi-au spus că nu mai
rămăsese nimic pe țarm, am pornit înapoi, însoțit de bătrînul
meu și de ceilalți ai casei. Aceștia, care nu știau nimic, făcură
ochi mari cînd văzură copilul în leagăn. Nepotelul stătea alături și
se uita la prunc cu priviri vesele și întrebătoare. L-am lămurit pe
el și pe ceilalți din jurul meu. După ce se mai potoli mirarea lor,
stăpînul casei spuse :

— Toate bune și frumoase, dar ce ne facem ou
plodul ?

— Asta-i treaba comunei, fu părerea fiului, iar gi-
nerele adăugă : Să ducem copilul îndată la preot și să facă ce-o
găsi de cuviință cu el.

Cîtă vreme bărbații mai puneau încă la cale cum și ce fel
avea să fie soarba acestui copil fără părinți, nora se apropiase de
leagăn și, cu miinile înfipte în șolduri, se uita țintă la mititica
adormită. Lîngă ea stătea nepotelul oare întrebă :

— Mămico, asta-i surioara mea ?

În clipa aceea pruncul deschise ochii și se uită la toți din
jurul său, pînă ce rămase cu privirea îndreptată spre băiețel.
Acesta îi întinse mîna și cînd copilul o apucă, iz- bucali într-un
strigăt de bucurie. Mamă-sa, cu lacrimi în ochi, îngîină :

— Doamne, Dumnezeuule ! Uitati-vă cum seamănă cu mica noastră Mărie.

— Uode-i Mărie ? întrebai eu, uitându-mă nedumerit împrejur.

— În ceruri, răspunse ea cu un oftat prelung. A murit acum trei luni. Apoi, uitându-se pe furiș la bărbatul ei, urmă : Nu crezi că am putea s-o luăm pe asta în loc, să ne fie copil ?

— Dia, răspunse ei șovăind, nu noi avem să hotărîm.

— Ce spun tata și mama ? întrebă ea și în glas îi tremura ruga fierbinte și înduioșătoare. Se uită cu atîta dragoste la noi, mieluşica !

— Da, răspunse bătrînul, unde se satură zece, o mai fi loc și pentru al unsprezecelea — în numele Domnului, luați-o !

— Micuța surise, ca și cum ar fi înțeles vorbele lor și întinse minutele spre noua sa mamă. Aceasta o ridică din leagăn, o luă în brațe și o sărută cum știe "să sărute numai o adevărată mamă.

— Băiețelul sări în jur, bătu în palme și strigă : Slavă Domnului, Mărie e iarăși cu noi !

— Bătrînul, îngîndurat, mormăi : Dumnezeu știe cum i-o fi zicînd mai înainte. Dar noi ce nume să-i dăm ?

— Mărie ! Mărie ! strigă nora, plină de bucurie. Ați auzit doar ce spune micul nostru Jörgen !

— Toți încuviințară ; bătrîna împreună minile în poală și spuse — cu o căldură de care n-aș fi bănuir-o în stare pe această femeie oțelită : în numele Domnului ! E darul pe care Dumnezeu ni l-a încredințat din mare !

— Trecuseră treizeci de ani de cînd văzusem pentru în- tîia oară sălbaticul țărîm al Iutlandei, și iată că vara trecută mă aflam a doua oară acolo. În răstimp — cum se spune — cursese multă apă pe sub pod și cînd privirea mea încercă să cuprindă nesfîrșitul mării, m-am gîndit că de atunci mulți pescari vor fi pierit în străfundurile ei, întâmplările unei vieți de om, zbuciumările și furtunile ei făcuseră să pălească amintirea de atunci, cu toate grozăviile ei, cu toate culmile ei de înălțare sufletească — întocmai cum vîntul șterge urmele pașilor în nisipul dunelor. Dar vederea mării, a coastei care îi înfruntă urgia de mii de ani, îmi treziră iarăși amintirea.

— Am mers mai întîi o bună bucată de drum pe țărîm, apoi m-am urcat spre dune, m-am călărat pe unul dintre cele mai înalte dealuri de nisip și m-am uitat împrejur, căutînd casa aceea curățică, în care fusesem găzduit. N-am putut s-o descopăr nicăieri și credeam că nu nimerisem locul și că m-am rătăcit — ceea ce n-ar fi fost de mirare în monotonia acestui

peisaj, al cărui aspect în întregul său se schimbă atât de des.
Dunele nu sînt veşnice — ici vîntul nivelează una, dincolo
îngrămădeşte alta şi chiar cea mai falnică ridicătură îşi schimbă
locul şi faţa, sau se îndreaptă în altă parte, întocmai ca troienele
de zăpadă pe care vînturile le joacă după plac.
Soarele era sus pe cer, aerul era molcom şi dinspre uscat
sufla un vînt slab de răsărit, care făcea să se legene foile verzi
ale răzleţelor tufe de pe dune. Ciociriile cîntau. M-am așezat pe
nisipul cald, privind marea. Era liniștită şi avea culoarea azurie a
cerului senin — cît de deosebită de aceea pe oare o văzusem în
bezmetică dezlănţuire ! Mi-am pus întrebarea: o fi totuşi aceeaşi
mare ? De ce nu ? Cunosco o prefacere mult mai dureroasă :
obrazul unui copil e şi el cîndva o oglindă a bucuriei şi a
nevinovăţiei, dar vine vremea cînd îl întunecă norii grijilor şi
ceaţa gîndurilor negre, cînd îl răscolesc şi îl brăzdează sălbaticile
vijelii ale patimilor.
Mă pregăteam să părăsesc locul singuratic şi liniștit unde
mă aflam, cînd ceva neașteptat îmi atrase vederea şi mă opri. Un
moșneag ou plete albe se apropie încet, cu pași legănăți. Îinea
în miha dreaptă un băț ou care dibuia mereu drumul, iar de mina
stîngă îl ducea un băiețel ca de cinci sau șase ani. Se opriră într-
o vilcea între dune, foarte aproape de movila mea.
— Am ajuns, Terkil ? Întrebă moșneagul.
— Da, bunicuțule, se auzi glasul băiețaului.
Atunci, cu ajutorul acestuia, moșneagul se așeză pe
nisip, cu fața în plin soare îndreptată spre mine, luă bățul în
amîndouă minile și și-l potrivi ca sprijin sub bărbia lui stufoasă.
Băiețaul începu să siringă pietricele și să le așeze în pătrat.
După o bucată de vreme, moșneagul întrebă iarăși :
— N-ai plecat, Terkil ? Ce tot faci acolo ?
— Clădesc o mulțime de case, buniouțule, răspunse
mititelul.
Nu te lăsa copile, mi-am zis eu în gînd, nici noi, cei mari,
nu facem altceva decît să clădim pe nisip. După puțină vreme,
orbul întrebă iar :
— Unde-i maică-ta ?
— Uite-o acolo, nu mai e departe de dealul nostru.
Cam tot dintr-acolo de unde veniseră și ei, se apropia
în adevăr o țărancă tînără, bine îmbrăcată, ou un obraz frumos,
dar, după cum mi se păru, lipsit de vlagă. Mergea cu pași
mărunți și grăbiți. Îinea o sapă pe umăr. Se opri deodată cînd mă
zări, înfipse sapa în nisip și-și împinse amîndouă minile în
solduri. Cu un fel de zîmbet ciudat clipi din ochi, dădu din cap,
așa cum se face cînd vezi un vechi prieten, apoi începu să cînte
cu glas vesel, dar cu sunete neplăcut de stridente :
*„Ce mincinoși sînt flăcăii, da, ce mincinoși!
Ne jură dragoste cu mina și cu gura, da, ne jură.*

Dar nu din adîncul vrîmii, nu din adîncul inimii!
Ai naibii sînt, nu sînt cînstîți, nu sînt cînstîți!
Chiar așa, chiar așa, vino- ncoa, tralala!

Era un cîntec popular iutîandez, pe care eu însă nu-l mai
auzisem. La fiecare refren făcea o mică săritură și-și arunca
brațele în lături. Orbul oftă și mormăi posomorit :
— Uf, Doamne ! Mereu oîntecul ăsta urîcios ! Și n-ai
dreptul să-l cîntî tocmai tu — știi bine că Jargen nu te-a înșelat !
La auzul acestor cuvinte, veselia femeii se prefăcu îndată
în cea mai adîncă tristețe, brațele îi căzură viăguite, își întoarse
într-o parte fața frumoasă și palidă, un oftat prelung îi ridică
pieptul și umerii :

Ai dreptate, bunicule, scînci ea. Ia să văd dacă nu-i pe-
aici !Apoi luă sapa și începu să facă o groapă în nisip. Lucra de
zor, dar numai după cîtevia clipe se opri, își rezemă minile pe
coada sapei, clătina din cap și spuse :
— Nu ! Nu-i aici. Mahanster ¹ trebuie să-l fi vrăjit și l-
a momit să vină cu ea. Știm noi ce poamă e !
Se îndreptă repede din șale și reluă cîntecul întrerupt ; acum
obrazul ei arăta iarăși vesel, aproape zglobiu : „*Mult îi
iubim pe flăcăi, da, mult! Dar cu ce ne alegem, cu ce ?
Răminem numai cu dragostea, da, dragostea. Iar ei pleacă
departe, da, departe. Niciodată nu se mai întorc, niciodată !
Chiar așa, chiar așa, vino-ncoa, tralala !*”
Mititelul, care de bună seamă nu înțelegea cuvintele, și
mai puțin încă știa ce e nebunia, cînta și el refrenul și, în
zburdălnicia lui copilărească, sălta și dădea cu picioarele în
căsuțele pe care le clădise. Moșneagul însă își acoperise fața cu
minile și printre degete îi picau lacrimile în nisip. Am rămas
piironit la locul meu. Nu mă răbda inima să pun întrebări, ca să
aflu ce rost aveau toate. Dar foarte curînd m-am lămurit — iar
după aceea aș fi fost mai bucuros să nu fi aflat nimic.
Nebuna luă iarăși sapa pe umăr și plecă, începînd să
cînte din nou :
„*De aceea multe cărunțesc, Da, cărunțesc de darul celui iubit. Dar rușine
să-i fie, rușine mare, Celei ce alteia-i momeste iubitul! Chiar așa, chiar
așa, vino-ncoa, tralala !*”
După ce se depărtă, moșneagul încercă să se ridice, dar
îi tremurau genunchii așa că se așeză iarăși, își împreună minile
și ridică fața către cerul pe care nu-l mai vedea, dar de la care
chiar și un orb așteaptă lumină pentru sufletul său pleoștit și
nădejde pentru inima sa îndurerată. După ce își făcu tăcuta
rugăciune, moșneagul se plecă spre micuțul de lingă el :
— Vino, Terkil. Vino de-l sărută pe străbunicu.
Băiețașul își puse minutele în minile noduroase ale
moșneagului și-l sărută ; apoi îl ajută să se ridice și plecară
îndărăt, încet, încet, așa cum veniseră.
Adînc mișcat, am părăsit și eu duna, coborînd spre mare.
Pe țărm, chiar lingă apă, mergea o bătrînă cu un coș de nuiele? în
spinare. l-am făcut semn. Femeia se apropie spunînd :

1 Prescurtare din Maren Hansdatter, adică Maria, iica lui Hans.

2 Un iei de traistă, tipică în regiunea coastei de apus, tară balerin dar
cu frînghii, pentru a fi legată și purtată în spinare. În aceste traiste,
femeile bătiline și sârace st ring de pe țărm chihlimbar, bucățele de lemn.
și altele, pe care marea le leapădă la țărm.

— Pace întru Domnul și hună ziua.
I-am povestit ce văzusem și auzisem acolo sus, între dune — și, la rîndul ei, femeia începu să povestească după ce își desfăcu traista din spinare, o puse jos și se așeză lîngă ea :
— Orbul acela e bătrînul Terkil — nici el singur nu știe cîți ani are, dar sigur că a trecut de o sută. Dumnezeu să ne ajute pe toți ! Bătrînul Terkil a fost și el cîndva un om gospodăru, avea bani la bancă și o casă frumoasă, acolo, la poalele dunei celei mari. Dar nisipul mișcător l-a cotojit mai întîi pămîntul pe care-l îngră-șase și atunci a fost silit să se mute mai 'departe de coastă și să o ia de la capăt. Ehe, tăticle ! Orideunde îi fi venind, te vîd eu că ești din răsărit și acolo nu prea știi mare lucru de cele ce avem de pătimit noi, cei din apus. Ne covîrșește nisipul și ne înecă marea. Vezi colo, unde acum merg corăbiile în voie, acolo m-am născut și eu.
M-am uitat într-acolo și mi-am dat seama că nîl gresisem locul unde se aflase atunci casa cea curățică și atît de primitoare și că buna mea gazdă de atunci mai era în viață — moșneag trecut poate de o sută de ani, orb și sărăcit. Am întreat apoi :
— Dar nebuna, femeia, sau poate chiar fata aceea, e mult prea tînără ca să-i fie fică — cine-i dînsa ?
— Nu-i chiar din neamul lui. Uite cum e istoria : ' acum nu știu cîți ani, dar sînt mulți de-atunci — s-a sfî- rîmat aici pe mal o corabie. Au pierit toți oamenii, cîți vor fi fost pe ea, afară de un copil în fașă, pe care valurile l-au aruncat pe țarm, teafăr, așa cum se afla în leagăn. Asta e dînsa — Marri nebuna — cea pe care ai. văzut-o sus cu orbul. Familia lui a luat-o de suflet și a crescut-o. l-a mers bine și s-a făcut o fetișcană ~ zoravană. Trebuie să știi că Terkil avea doi copii : o fică mîntită, dar care murise de mulți anii fără să fi lăsat copii — și un fiu, mort și el. Dar atunci mai trăia : se însurase și avea un băiat, singurul copil. Cînd se făcură mai mari, băiatul și Marri erau în dragoste. Asta nu era pe placul părinților băiatului, fiindcă fata nu adusese în casă altceva decît scutecele și așternutul cu care era încotoșmănată cînd s-a pripășit pe coastă. Însă, ce s-o fi întimplat și ce nu s-o fi întimplat, dragostea celor doi a fost atît ~ de mare, că avură un copil — băiețașul pe care l- ai văzut acolo sus. Atunci părinții n-au mai vrut s-o țină în casă pe Marri, cu copil cu tot — de, lucru ușor de înțeles. Bă- trînul Terkil nu s-ar fi împotrivit, dar nu mai avea nimic de spus în casă — o lăsase lui fiu-său, după cum se cuvine la așa vîrstă, iar nevastă-sa murise încă mai de mult. Ce mai voiam să spun : Terkil și jargen — asta era iubitul fetei — îl înduplecară pe bărbatul meu să luăm noi în casă pe marnă și copil. Dar a fost o pacoste pentru noi, căci nu mai aveam liniște nici ziua, nici noaptea. Avem noi aici o vorbă : cîcă chinul nenorocitului este că nu-i bucurosi niciodată ! Și-apoi, sărmana Marri ! Ofta și gema și plîngea de dimineață pînă seara. Copilul se tînguia și scînoea.

Fiindcă — să ți-o spun șiUp-asta — mama avea mai puțin lapte în sîni decît iaarimi în ochi. Ceesuri în și sta în genunchetă lîngă culcușul copilului, pe care-l legăna plîngînd și cîntînd totodată.

Cînd se liniștea copilul, nefericita mamă se arunca de-a curmezișul pe pat, așa îmbrăcată cum era, și se ruga cu osîrdie ca Dumnezeu să-i mîntuie pe amîndoi. Jargen venea, ce-i drept, ori de cîte ori putea, o îngrijea cum se pricepea și el, îi dădea bani și încerca să o mîngie în fel și chip. Dar lucrurile nu se îndreptau. „Jorgien ! — îi spunea ea iară și iară — ■ Jorgien, nu se cade să mai vii pe la mine ! De ce să fiu eu pricină de zîzanie între tine și ^ părinții tăi !” Dar Jar- gen venea totuși, nu voia s-o părăsească nici în ruptul capului. Cîteodată, Mani îmi spunea: „Kirsten, de ce □-a dat Domnul să mă înec și eu o dată cu părinții mei!

Așa, sînt o străină, venită din altă țară în lumea asta plină de păcate ! O ! de n-ar fi așa, în leagănul lui !” Nu spunea mai mult, dar știam eu bine la ce se gîndea.

În vremea aceea se întîmplă că gospodarul Stig căzu la pat cu boală grea și adormi întru Domnul. Fusese bogat și văduva lui rămîiase cu bani, era tînără și frumoasă și începu să-i facă ochi dulci lui Jorgen, apoi îl peți în lege. Jorgen spuse hotărât : Nu !

Rău fusese pînă atunci, dar acum era și mai rău. Părinții lui Jorgen nu-l slăbeau de loc, dar Jorgen : nu, nu și nu ! Nu se putea să nu așteasta și Marri, așa că nu numai o dată, ci de multe și multe ori îi spunea : „Jorgen, ia-o pe Mahanster. E mai bine pentru noi toți !” Dar el, nu și nu și nu. În cele din urmă, Marri îl amenință : „Dacă n-o iei, să știi că mă duc îndărăt acolo de unde m-am pripășit” — voia să spună : în mare. Atunci Jorgen începu să plîngă și fugi din casă ca un bezmetic. De cum plecase, Marri se căi ; plîngea cu hohote și-și frîngea mâinile, de credeam că-și rupe degetele din încheieturi. El nu veni înapoi, nici în ziua aceea, nici după două zile, nici după trei.

Acum se răspîndi zvonul că Jorgen se hotărîse s-o ia pe Mahanster. Marri primi știrea fără să spună o vorbă, dar parcă se cocea ceva în cugetul ei. Am păzit-o cît am putut, bărbatu-meu și cu mine, fiindcă ne era teamă.

Într-o seară însă, veni Jorgen în goană, dădu buzna în casă, trînti ușa de perete, o luă în brațe pe Marri, smulse copilul din leagăn, îl sărută și îi învîrti pe amîndoi în jur. Ai înțeles ce însemna asta : izbutise în sfîrșit să capete încuviințarea — putea s-o ia pe Marri ! Atunci B-o fi văzut, sărăcuța de ea ! îi pierise glasul ! Da, da, a fost cea din urmă bucurie hărăzită celor doi pe lumea asta — și a fost atît de scurtă !

Abia pe la miezul nopții s-au putut despărți. Jorgen plecă și nu ne făcuseră nici un fel de griji.În dimineața următoare veniră oamenii din casa lui Terkil și întrebă ce se făcuse Jorgen — că nu-l mai văzuse nimeni, parcă pierise. Am căutat cu toții în

Marii își pierdu mințile. De-atunci nu și-a mai venit în fire și de bună seamă n-are să-și mai vină niciodată. Cu asta se isprăvesc povestea. Acum știți pentru ce nenorocita vine aici și pentru ce sapă. Și mai știți pentru ce bătrînul Terkil vine să stea la soare aici cînd e vreme bună — și oftăză și-î curg lacrimi din ochii săi orbi. Da, da, Dumnezeu să-î mîngie pe toți cîți suferă !

După aceste cuvinte, femeia se ridică, își aruncă traista în spinare și își spuse :

Apoi coborî spre țarm și mai adăugă, legănîndu-se în mers și vorbind mai mult pentru sine :

Ei, nu ! Pacea n-o găsim în lumea asta decît numai cînd deasupra noastră sapa și lopata fac cruce

Mărie	141
--------------------	------------

În colecția „CLASICII LITERATURII UNIVERSALE” au

apărut:
DOSTOIEVSKI
Frații Karamazov •
W. REYMONT
Tăranii •
E. T. A. HOFFMANN
Opere alese
Nuvela austriacă în secolul al XIX-lea
J. P. JACOBSEN Niels Lyhne
H. FIELDING
10'1 : ' . Jew

^S Formula jurământului în justiția din Danemarca, nemodificată
 până astăzi.
 8 – c. 123
 1 Păzește-te, Gardă, vine țăranul!
 1 În țările scandinave este obiceiul ca, atunci cînd întâlnești mal
 tirziu gazda la care ai fost poftit, să spui „Mulțumesc pentru data tre-
 cută”, la care gazda răspunde „Mulțumesc și eu”.
 8 – c. 123
 2 „O dată nu contează.” (L. germ.) = 129
 9¹ c. 123
 a Țigani.
 1 Măști mai înalte și pleșuve, troienite de nisipurile mișcătoare.